

Nëntor 2012
Numri: 56
E përmuajshme

Revistë edukative-kulturore - www.revistaetika.com

ETIKA

Shqipëri: 150 Lekë
Kosovë: 1 Euro
Maqedoni: 60 Den

...JU BËMË POPUJ E FISE, PËR TA NJOHUR NJËRI-TJETRIN...

(Huxhurat, 13)

Do të lexoni:

4

Dr. Dritan Egro

21

Nuredin Nazarko

28

Mehmet Durmush

Dr. Dritan Egro / 4	Perandoria osmane, islami dhe shqiptarët
Mehmet Xhoshar / 7	Të dashurit e Allahut
Nexhat Ibrahimimi / 8	Meditime dhe mësimet rreth Hixhretit
Albri Brahusha / 10	Ai që kalon lehtë
Bashkim Bajraktari / 12	Së bashku me dije dhe vullnet
M. Emin Karabaxhak / 15	Si duhet t'u flasim fëmijëve për Allahun?
M. Lutfi Arslan / 16	Istigfari, orientim dhe përtëritje
Rabia Christine Brodbeck / 18	Dashuroje dhe ndiqe
Nuredin Nazarko / 21	Globalizmi në teshun e globalizmit
Ma. Abdylkadër Durguti / 22	Armiqësi e orientalistëve ndaj Muhamedit (a.s.)
Ali Riza Temel / 24	Karta e Medines
Mehmet Durmush / 28	Fjalën që ia kemi dhënë Allahut
Idris Arpat / 30	Flatrat e shpirtit tonë
Nuredin Jëlldëz / 32	Logjika e gjynahut
Prof. dr. Hasan K. Jëllmaz / 34	Kërkimi i urtësisë
/ 36	Fotoja e Muajit
/ 38-39	Një ajet - Një hadith

Viti: VI | Numri: 56 | Nëntor 2012

Drejtor & Kryeredaktor:

Alban Kali

albankali@yahoo.com

+355 67 20 86767

Redaktor:

Zija Vukaj

Korrektore:

Dr. Irida Hoti

Përkthyesit:

Albert Halili / Arjan Ymeraj

Artur Tagani / Fatmir Sulaj

Ilir Hoxha

Dizajn-Grafik:

Bledar Xama

bledar_xama@hotmail.com

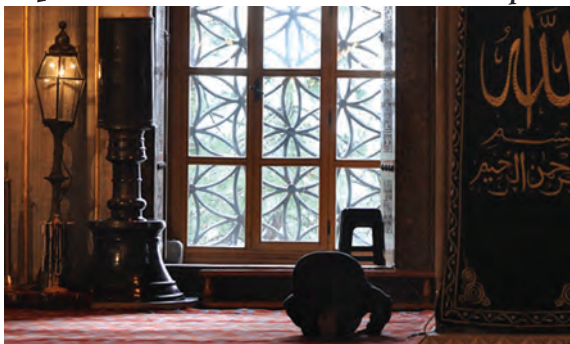
Për artikuj:

e-mail: revistaetika@progresibotime.com

Nëntor 2012

40

Osman Nuri Topbash

Vetëdija fetare e njeriut

Për integrimin... "Mes vedi"
dhe me "Të tjerët"

Sensi i Jetës

Vullnetarizmi

Besimi dhe shëndeti

Tjetri midis urrejtjes dhe adhurimit

Gruaja, gjysma e mohuar e shoqërisë

Akoma në gjumë

Qytetnimi mysliman, përshtypjet
ndërkombëtare, shkaqet e shkatrrimit

Pse je i mërzhitur?

Qasje e metodologjisë
së jurisprudencës islame

ndaj veprave të të Dërguarit të Allahut

Vlera e punës

Ushqimet e vjeshtës
që na ndihmojnë për një shëndet
të mirë

Përkthyesi i bisedave telefonike

Libani në prag të luftës civile

40 / **Osman Nuri Topbash**

46 / **Zimo Krutaj**

48 / **Dr. Ragib Sirxheni**

52 / **Ahmet Tashgetiren**

54 / **Ilir Hoxha**

57 / **Edison Çeraç**

58 / **Andëron Marku**

61 / **Muhammed El-Gazali**

62 / **Zani i s'kaluemes**

65 / **Sait Çamllëxha**

66 / **Ma. sci. Flamur Sofiu**

70 / **Naim Drijaj**

72 / **Shëndet**

73 / **Teknologji**

74 / **Aktualitet**

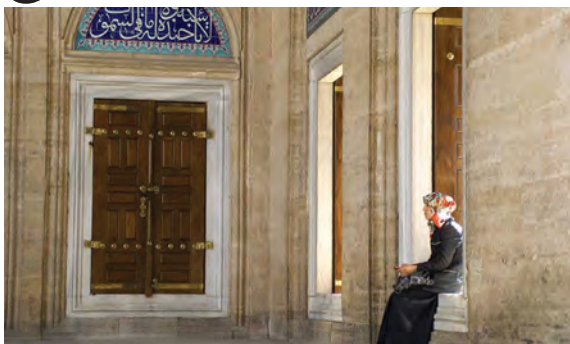
48

Dr. Ragib Sirxheni

58

Andëron Marku

PROGRESI
BOTIME
www.progresibotime.com

Adresa:

L: Vasil Shanto / Rr: Çajupi
Shkodër / Albania

Tel: +355 22 254 634
Fax: +355 22 254 633

Zyra e përfaqësimit Maqedoni

Rr. Stiv Naumov / nr. 9 / lokal 25
Shkup / Maqedoni
+389 71 956 271

Zyra e përfaqësimit Kosovë:

Rr. Ardian Zurnaxhiu / pn. Ralin
Prizren / Kosovë
Tel: +381 29 222 795
Fax: +381 29 222 797
+377 4411 98 48

Çmimi:

Shqipëri: 150 Lekë

Abonim (një vjetor): 1500 Lekë

Kosovë: 1 Euro

Abonim (një vjetor): 10 Euro

Maqedoni: 60 DEN

Abonim (një vjetor): 720 DEN

Europë: 2 Euro

Abonim (një vjetor): 24 Euro

PERANDORIA OSMANE, ISLAMI DHE SHQIPTARËT

Dr. Dritan Egro

Pyetja që rëndom bëhet sa herë diskutohet tema e pavarësimit të shqiptarëve nga Perandoria Osmane është: pse u shkëputëm të fundit në Ballkan? Për hir të së vërtetës, duhet thënë që kjo pyetje deri më sot nuk ka gjetur një përgjigje bindëse; por përtej kësaj, kjo pyetje që bëhet në mënyrë krejt "naive", për forcë zakoni brenda saj gjithmonë ka pasur edhe një gjysmë përgjigjeje, më së shumti me natyrë disfatiste: sepse shqiptarët, përkundër fqinjëve sllavë e grekë, kanë qenë të paaftë për t'u pavarësuar nga Perandoria Osmane.

Sa herë që më bëhet kjo pyetje, më shkon ndërmend që gazetarit intervistues t'i përgjigjem me një tjetër pyetje që mendoj se dëgjuesin/lexuesin mund ta fusë më shumë në hullitë reale të historisë osmane: cili ishte populli mysliman që u shkëput i pari nga Perandoria Osmane, e cila vetë ishte myslimane dhe cilat ishin pasojat gjeo-strategjike të shkëputjes së shqiptarëve për sundimin disashekullor osman në nivel rajonal ballkanik?

Roli dhe pesha e shqiptarëve në historinë osmane kërkon veçse njohje dhe aspak paragjykim. Ndërsa gjatë shek. XX studimet, sidomos në shkencat sociale, kanë kërkuar kontributin shqiptar në qytetërimin perëndimor, mendoj se tashmë duhet mësuar më shumë edhe mbi pozicionin e shqiptarëve në Perandorinë Osmane dhe

kontributin e tyre në qytetërimin osmano-islam.

Është më se e vërtetë se elementi shqiptar, i identifikuar me emrin arnaut, qysh kur osmanët vizituan për herë të parë viset e Ballkanit perëndimor përbën një nga komponentët më të rëndësishëm etnikë që shoqëruan këtë perandori qysh prej fillimit dhe deri në momentet e fundit të saj. Kontaktet e para që paralajmëruan shekujt e mëpasëm të sundimit osman duket se kanë filluar qysh në dekadat e para të shek. XIV dhe intensiteti i tyre gjatë këtij shekulli ka ardhur në rritje, ndërsa rritej shkalla e dobësimit të Perandorisë Bizantine.

Sot është një fakt i padiskutueshëm se shkalla e përfaqësimit të popujve të Ballkanit, sidomos në fushat e administrimit të shtetit dhe në strukturat ushtarake osmane, dominon në krahasim me shkallën e përfaqësimit të popujve të Lindjes së Mesme apo rajoneve që Shteti Osman sundonte në lindje të Stambollit. Statistikat e mbështesin këtë argument, madje e tillë kjo situatë mbeti deri në fund të jetës së këtij shteti. Arsyet pse sulltanët osmanë preferuan më së shumti elementin ballkanas në drejtim të perandorisë janë disa. Së pari, Ballkani më parë nuk e kishte njohur sundimin perandorak të ndonjë shteti mysliman; pra për pasojë, shkalla respektive e njohjes ishte e kufizuar. Vendasit në shërbim të sulltanëve do të

ishin nëpunësit idealë që do të amortizonin diferencat kulturore dhe fetare midis sunduesit dhe të sunduarit.

Së dyti, Ballkani ishte lehtësisht i provokueshëm nga shtetet evropiane që kërkonin të frenonin vërshimin osman, i cili si ambicie përfundimtare kishte zgjerimin drejt Evropës Perëndimore dhe, së treti, elementi ballkanas, duke qenë kulturalisht dhe fetarisht pjesë e Evropës Perëndimore, kishte një njohje më të mirë për Evropën dhe Krishtërimin. Ky kontigjent drejtuesish potencialisht mund t'i shërbente më me efikasitet shtetit osman në përmbushje të ambicieve të veta politike dhe ushtarake, madje edhe jashtë territoreve ballkanike.

Kurse aspektet që duhen njohur kur bëhet fjalë për rolin që ka luajtur në historinë e kësaj perandorie ky apo ai element etnik, së pari kanë të bëjnë me mekanizmat që çdo formacion perandorak instalon për të marrë nën garanci maksimale, fillimisht zgjerimin e më pas jetëgjatësinë e tij dhe, së dyti, proceset specifike me të cilat u përball dhe përjetoi çdo grup etnik gjatë periudhës osmane.

Në përputhje me praktikat osmane të organizimit ushtarak, trupat sulmuese nuk paguheshin nga buxheti qendror, por mbahejshin vetëm falë të ardhurave që siguronin nga shitja në treg e plaçkës së luftës, ku një vend të rëndësishëm zinin edhe robërit që vinin nga viset ku ata kryenin inkursionet. Kronisti bizantin Dukas shprehjet se, si pasojë e këtyre sulmeve: "popullsia shqiptare e madhe në numër, u pakësua". Kronikat bizantine dhe osmane, që përshkruajnë ngjarjet e fundshekullit XIV dhe të dekadave të para të shekullit XV, informojnë se shqiptari Bajazit Pasha, krahu i djathtë i sulltan Bajazitit I dhe bijve të tij, ka luajtur rol përcaktues në lojën politike të kohës, asaj midis osmanëve dhe Bizantit. Qysh prej kësaj kohe, prezenca e shqiptarëve në strukturat shtetërore dhe ushtarake, madje duke synuar edhe shkallët më të larta, do të jetë e rregullt dhe e qëndrueshme.

Krahas robërve, sistemi osman i devshirme-së (grumbullimit periodik të djelmoshave jomyslimanë) në fakt ishte mekanizmi legal që i hapi rrugë integritit të elementit shqiptar në të gjitha strukturat e shoqërisë osmane. Duke filluar qysh nga fillimi i shek. XVI, në lojë hyri edhe një faktor tjetër, i cili përcaktoi në një masë të madhe edhe integritimin e elementit ballkanas, për pasojë edhe atij shqiptar në Perandorinë Osmane: kalimi i osmanëve në Otranto (1480/1) dhe rënia e Durrësit në duart e osmanëve (1501), ishin ngjarje që shkaktuan një traumë psikologjike tek popujt e Ballkanit, pasi u kuptua se tash e tutje në lojë nuk ishte më fati politik i Ballkanit, por ai i vetë Evropës Perëndimore. Kjo e fundit tani duhej të mendonte më shumë për t'u mbrojtur vetë nga osmanët,

sesa për të ndërmarrë ndonjë fushatë kryqtare për të çliruar Ballkanin. Që nga ky moment, Ballkani mbetej të ishte një vatrë potenciale provokimi, sa herë që shtetet evropiane kërkonin të hapnin konflikte të armatosura me Shtetin Osman. Për këto arsye, osmanët e kishin në qendër të vëmendjes.

Ndryshe nga popujt fqinjë, shqiptarët ishin i vetmi popull në rajon që u konvertua masivisht në fenë islame. Falë këtij procesi, shqiptarët ridimensionuan pozicionin e tyre në rajon. Procesi i islamizimit masiv që viset shqiptare njohën në shekujt XVII- XVIII, i hapi rrugë një shkalle të veçantë të integritit të shqiptarëve në strukturat civile shtetërore dhe ushtarake të shtetit osman.

Konvertimi gradual dhe masiv i shqiptarëve në Islam, veç të tjerash shënon një hap pragmatik të shqiptarëve për të shfrytëzuar në maksimum mundësitë që u ofronte ky shtet islam, madje për të mbërritur deri në pozicionin e dytë për nga rëndësia, pas atij të sulltanit. Madje, falë këtij realiteti të ri historik, Qyprilinjët nga fshati

Rroshnik i Beratit, u bënë e vetmja dinasti joturke, e cila de facto drejtoi në tre breza perandorinë, për më shumë se gjysmë shekulli. Duke pasur një fuqi të tillë, jo vetëm Qyprilinjët, por edhe të tjerë shqiptarë para dhe pas tyre, "pa sfiduar" vëmendjen që duhej t'u kushtonin problemeve të perandorisë, u kujdesën veçanërisht për të vendosur shqiptarë në poste kyçe të perandorisë, në qendër dhe nëpër provinca.

Procesi i islamizimit masiv dhe i integritit të territoreve shqiptare në orbitën osmane, i hapi rrugë stabilitetit ekonomik dhe politik që vendi njohu në shekujt XVII- XVIII, i cili u shoqërua me lindjen

e familjeve të mëdha shqiptare, tashmë myslimane dhe nën ombrellën osmane. Tipike është familja dinastike Vlora, drejtuese tradicionale e sanxhakut të Vlorës me qendër në Berat, jo vetëm se nxori nga gjiri i saj drejtues lokalë, porse emri dhe pesha e saj ishte e ndjeshme deri në Stamboll.

Në historinë e Perandorisë Osmane pashallëqet ishin institucionet, të cilat arritën të rroknin shkallën më të lartë të autonomisë brenda Shtetit Osman. Krerët shqiptarë, Bushatllinjët dhe Ali Pashë Tepelena, ishin të vetmit në Ballkanin osman që arritën një pozitë të tillë. Çdo përpjekje e mëtejshme e tyre do të shënonte shkëputjen e viseve shqiptare nga Perandoria Osmane, hap të cilin osmanët nuk ishin të gatshëm ta hidhnin, pasi ai do të shënonte edhe fundin e sundimit osman në Ballkan. Për osmanët, një gjë e tillë do të ishte shumë e hidhur, pasi shqiptarët që e aspironin këtë realitet të ri në rajon ishin në masë dërmuese myslimanë ashtu si edhe vetë ata.

Ngjitja e shqiptarëve në këto nivele të papara kishte me vete edhe koston e asaj që ata individë, qysh disa shekuj

Ngjitja e shqiptarëve në këto nivele të papara kishte me vete edhe koston e asaj që ata individë, qysh disa shekuj më parë, duhej të mendonin globalisht, pra si persona përgjegjës për fatet e një shteti me interesa botërore për kohën.

më parë, duhej të mendonin globalisht, pra si persona përgjegjës për fatet e një shteti me interesa botërore për kohën. Këtu fillon të shfaqet edhe dyzimi midis të qenit shqiptar dhe nëpunësit të devotshëm të një perandorie botërore. Me këtë realitet mund të shpjegohet edhe pozicioni i atit të shtetit shqiptar, Ismail Qemalit, i cili falë mbiemrit dhe njohjeve familjare, u ngjiti në poste nga më të lartat e Perandorisë, por nga ana tjetër, mori përsipër edhe përgjegjësitë e shpalljes së pavarësisë së shtetit shqiptar, kur e kuptoi se shkatërrimi i Perandorisë Osmane mund të çonte në copëtimin përfundimtar të viseve shqiptare.

Nga ana tjetër, konvertimi masiv në Islam ridimensionoi jo vetëm pozicionin e shqiptarëve në raport me sunduesin mysliman, por ky realitet i ri fetar mes shqiptarëve i hapi rrugë një identifikimi të ri të tyre nga ana e Fuqive të Mëdha. Popullsinë myslimane shqiptare dhe territoret që historikisht ata kishin banuar, Fuqitë e Mëdha të krishtera i paragjyquan si të tilla, i barazuan me atë turke dhe me territoret osmane dhe më pas, shqiptarët do t'i konsideronin si mbetje të osmanëve në Ballkan, që më së paku politikisht nuk duheshin përkrahur në aspiratat e tyre për pavarësi, kurse në rastin më të mirë, duheshin zhdukur nga harta e Ballkanit.

Ishte pikërisht Rusia e Pjetrit të Madh ajo që, qysh në vitet e para të shek. XVIII filloi të nxisë lëvizjet separatiste të popujve të Ballkanit për t'u shkëputur nga Perandoria Osmane. Projekti i saj ekspansionist kishte për objektiv përfundimtar marrjen e Stambollit osman dhe ringjalljen e Bizantit. Ndërhyrja e Rusisë në zhvillimet politike evropiane, në vitin 1696, në favor të shteteve të Evropës Perëndimore, ndërsa Vjena ishte e rrethuar nga osmanët, ishte një nga faktorët që përcaktoi prishjen e balancës së fuqisë në Evropë.

Qysh në vitin 1712, malazezët i propozojnë carit Pjetër i Madh një aleancë politike kundër Shtetit Osman, bazuar në besimin ortodoks dhe në prejardhjen e përbashkët sllave. Në vitin 1756 ishin shkodranët katolikë e ortodoksë që iu drejtuan careshës ruse për ndihmë. Me këto veprime të karakterit separatist, shënohen hapat e parë politikë të popujve të Ballkanit për t'u shkëputur nga Perandoria Osmane.

Kalimi i shqiptarëve në Islam ridimensionoi edhe pozicionin e shqiptarëve në raport me fqinjët. Sidomos në shekullin XIX, në kohën e lëvizjeve nacionale, ishin pikërisht ata që kërkuan të vendosnin shenjë e barazimit mes fesë dhe kombësisë për të shtënë në dorë të gjitha ato territore që banoheshin nga popullsia të krishtera shqiptare, pra që ndanin të njëjtin besim fetar me ta.

Duke filluar nga gjysma e dytë e shekullit XIX edhe

brenda Perandorisë Osmane kishin filluar të shfaqeshin tendenca liberale drejtuar kundër sundimit me dorë të fortë të sulltanëve osmanë. Fillimisht, lëvizja neo-osmane dhe më pas ajo e turqve të rinj, apo siç njihet me emrin lëvizja xhonturke, në vetvete ofronin qasje alternative, që për objektiv kishin modernizimin e perandorisë, por dilnin edhe kundër qeverisjes së centralizuar të sulltanëve.

Natyrshëm që shqiptarët jo vetëm do të ishin mbështetës të këtyre lëvizjeve, por edhe protagonistë të tyre, ndonëse decentralizimi i një perandorie tradicionalisht të centralizuar ishte i pamundur. Lufta, në të vërtetë, ishte vetëm për pushtet, pasi kushdo që do të vinte në fuqi nuk mund ta mbante në këmbë perandorinë veçse me politika centralizuese. Dhe këtu sërish viktimë do të ishin shqiptarët, që më një anë kërkonin autonomi nën suazën osmane, kurse nga ana tjetër mbrojtjen që ofronte Perandoria e shihnin si të vetmen mbrojtje të natyrshme përballë kërcënimeve të ardhura nga fqinjët, të mbështetur fort nga Fuqitë e Mëdha.

Në fillim të dekadës së dytë të shek. XX, fqinjët po shfrytëzonin politikisht dhe ushtarakisht çdo moment dobësimi të shtetit osman. Luftat ballkanike që po shfaqeshin në horizont, duket se do t'i jepnin fund sundimit osman në Ballkan, por njëkohësisht do të shtronin për zgjidhje përfundimtare problemin, në se do të kishte Shqipëri të pavarur apo tokat shqiptare përfundimisht do të ishin pre e fqinjëve sllavë e grekë, politikë që fqinjët e kishin filluar qysh prej një shekulli më parë.

Shpallja e Pavarësisë së Shqipërisë, si akt i lartë politik i përfaqësuesve të popullit shqiptar, ndonëse politikisht arriti të siguronte ekzistencën e popullit shqiptar nën një entitet politik të pavarur, nuk arriti të ndalte gjymtimin që iu bë tokave shqiptare.

Pavarësimi i Shqipërisë ishte akti i fundit që legalizoi fundin e sundimit perandorak osman në Ballkan, por shënoi edhe shkëputjen e parë të një populli me shumicë dërmuese myslimane nga një perandori po myslimane. Islami në Ballkan u rruadh dhe pushoi së qeni feja e sunduesit shekullor. Përpjekjet e Shqipërisë për të ngritur shtetin e saj në shek. XX, do të jenë fort të lidhura me modelin evropian të shtetndërtimit.

Shqipëria pavarësinë e fitoi në një nga momentet më të vështira të historisë së saj. Kjo ngjarje i dha fund një procesi kërkimi të drejtash politike nga shteti osman, proces që kishte filluar qysh një shekull më parë, por në fund ai rezultoi në rruadhjen maksimale të trojeve që do të kishte në dispozicion Shteti i Ri Shqiptar. Si produkt i momentit kur filluan Luftërat Ballkanike, Shteti i Pavarur Shqiptar ishte projektuar të ishte i cunguar. Ndryshe nga fqinjët, shqiptarët mbetën të vegjël dhe pa përkrahje.

*Konvertimi masiv
në Islam ridimensionoi
jo vetëm pozicionin e
shqiptarëve në raport me
sunduesin mysliman, por
ky realitet i ri fetar mes
shqiptarëve i hapi rrugë një
identifikimi të ri të tyre nga
ana e Fuqive të Mëdha.*

Të dashurit e Allahut

Mehmet Xhoshar

Kur themi të dashurit e Allahut, e kemi fjalën për robërit e dashur të Allahut. Për të siguruar lumturinë e robërve të Tij në të dyja botët, Allahu i Madhëruar u ka dërguar atyre profetë dhe libra. Ata që i ndoqën, arritën lumturinë si në këtë botë, ashtu edhe në tjetrën. Nga e dimë këtë? Sigurisht që nga libri i fundit hyjnor, Kurani Kerim. Në suren el-Fatiha, e cila është si parafjalë e këtij libri hyjnor, thuhet: **“Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkojmë.”** (el-Fatiha, 5)

Në fakt, ai që strehohet tek Allahu me këto ndjenja, nuk ka nevojë për mbështetje tjetër, sepse ai që deklaron hapur se është rob i Allahut, pranon të gjitha urdhrat e Tij dhe përpiket t’i zbatojë ato me përpikëri. Ai është modest dhe e di shumë mirë se çdo gjë varet nga Allahu. Për arsye se nuk e di se çfarë ka shkruar Allahu për jetën e tij, jeton gjithmonë duke e pasur parasysh se një ditë do të japë llogari për çdo gjë që bën, prandaj dhe përpiket që çdo urdhr të Allahut ta zbatojë në mënyrën më të mirë.

Ai gjithmonë përpiket të ecë në rrugën e drejtë, në të cilën e udhëzon Kurani dhe rrugën ku kanë ftuar të gjithë profetët e Allahut. Për shkak se beson se në ditën, kur të ringjallet, do të japë llogari për çka ka bërë, e di shumë mirë se kjo jetë është veç një sprovë kalimtare dhe se tek Allahu do të shkojë vetëm me ato që ka bërë në këtë botë.

Kurani Kerim është një mundësi e mirë për ata që ende nuk kanë emigruar për në botën tjetër, pra një recetë shpëtimi.

P.sh., hidhuni një sy këtyre ajeteve në suren esh-Shura: Ajeti 30: **“Çdo fatkeqësi që ju godet, është pasojë e asaj që keni bërë vetë; por Ai fal shumë.”** Ajetet 36-39: **“Çdo gjë që ju është dhënë, është vetëm kënaqësi në jetën e kësaj bote. Por shpërblimi i Allahut është më i mirë dhe më i përhershëm për ata që besojnë dhe mbështeten te Zoti i tyre. Për ata që ruhen prej gjynaheve të mëdha e mbrapshtive dhe që, kur i zemëron dikush, falin. Për ata që i përgjigjen thirrjes së Zotit të tyre, e falin namazin rregullisht dhe këshillohen për punët e veta me njëri-tjetrin; për ata që ndajnë lëmoshë prej asaj që u kemi dhënë Ne dhe për ata që, kur i godet ndonjë padrejtësi e madhe, i bëjnë qëndresë dhe marrin hak.”**

Ndërsa në suren en-Nisa, në ajetin 69, zë vend kjo myzh-

de: **“Kushdo që i bindet Allahut dhe të Dërguarit, do të jetë me ata të cilëve Allahu u ka dhënë shumë dhunti: me profetët, me të sinqertët, me dëshmorët dhe me të drejtët! Eh sa shokë të mrekullueshëm janë këta!”**

Në Kuranin Kerim ka shumë përgëzime për ata që duan të arrijnë shpëtimin. Shihni këto ajete të sures el-Muminun: Ajetet 1-5: **“Me të vërtetë, janë të shpëtuar besimtarët, të cilët janë të përlulur në namazin e tyre, të cilët shmangen nga fjalët e kota, të cilët japin zekatin, të cilët e ruajnë nderin e tyre (nga marrëdhëniet e jash-tëligjshme).”** Ajetet 8-11: **“Të cilët u përmbahen amaneteve dhe detyrimeve të marra dhe të cilët i kryejnë rregullisht faljet. Pikërisht ata do të jenë trashëgimtarët, që do ta trashëgojnë Firdeusin, ku do të qëndrojnë përjetësisht.”**

Sehl bin Abdullah Tusteri thotë: “Kur Allahu e do një rob, ia bën gjynahun të madh në sytë e tij dhe i hap atij derën e pendimit. Por, kur do ta dënojë një rob, ia bën gjynahun të vogël në sytë e tij dhe hedh mbi të fatkeqësi të ndryshme. Mirëpo, për shkak se ai i sheh të vogla gjynahet, nuk merr as mësim dhe nuk dëgjon as këshilla.”

Gjynahet e mia dhe unë

Nëse gjynahet e mia do të mbanin erë, nuk do t’i afrohesha dot gruas sime. Nëse regjistri i veprave të mia të turpshme do t’u hapej të tjerëve, nuk do të mund të jetoja. O Ti që i mbulon të gjitha të këqijat e mia! Nëse nuk do të ishte Ti, nuk do të isha as unë. Nëse unë do të isha një copë stofi dhe të metat e mia një molë, prej meje nuk do të ngelte as një pëllëmbë stofi e përdorshme. Nëse jap gjithçka që kam fituar një jetë të tërë, nuk do të mund të kthehem qoftë edhe një sekondë në të djeshmen. Çdo sekondë, duke u afruar tek Ty hap pas hapi, duke punuar si skllav dhe duke paguar çmime marramendëse, mora gjëra të cilat nuk mund t’i marr me vete në botën tjetër. Para meje kaluan tabute të shumtë, por, megjithëse nuk kërkuam pagesë, prapë nuk mora mësim prej tyre. Nuk më besohet, nuk më besohet! Po shoh në pasqyrën e sahabëve dhe më vjen turp prej vetes. Nëse gjynahet e mia do të mbanin erë, nuk do t’i afrohesha dot as nënës sime. Nëse do ta dija atë që do të fitoja dhe humbja, nuk do të kërkoja degë tjetër ku të mbahem përveç Teje...

Meditime dhe mësim rreth Hixhretit

Nexhat Ibrahim

KUPTIMET THEMELORE TË FJALËS HIXHRET

Hixhreti është ndër temat që flitet e përflitet pandërprerë dhe asnjëherë nuk shteron. Për të flet njeriu i përditshëm pa përgatitje intelektuale, për të flet zanatliu, për të flet intelektual i përgjithshëm, për të flet profesionisti. Çdonjëri prej tyre shpalos një pikëpamje në mënyrën e tij, por sërish hixhreti është i freskët për ritregim.

Por, të fillojmë nga kuptimi gjuhësor i fjalës.

Hixhreti është fjalë që rrjedh nga rrënja hixhr me kuptimin: braktisje, largim, lëshim, ndarje. Leksikografi i njohur Ragib Isfahani në veprën e tij El-Mufridat, pohon se kjo fjalë në në fushën e saj leksikore ka kuptimin e braktisjes, lëshimit, ndarjes në tri mënyra:

1. Ndarja fizike, trupore, siç thotë Kurani: *"...madje largohuni nga shtrati..."* (En-Nisa, 34)

2. Ndarja shpirtërore: *"O Zoti im, vërtet, populli im e konsideroi këtë Kuran si (diçka) të hedhur!..."* (El-Furkan, 30)

3. Ndarja gjuhësore, ndarja dhe braktisja verbale: *"O Zoti im, vërtet, populli im e konsideroi këtë Kuran si (diçka) të hedhur!..."* (El-Furkan, 30)

4. Ndarja dhe braktisja e plotë e tjetrit: *"Dhe ki durim ndaj asaj që të thonë dhe largohu prej tyre i matur..."* (El-Muzemmil, 10)

Dhe: *"Ata të cilët besuan, ata që u shpërngulën (bën hixhret)..."* (El-Bekare, 218)

Ajeti i fundit ofron kuptimin e lëshimit të hapësirës së pafe dhe arritjen, vendosjen në hapësirën e fesë, por edhe brak-

tisjen e mosnënshtrimit ndaj Zotit dhe kthimin me veprim ndaj nënshtrimit të mirëfilltë.

HIXHRETI NË HISTORINË ISLAME, RRJEDHA E TIJ

Hixhreti i Pejgamberit (a.s.), nga Meka në Medinë bën pjesë në ngjarjet më të rëndësishme në historinë islame. Ai ndodhi ditën e parë të muajit Rebi'ul-evvel, atëherë kur jobesimtarët e fisit kurejsh synuan ta vrisnin Muhamedin (a.s.). Me propozim të Ebu Xhehlit, çdo fis kishte përfaqësuesin e tij, me qëllim që t'i shmangeshin mundësisë së hakmarrjes. Mirëpo, Krijuesi i madhërishtëm e njoftoi Muhamedin (a.s.), me komplotin e përgatitur nga kurejshitet. Pejgamberi (a.s.), vendosi të largohej, duke marrë rrugën e Jethribit bashkë me Ebu Bekrin (r.a.). Në shtratin e tij la Aliun (r.a.), si mashtrim për kundërshtarët. Vendndalimi i parë për të pushuar, por edhe për t'u strehuar ishte shpella Theur, jo fort larg Mekës.

Gjatë viteve të para të Islamit në Medinë, hixhreti luajti rol të jashtëzakonshëm në përhapjen e fesë së re në Siudhesë e më vonë edhe përtej në Arabi. Ajo është ngjarje universale, kthesë radikale në ruajtjen e dinjitetit njerëzor shpirtëror dhe fizik.

Në anën tjetër, hixhreti pati rrjedhën e tij kohore dhe hapësimore. Ai nuk ndodhi me shkop magjik, me veprime të stilit "abraka dabra", por realisht në histori, duke u ballafaquar me frikën, guximin, maturinë, urtësinë, shpresën, bindjen dhe besimin. Për këtë arsye, ai (hixhreti) shërben si shkollë gjatë tërë historisë, pa marrë parasysh sistemin e qeverisjes, gjininë, moshën, ngjyrën, gjuhën, mjedisin gjeografik.

Kronologjia e ngjarjes, shkurtimisht, është si vijon:

Dita e parë, e enjte, 26 Safer, viti i parë hixhrij apo 9 shtator 622: largimi nga Meka dhe qëndrimi treditör në shpellën Theur, jo larg Mekës;

Dita e pestë: e hënë, 1 Rebi'ul-evvel, viti i parë hixhrij apo 13 shtator 622: largimi nga zona e Mekës dhe nisja për rrugë të Jethribit;

Dita e dymbëdhjetë, e hënë, 8 Rebi'ul-evvel, viti i parë hixhrij, apo 20 shtator 622: arritja në vendin Kuba, jo larg Jethribit;

Dita e gjashtëmbëdhjetë, e premte, 12 Rebi'ul-evvel, viti i parë hixhrij apo 24 shtator 622: ardhja në Jethrib për të kryer namazin e xhumasë dhe kthimi i sërishëm në vendin Kuba.

Dita e njëzetegjashtë, e hënë, 22 Rebi'ul-evvel, viti i parë hixhrij apo 4 tetor 622: Shkuarja në Jethrib, i cili prej çastit të shkuarjes do të quhet **Medine**, përkatësisht Medinet'un-Nebij – Qyteti i Pejgamberit.

LLOJET E HIXHRETIT DHE DOBITË PREJ TIJ

Hixhreti ka domethënie shumëpërmasash, por dy janë përmasat kryesore, fizike dhe shpirtërore

Hixhreti fizik apo trupor do të thotë ndryshim vendi, hapësire dhe mund të korrespondojë me xhihadin e vogël, angazhimi kundër rreziqeve fizike, armikut fizik. Ky lloj hixhreti është atëherë kur njeriu në vendin e tij nuk mund të mbijetojë si besimtar, kur nuk mund t'i ekspozojë simbolet fetare dhe manifestimin e tyre në publik.

Allahu (xh.sh.), thotë:

"Ata të cilët besuan, migruan dhe luftuan me pasurinë dhe veten e tyre në rrugën e Allahut, kanë pozitë më të lartë se Allahu dhe vetëm ata janë fatlumë." (Et-Teube, 20)

Disa mufesirë e lidhin këtë lloj hixhreti edhe me fjalët e Ibrahimit (a.s.):

"...Unë shpërngulem atje ku më udhëzoi Zoti im...". (El-Ankebut, 26)

Në këtë rast, Ibrahim (a.s.), e braktis vendlindjen dhe ikën në dhë të huaj, për t'i eliminuar pengesat drejt monoteizmit:

"Kush ikën për shkak të fesë nga një vend në tjetrin, qoftë edhe një pëllëmbë, e meriton xhenetin."

Muhamedi (a.s.), stimulonte për një jetë aktive, dinamike:

"O njerëz! Bëni hixhret dhe mbahuni për Islamin! Dhe mos hiqni dorë nga hixhreti deri sa të ketë xhihad."

Hixhreti shpirtëror, frymor është i natyrës së rafinuar, ezoterike, të brendshme dhe mund të quhet hixhreti i madh që, përndryshe, korrespondon me xhihadin e madh. Hixhret shpirtëror do të thotë lufta e brendshme e njeriut, lufta kundër unit, arritja e shkallës së virtytit të drejtësisë dhe vetëdijes së plotë për Zotin etj. Hixhreti i madh nënkupton largimin nga çdo e keqe, ikjen nga terri në dritë, nga padija në dije, nga mosbesimi në besim, nga mëkati në mosnënshtrim në nënshtrim dhe dëgjueshmëri ndaj Krijuesit. Kjo është porosia e të gjithë të dërguarve, testament universal i të gjithë librave qiellorë.

Në këtë pikëpamje kemi tekste të shumta të Muhamedit (a.s.):

"Hixhreti më i mirë është braktisja e gjërave që Allahu i urren."

"Hixhreti është dy llojesh: i pari prej tyre është hixhreti nga mëkatet dhe i dyti është hixhreti drejt Allahut dhe Pejgamberit të Tij dhe kjo është e mundur të bëhet deri sa të pranohet pendimi."

Kontributi dhe efektet e hixhretit janë të shumta. Dijetarët me përpikëri kanë dhënë shenjë në këto aspekte. Në pamundësi të shtojmë hollësitë e temës, ne do të numërojmë vetëm disa:

a. Hixhreti sjell lirinë, paqen dhe rehatinë për njeriun.

b. Hixhreti sjell faljen e mëkateve, por edhe shpresën dhe mëshirën e Krijuesit.

c. Hixhreti mundëson daljen nga mjedisi dhe atmosfera jobesimore.

d. Hixhreti i mundëson njeriut shpërblimin e Krijuesit, në këtë botë dhe në botën tjetër.

"...Kush lë shtëpinë e vet, duke emigruar për Allahun dhe Pejgamberin e Tij, pastaj t'i vijë vdekja, (në rrugë), Allahu me siguri do ta shpërblejë atë. Se Allahu është falës dhe mëshirues." (En-Nisa, 100)

E kundërta, nëse njeriu duhet të bëjë hixhret, por nuk e bën, ai i ka shkaktuar vetes dhunë dhe padrejtësi. Në këtë gjendje, kur nuk mund të jetë besimtar efektiv dhe i nënshtrohet gjendjes së mosbesimit, individit nuk do ta ketë mëshirën e Allahut:

"Engjëjt që ua morën shpirtin atyre që ishin mizorë të vetvetes, u thanë: 'Ç'u bë me ju?' Ata thanë: 'Ne ishim të shkelur në tokë!'" (Engjëjt thanë): "A nuk ishte e gjerë toka e Allahut të migronit në të?" (e të praktikoni lirisht fenë e Zotit). Vendi i tyre është Xhehenemi dhe sa vend i keq është ai!" (En-Nisa, 97)

NË VEND TË PËRMBYLLJES

Është e vështirë të përmbillet meditim për hixhretin, sepse ai rrjedh siç rrjedh gjaku në trupin e njeriut. Megjithatë, duke e përmbyllur ligjërimin për hixhretin, do të themi se ai ndër të tjera është edhe pozitiv edhe negativ. Hixhreti pozitiv nënkupton braktisjen e së keqes dhe miratimin e së mirës, braktisjen e shejtanit dhe miratimin e mëshirës. Hixhret është çdo dashuri dhe armiqësi në emër të Zotit, çdo thirrje për të mirë dhe pengim nga e keqja. Pozitive është edhe rruga drejt mësimit hyjnor dhe mësimi i të tjerëve me këtë dije. Në anën tjetër, hixhreti negativ është braktisja e së mirës dhe dhënia pas së keqes. Në këtë grup përfshihet një pjesë e konsiderueshme e myslimanëve. Ky lloj hixhreti përshkohet me hidhërim, egoizëm, pasione të tepuara, mostolerancë dhe përçarje, shoqërimi me miq të vlerave të dyshimta. Njeriu i arsyeshëm do ta zgjedhë mënyrën pozitive, atë të mirësisë dhe vlerave, atë që e ndryshoi botën në fushën e besimit, moralit, politikës, ekonomisë, shkencës dhe jo mënyrën negative, atë të rrënimit besimor dhe moral. Le të mbeten mësim për ne fjalët e të Dërguarit (a.s.):

"Imani manifestohet nëpërmjet qëllimit dhe falës, kurse hixhreti me angazhimin personal (shpirtëror) dhe me pasuri."

Ai që kalon lehtë

Albri Brahusha

Nji ditë, një njeri që kishte nevojë për pare, vendosi me shitë të vetmen gja që i kishte mbetë, mendjen e tij. U nis për në pazar ku kishte ndigjue për një tregtar që kishte nam për ndershmëri e pasuni. U fut në dyqanin e tij, u afrue dhe i tha:

- Zotni, kam mbetë trokë krejt e kam ardhë me shitë të vetmen gja që kam, mendjen; a po ma blen?

- Paske ra ngushtë – tha tregtari tek shihte djersën në ballin e hallexhiut.

Pasi u mendue pak i tha:

- Po do të ta blej, njiqind dinarë arit.

- Njiqind dinarë? – pyeti i habitun njeriu.

- Po – tha tregtari - njiqind.

- Të faleminderit shumë, më shpëtove nga halli. Mori paret e shkoi në shtëpi me vrap.

Të nesërmen njeriu, megjithëse kishte njiqind dinarë, nuk po dinte çka me ba me to, shihte dinarët e artë por nuk ishte aspak rehat. Tha me vete pa mendje nuk rrihet po shkoj e blej një gjysmë mendje. U nis sërish në pazar dhe ndaloi te dyqani i tregtarit.

- Sot kam ardhë me ble, a më gjen një mendje që kushton 50 dinarë?

- Po – i tha tregtari dhe i dha një mendje 50 dinarëshe

që u duk se e kënaqi klientin.

Njeriu u nis në shtëpi dhe filloi të mendonte me mendjen 50 dinarëshe. Por prapë nuk ishte rehat. Të nesërmen u nis prapë në dyqan.

- Sot kam ardhur të shes, a po ma blen mendjen që bleva dje?

- Po – i tha tregtari - 100 dinarë.

- Si 100 dinarë?

- Po – i tha tregtari.

- Habitem si je ba me pare ti, kur shet, shet lirë, kur blen, blen shtrenjtë.

- Tregtari jam unë, dyqani s'asht i jemi, të tjerat hyjnë e dalin.

Njeriu u nis në shtëpi i gëzue. Tash kishte 150 dinarë, kështu me këtë ritëm mendoi, do të bahem i pasun, përditë do të shkoj me ble një mendje ma të lirë, e mandej ta shes të nesmen 100 dinarë. Kështu vazhdoi për shumë kohë, derisa ai nuk kishte ma nevojë për pare. Tashti kam pare boll, do të hapi një dyqan timin e të fitoj paret vetë, mendoi. Por prapë i shkohej në dyqan. Mendoi: Do të shkoj te tregtari dhe ti lyp një mendje falas.

- Erdha prapë - i tha njeriu tregtarit – tash nuk kam ardhë për tregti por me lypë.

- Fol e lyp çka të duesh - i tha tregtari.

- A thue të gjendet një mendje aq e lirë sa të ma japish pa pare, falë.

- Po – i tha tregtari – dhe shkoi në magazinë. Kur u kthye me një cohë armaçi jeshil ku kishte mbështjellë me kujdes mallin e parfumosur dhe e vuri mbi banak. Merre, kjo nuk kushton asnjë derhem. Asht falas.

Njeriu e mori në dorë mendjen e mbështjellë e hapi me kujdes dhe pa se aty ishte mendja e tij që pat shitur në fillim. Qau njeriu aty para saj, e puthte cohën e armaçit jeshil që ia kishte ruajtur mendjen të paprekun.

- O mendja jeme sa më ka marrë malli për ty.

- Këtu e ke pasë, por halli i pareve të bani me e shitë mendjen.

- Po ti o tregtar, çfarë tregtari je?

- Ta bleva mendjen e të dhashë paret. Mendjen tande e vuna në punë e me të u fituen paret. Paret i fitoi mendja jote. Tash i ke paret edhe mendjen.

- Po ti çka fitove, o tregtar?

- Unë të fitova ty. Tash e mbrapa ti do te vish me ba pazar vetëm te unë, sepse e din tashma se vetëm në këtë dyqan shitet e e blehet me leverdi.

Njeriu vetëm qante. Kur nuk kishte pare kishte mendjen, shiti mendjen e mori paret, tash që mori mendjen e kuptoi se sa pak i duhen paret.

Tregtari buzëqeshte, ndërsa njeriu qante.

- Pse qesh o tregtar, ndërsa unë qaj?

- Për me pa njato lot asht hapë njëky dyqan.

At'herë njeriu qeshi e i tha tregtarit:

- A po më merr çirak se du me punue për ty?

- Eja o njeri, eja se kam kohë që të pres.

Në atë çast dikush hyni në dyqan e tha:

- Kush asht tregtari?

Nuk u përgjigj askush.

- Deshta me ble një mendje. Sa kushton një mendje, ajo ma e mira?

- Paske ra ngushtë – tha tregtari, ndërkohë lëvizi mbi banak mendjen e mbështjellë.

I zoti i mendjes pa me habi e frikë nga tregtari.

- Dyqind dinarë ban kjo mendje që asht mbi banak. Blerësi e mori në dorë mendjen e mbështjellë e tha.

- Më duket se po ma shet lirë, unë nuk kam aq pare sa me ble këtë mendje. Erdha me ba tregti të ndershme e jo me përfitue.

- Sot nuk na gjendet një mendje tjetër ma e mirë se kjo.

- Mirë pra, qe ku janë dyqind dinarët – tha blerësi duke dalë. - Më mjafton që ia ndjeva aromën, e biles për këtë, dyqind dinarë kam frikë se janë pak.

I zoti i mendjes dhe tregtari buzëqeshnin.

- Tash e kam të ardhmen e dyqanit në duer të sigurt – tha tregtari – para shumë kohësh në këtë dyqan unë erdha e shita mendjen time, e veprova pak a shumë si ti. Atë ditë zotnia më tha: "Tash po mendoj të shkoj diku tjetër e ta vazhdoj tregtinë me të tjerë". Tash erdhi edhe rratha jeme.

- Po i kujt asht ky dyqan?

- Ah, i kujt asht ky dyqan – tha tregtari e ia plasi vajit, mandej përnjiherë fshiu lotët e tha – do të vizitohesh shpejt prej Atij që Kalon Lehtë, e do të marrësh mësimë se si ecën kjo lloj tregtie. Te ky Libër ke rregullat. Rueje si sytë e ballit. Rri vigjilent, do të vij në çiraku yt një ditë dhe shenja asht se ka me ba po thuej të njajtat veprime si unë e si ti, ta dish se kur ta gjesh ka ardhë koha me shkue diku tjetër e me vazhdue tregtinë me të tjerë.

Burrat e përqaftuen krye më krye e dinin të dy se nuk do të shiheshin ma kurrë, por e dinin gjithashtu se kjo lloj tregtie nuk do të ndalej asnjherë.

Së bashku me dije dhe vullnet

Bashkim Bajraktari

Zoti (xh.sh.), e krijoi njeriun me misionin e mëkëmbësit të tij në tokë. Për arsye të kryerjes së këtij misioni, Allahu (xh.sh.), i ka dhënë mundësi dhe potenciale të pashtershme njeriut që vetëm Ai i di. Njeriu në vetvete, sado që të mundohet, e njeh pak fuqinë dhe potencialin që Allahu (xh.sh.), i ka dhuruar atij. Për këtë arsye, neve na kërkohet që këto fuqi, këto potenciale, këto intelekthe t'i vëmë në punë për të mirën tonë, për të mirën e shoqërisë sonë dhe mbarë njerëzimit.

Çdo gjë që na është dhuruar nga Allahu i madhëruar, është amanet përpara tij dhe do të pyetemi për këtë amanet. Në realizim të funksionit për të cilin kemi ardhur në këtë jetë, obligohemi që të kemi vullnet dhe kurajo, se vetëm kështu realizohen ambiciet tona, qofshin të afërta apo të largëta. E për këtë arsye, Allahu i madhëruar, kur e krijoi njeriun, e krijoi në mënyrën më të përsosur (sure Tinë), por krahas kësaj, Allahu e ka krijuar njeriun të brishtë. Prandaj njeriu ka një natyrë të tillë emocionale; herë gëzohet herë hidhërohet, herë trishtohet, herë lumturohet. Por prej natyrës së tij ka disa veti, që janë urtësia e Allahut. Për këtë arsye, njeriu është mbartës i dy egove: egos për nga e mira dhe egos për nga keqja. E rëndësishme në këto dy lloje egosh është të nxisim egon e mirë. Pra, të mos kënaqemi me pak në çdo aspekt. Për të realizuar këto objektiva, na kërkohet të kemi një vullnet të fortë, por edhe një bashkëpunim të madh me njëri-tjetrin.

Sado i fortë të jetë, njeriu nuk arrin të bëjë asgjë kur është i vetëm. Prandaj dhe Pejgamberi (a.s.), për të na nxitur nga egoja pozitive, na porositi: "Kur t'i luteni Allahut (xh.sh.), lutjuni t'ju japë xhenetin më të lartë. Lutjuni t'ju japë xhenetin firdaus." Përse? Që të na nxisë dhe të na motivojë për nga më e mira dhe më e larta. Përndryshe, mund të kishte thënë: kërkojini zotit xhenetin dhe të mjaftoheni me atë. Por jo, ai na nxit për më të mirën

dhe më të lartën, sepse neve si besimtarë, na kërkohet të arrijmë maksimumin. Ne nuk e kemi garën me të tjerët, por me veten tonë, sepse amaneti më i madh që Allahu (xh.sh.), na ka lënë, është që fuqitë dhe potencialet tona t'i përdorim për mirë. Sot, në kohën kur besimtarët, me gjithë përpjekjet e tyre nuk arrijnë ku duhet, ne mund të bëjmë një pyetje. Përse të tjerët janë më të avancuar në disa fusha të caktuara? Për arsye se ne si individë ose si kolektiv nuk e kemi ambicien e duhur. Allahu (xh.sh.), nëpërmjet Pejgamberit (a.s.), na ka treguar se mirësitë e tij janë të shumta. Për këtë arsye, Pejgamberi (a.s.), thotë: "Mirësitë e kësaj bote janë tri." (hadithi)

Prandaj të nderuar vëllezër, ne nuk duhet të jemi të mefshtë, sepse ai që thotë se nuk mundet, nuk i njeh fuqitë dhe potencialet e tij, se po t'i njihte siç duhet, do të arrinte atë që mendja nuk ia pret.

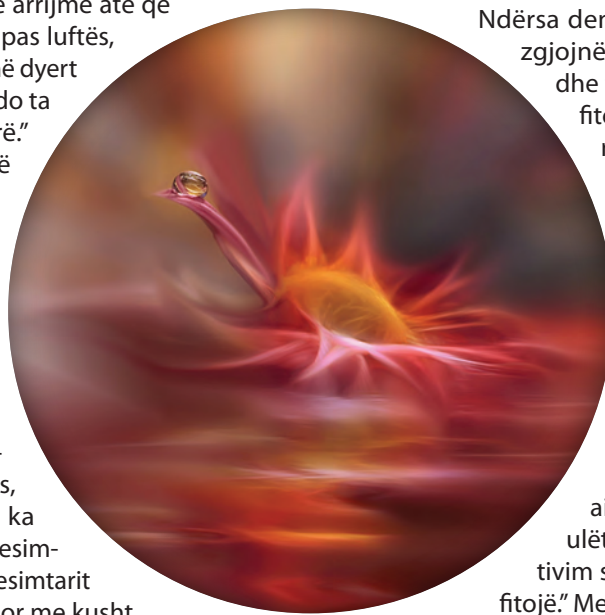
Arkitekt Sinani, e ka filluar punën e tij mbi 50 vjeç. Dhe për 35 vite ka 364 vepra, të cilat sot janë monumente dhe modele për Europën. Imagjinoni se si një njeri mbi 50 vjeç, të arrijë gjithë këto vepra. Ai ka arritur, sepse e ka njohur veten e tij dhe ambiciet që kishte. I ka zgjuar mundësitë dhe intelektin e vet. Së pari, ai është mbështetur tek Allahun. Dhe ky është sekret i besimtarit, sepse kurrë nuk është vetëm. Asnjëherë nuk ka ndodhur që një besimtar të ndihet i vetëm, përkundrazi, ai ka mbështetur Allahun. Për këtë, Pejgamberi (a.s.), na ka thënë: "Kur të bësh një punë, mbështetju Allahut."

Çfarë kanë të tjerët më shumë se ne? Asgjë. Vetëm se vullneti i tyre është më i madh se i yni. Ne kemi nevojë ta zgjojmë ndërgjegjen tonë, të mos bëhemi parazitë, por të bëhemi krijues, që të tjerët të marrin nga ne dhe jo ne të presim nga të tjerët. Tregohet për një dijetar që, kur ishte i vogël, e ëma shkruante në derën e dhomës së tij: "Kjo është dhoma e dr. Ahmed Zuejlit", për ta nxitur djalin e vogël

që më vonë të bëhej nga njerëzit e shquar. Kjo, sepse jo vetëm e ëma, por edhe ai vetë e dinte se mundej. Vetëm një dështak nuk mundet. Prandaj ne nuk kemi nevojë të matem me të tjerët, por me veten tonë. Nëse matem me veten tonë, do të shohim se mundemi 100 fish më shumë. Shembujt janë të shumtë. Përse brezat e parë islamë kanë arritur ta mbajnë hilafetin për 800 vjet me radhë dhe i kanë dhënë Europës zhvillim dhe qytetërim? Sepse e kanë ditur se munden. Prandaj dhe Pejgamberi (a.s.), thotë: "O zot, më ruaj nga dembelizmi dhe fukarallëku." Prandaj, nëse dëshirojmë të jemi të suksesshëm dhe të marrim udhëheqjen, ne kemi mundësinë ta bindim veten se mundemi. Tregohet se, kur i thanë një futbollisti pas kampionatit të futbollit se nuk ju kishim parashikuar si fitues, ai u përgjigj: "Nuk na kishit parashikuar, por e dinim se mundeshim." Prandaj, të nderuar besimtarë, detyra jonë është ta bindim veten që mundemi. Kjo është e para dhe, e dyta, ne kemi nevojë ta duam atë që dëshirojmë të arrijmë. Nëse kemi një projekt dhe nuk e duam fort atë, ne nuk do të mundemi të arrijmë atë që duhet. Tregohet se në Japoni pas luftës, për t'i nxitur njerëzit në punë, në dyert e klasave shkruhej: "Je ti ai që do ta kesh fatin e Japonisë në dorë." Pra, me edukimin e brezave të tyre për nga egoja pozitive, arritën të jenë superfuqi teknologjike. Çfarë na mungon ne si umet për të arritur atë që kanë arritur të tjerët? Ne kemi nevojë për një mjet, i cili të na zgjojë nga gjumi ku kemi vënë veten. Me ndihmën e njëri-tjetrit dhe me bashkëpunim, arrijmë të kemi sukses, sepse vetë pejgamberi (a.s.), ka thënë se urtësia është ajo që besimtari duhet të ndjekë (hadith). Besimtarit i kërkohet të marrë gjithçka, por me kusht që të mos i cenojë parimet islame. Besimtari duhet të distancohet kur i cenohen parimet. Nëse besimtarët do të kenë moton të bashkëpunojmë me njëri-tjetrin aty ku bien dakord dhe ta falin njëri-tjetrin aty ku nuk bien dakord, atëherë arrihet gjithçka.

Brezat e kaluar myslimanë, modeli ynë për vullnet, punë dhe përparim

Tregohet se dijetari i njohur islam Ebul Ala El meududi, ishte në një prej ambienteve të xhamisë dhe dëgjoi hoxhën në hutbe duke thënë: "A ka ndonjë që merr përsipër të rizgjojë umetin islam?" Kjo fjalë i bëri shumë përshtypje dhe me të dalë nga xhamia, ky dijetar tha: "Përse të mos jem unë ai që merr përsipër ndryshimin dhe rizgjimin islam?" Prej këtij momenti, ky person mori përsipër këtë përgjegjësi dhe arriti të japë një kontribut të madh për mbarë botën islame. Me këtë dua të them se motivimi dhe dëshira e tij për punë, e bënë këtë njeri të ngrihej në atë pedestal të lartë të Islamit.

Tregohet edhe për mësuesin e sulltan Fatihut, duke ndenjur me nxënësit e tij, kur lexon hadithin e profetit (a.s.), për çlirimin e Kostandinopojës. Ky i thotë: "O Mehmet, përse nuk dëshiron të jesh ti ai komandanti i përmendur në hadith?" Prej këtij momenti, sulltani i vendosi moto vetes që të ishte komandati më i zgjedhur për të çliruar Kostandinopojën. Ashtu siç na ka lajmëruar profeti (a.s.)

Brezat myslimanë na kanë dhënë shembullin më të mirë se si mund ta motivojmë veten.

Një ditë, babai i thotë të birit që punonte si recepcionist: "O bir, sikur të pretendosh dhe të kërkosh të jesh në një punë më të mirë dhe në një post më të lartë." Ai, i habitur, i thotë babait të tij: "O babai im, për çfarë mund të pretendoj unë?" Babai i thotë se mund të ishte drejtues i asaj kompanie hotelerie. Me këtë fjalë, ai u motivua dhe arriti ta merrte atë post. Me këtë, dua të them se individët, sidomos besimtarët, kanë nevojë të nxiten dhe të motivohen, në mënyrë që të jenë të dobishëm.

Ndërsa dembelët dhe parazitët duhet ta zgjojnë egon e tyre. Ta mundin veten dhe të arrijnë të binden se mund të fitojnë dhe të jenë dikushi. Dijetarët myslimanë e kanë klasifikuar egon në disa kategori dhe kanë thënë se egoja më e mirë është (nepsul mutmeineh), egoja e nënshtruar dhe e bindur.

Në librin *Sekretet e Vullnetit* tregohet për një atlet që, megjithëse kishte parametrat më të ulëta për të arritur në finish, ai arriti të fitonte. Kur e pyetën një psikolog se si arriti të fitonte, ai u përgjigj: "Kishte parametra të ulët fizikë, por kishte ego dhe motivim shumë të fortë. Me këtë arriti të fitojë." Me këtë dua të them se ne nxisim dhe motivojmë veten tonë për nga më e larta dhe më e mira. Ky është qëllimi për të cilin kemi ardhur në këtë botë. Allahu (xh.sh.), thotë në Kuran: "A menduat se ju kemi krijuar kot dhe pa dobi dhe ju nuk do të ktheheni tek ne? Do të ktheheni pa dyshim."

Të nderuar studentë, kemi nevojë për optimizëm dhe të largohemi nga pesimizmi. Pesimizmi nuk mbjell vetëm se dështim dhe e kundërta, aty ku ka optimizëm ka sukses. Muhamedi (a.s.), ka qenë modeli ynë dhe na ka nxitur të jemi dikush. Ai na ka lajmëruar dhe na ka thënë: "Kjo fe do të arrijë nga lindja në perëndim." Me këtë ai na ka nxitur dhe na ka vendosur para një përgjegjësie, për arritjen e së cilës ne duhet të jemi faktorë të vërtetë.

Pejgamberi (a.s.), ka nxitur dhe ka qenë optimist në momente kur njerëzit e kanë humbur atë, sepse e ka ditur se Allahun (xh.sh.), e kanë me vete. Dhe kur e ndiejmë se Allahun (xh.sh.), e kemi me vete, e ndiejmë veten të fuqishëm.

Së dyti, ne kemi nevojë t'i konceptojmë gjërat siç duhet. Në lidhje me vullnetin dhe punën, së pari kemi nevojë të meditojmë në disa gjëra të rëndësishme. Një shembull konkret është ajeti që lexojmë në çdo rekat. (ijake neabudu ve ijake nesteijn)

Ibadeti në Islam është shumë i gjerë. Një prej dijetarëve ka thënë se ibadeti është çdo punë e dobishme dhe e hajrit. (Ibn Tejmije)

Në këtë kontekst, duhet të shohim çdo punë dhe çdo koncept. Jo pa qëllim dijetari i shquar i islamit, Ibn Kajim thotë se të gjitha urtësitë Allahu i madhëruar, i ka vendosur në tre librat e shenjtë, dhe të tre librat e shenjtë i ka përmbledhur në Kuran, të gjithë Kuranin e ka përmbledhur në suren Fatiha dhe të gjithë suren Fatiha e ka përmbledhur në ajetin nr. 5 (ajeti).

Me këtë të nderuar vëllezër, dua të them se konceptin e ibadetit duhet ta zgjerojmë. Sepse ka raste ku ne zbatojmë vetëm pjesën e parë të këtij ajeti (vetëm ty të adhurojmë) dhe e kemi lënë pas dore pjesën tjetër (dhe vetëm prej teje ndihmë kërkojmë). Me këtë, dijetarët islamë e kanë interpretuar këtë ajet, duke thënë se ibadetet janë gjithëpërfshirëse dhe ndihma e Allahut (xh.sh.), kërkohet për çdo punë dhe çdo projekt. Me një fjalë, nëse ne i konceptojmë çështjet siç duhet, do të jemi pjesëtarë të një modeli islam. Prandaj dhe perëndimi ka përparuar, sepse ata e kanë praktikuar pjesën e dytë, duke zbatuar çdo mjet dhe çdo ndihmë. Por ata kanë harruar pjesën e parë të këtij ajeti, ty të adhurojmë. Ata e kanë humbur qytetërimin e tyre, sepse shpirtërorja tek ata mungon. Lidhja reale me Allahun (xh.sh.), ka munguar. Ndërsa ne kemi bërë të kundërtën e tyre. Ne adhurojmë Allahuxh (sh.xh.), por kemi harruar ndihmën dhe shkaqet. Prandaj të nderuar besimtarë, ne kemi nevojë të jemi prej atyre që këtë ajet kuranor e kuptojnë dhe e zbatojnë plotësisht dhe jo në mënyrë të pjesshme, sepse këto janë çështje të shpirtit, zemrës dhe trupit. Sa herë që shkëputet shpirtërorja nga materialja, gjithmonë ka një keqinterpretim dhe keqkuptim. Të nderuar besimtarë! Çështja e tretë për të cilën dua të bisedoj, është çështja e angazhimit me punë. Çështje për të cilën Allahu na ka nxitur dhe na ka motivuar. Një besimtari ose besimtareje do t'i mjaftonte të meditonte vetëm në një ajet kuranor, që të ishte i suksesshëm në jetë. Allahu thotë në Kuran: "Thuaju o Muhammed, punoni, se veprat tuaja do t'i vlerësojë Allahu, do t'i shohin i Dërguari i tij dhe besimtarët."

Pra, motivimi i parë është se duhet të ketë një punë konkrete, se pa këtë punë nuk do kemi të mira dhe vlerë. Por edhe Profeti (a.s.), thotë: "Nëse dikush është në

gjendje t'u bëjë një të mirë të tjerëve, le ta bëjë dhe të mos neglizhojë." Me një fjalë, më i miri te Allahu (xh.sh.), është besimtari i fortë dhe jo ai që është i lodhur dhe i brishtë. Qoftë kjo ana materiale, shpirtërore, apo intelektuale. Jo pa qëllim Allahu e ka lidhur shpirtëroren me materialen. Nuk mund të kuptohet një angazhim vetëm shpirtëror ose vetëm material sepse edhe gjatë krijimit Allahu (xh.sh.), e bashkoi shpirtëroren me materialen. Në suren xhuma, Allahu thotë: "O ju besimtarë, kur të kryeni namazin, shpërndahuni nëpër tokë për të kërkuar mirësitë e Zotit, por njëkohësisht Atë. Shpëtimi vjen kur ana materiale dhe shpirtërore janë bashkë, sepse Allahu (xh.sh.), kur e krijoi njeriun, e krijoi prej mishi, gjaku dhe shpirti. Dhe ka vendosur në të aftësi dhe potenciale që i di vetëm Ai. Shembujt dhe modelet e brezave mbeten të gjallë. Dëshmitë për këtë janë të shumta; të dukshme dhe të padukshme. Mjafton të shohim vetëm veprat e artit që të parët tanë na kanë lënë. Përmendet në Andaluzi, ku myslimanët kanë lënë gjurmë të pashlyera. Këta breza kanë dëshmuar se vetëm me punë, dituri dhe

udhëheqje me Kuranin famëlartë do të munden t'i japin hakun vetvetes dhe botës. Allahu u ka kërkuar të jenë liderë, sepse parametrat që ata kanë, u japin atyre me anë të Kuranit dhe traditës profetike mundësinë të jenë pararojë e civilizimeve. Jo pa arsye po shohim një degradim dhe çoroditje të civilizimit modern, i cili nuk ka asgjë më shumë se anën materiale. Ndërsa civilizimi islam mban edhe shpirtëroren edhe materialen. Ai mban edhe shpërblimin që Allahu na ka premtuar në ahiret. Prandaj dhe modeli i brezave të kaluar, që kanë udhëhequr Evropën për 800 vjet, të cilat po i njohim sot, na tregojnë se brezat e kaluar janë një model i mirë. Për ne ata duhet të jenë një pikë referimi. Brezat e kaluar kanë pasur përvojën dhe besimin e gjallë, atë që brezit të sotëm i mungon. Prandaj tregohet se F. Razi në shtratin e vdekjes tha: "Ah unë i shkreti, sikur të kisha bindjen tek Allahu siç e kishin brezat e kaluar."

Tregohet se Ibn Halduni, themeluesi i sociologjisë, kur lexoi ajetin kuranor: "Vërtet para jush ka pasur popuj të tjerë, vëreni, hulumtoni, meditoni si ka qenë përfundimi i tyre." Ky dijetar, duke medituar në këtë ajet kuranor, arriti të themelojë fushën më kryesore të sociologjisë. Ai e kuptoi se nga popujt e kaluar duhet të nxjerrim mësim. Me këtë meditim ai e arriti atë gradë që arriti. Ne si një brez i ri dhe ndjekës i brezave të kaluar kemi nevojë të meditojmë në ajetet kuranore. Dhe janë shumë ajete kuranore ku Allahu (xh.sh.), na fton për meditim.

M. Emin Karabaxhak

Shenja që tregon se fëmijët janë rritur, është fakti se ata bëjnë shumë pyetje, duke filluar nga mosha 3-4 vjeçare. Siç pyesin në lidhje me çdo temë, bëjnë pyetje edhe në lidhje me Allahun e Lartësuar. Pyetjet që fëmijët bëjnë në lidhje me këtë çështje, duhet të marrin përgjigje të shkurtra, të kuptueshme dhe në një mënyrë të përshtatshme me shkallën perceptuese të tyre.

Përgjigjet duhet të jepen në mënyrë të shkurtër dhe përmbledhëse duke pasur parasysh mendjet abstrakte të tyre dhe duke u shpjeguar dobitë dhe synimet e gjërave që pyesin, më shumë se shkaqet e atyre gjërave.

Ne duhet të kemi kujdes ndaj këtyre gjërave:

1. Disa fëmijë kanë shumë frikë, ngaqë janë të vegjël. Duhet të kemi më shumë kujdes në gjërat që u tregohen këtyre fëmijëve, veçanërisht, kur u flitet për Allahun.

2. Pjesëtarët e familjes nuk duhet të luten keq për njëritjetrin dhe për fëmijët e tyre.

3. Prindërit duhet të kenë kujdes që të mos fusin në shtëpi ushqim haram, ngase ai mund të bëhet shkak që fëmijët të bëhen mëkatarë.

4. Prindërit duhet të kenë kujdes ndaj mallkimeve dhe fjalëve që u përngjajnë mallkimeve si: "Allahu të vret, Allahu të shkatërron, Allahu të djeg në xhehenem..."

5. Gabimet që bëjnë fëmijët në çështjet fetare, ashtu siç bëjnë edhe në çështje të tjera, nuk duhet të ekzagjerohen dhe nuk duhen kundërshtuar shumë.

6. Paaftësinë njerëzore nuk duhet ta shfaqim kundrejt fëmijëve, duke i frikësuar nga Allahu Teala.

7. Fëmijët nuk duhen mallkuar, në mënyrë që të dëgjojnë fjalën e të mëdhenjve.

8. Fëmijët nuk duhet t'i trembim me xhehenemin apo me Allahun, për shkak të gabimeve dhe sjelljeve negative të tyre.

9. Prindërit nuk duhet ta përdorin fenë si një mjet normal kundrejt sjelljeve negative që bëjnë vetë dhe si një mjet negativ kundrejt sjelljeve të fëmijëve.

10. Në vend që t'i trembim me Allahun fëmijët që shfaqin sjellje negative, duhet të bëhet një llogari e vetvetes duke menduar se jemi bërë shembull i keq për fëmijët apo kanë

mangësi dashurie që mbështetet në komunikim.

Këto duhet t'i bëjmë:

1. Familjet, si në çdo gjë, edhe në çështjet fetare duhet të jenë një model i mirë për fëmijët. Në këtë çështje, duhet të ketë qëndrueshmëri ndërmjet atyre që u thuhet fëmijëve dhe sjelljeve.

2. Familjet duhet të fillojnë ta bëjnë veten të dashur ndaj fëmijëve ngaqë fëmijët, si në shkollë, mësojnë më shumë mësimet e mësuesve që i duan se sa mësimet e mësuesve që i kanë frikë.

3. Fëmijëve duhet t'u flitet për Allahun Teala, jo nga aspekti i xhehenemit dhe ndëshkimit, por nga aspekti i xhenetit dhe i faljes.

4. Gjërat që u shpjegohen fëmijëve në lidhje me Allahun Teala, duhet t'u jepen nga burime të sakta e të drejta, për shkak se fëmijët u besojnë lehtë gjërave që u tregohen.

5. Edhe fëmijët, si të gjithë njerëzit e tjerë, ndjejnë nevojë për t'i besuar dhe për t'u strehuar te Ai që është më i fuqishëm se ata. Fëmijët duhet të jenë të vetëdijshëm se ky është Allahu Teala.

6. Fëmijëve duhet t'u shpjegohet Allahu Teala jo si ndëshkues, por si strehues, mbrojtës dhe i dashur.

7. Fëmijëve duhet t'u mësohen lutje të përshtatshme me moshën dhe nivelin e tyre. Lutjet dhe të dhënat që mund t'u mësohen fëmijëve, duhet t'u jepen me dashuri dhe duke luajtur me ta.

8. Fëmija duhet të mësohet të durojë në gjendje të vesh-tira, në mënyrë që ta ndjejë veten në siguri.

9. Fëmijëve duhet t'u jepet arsimi i nevojshëm, në mënyrë që t'i përvetësojnë vlerat shpirtërore të familjes.

10. Ditët e shënuara fetare dhe ditët e festave, ashtu si të mëdhenjtë e familjes, edhe fëmijët duhet t'i festojnë. Atyre duhet t'u merren dhurata dhe duhet të shëtiten nëpër vendet e shenjta sipas mundësive.

Së fundi, fëmijëve të cilët i kemi më të shtrenjtë se jetën tonë në këtë botë, së pari duhet t'i bëjmë që të na duan, pastaj t'u mësojmë fenë dhe Kuranin, sepse njeriu ndjek rrugën e atij që do ashtu siç ia dëgjon edhe fjalën.

Po ashtu, nuk duhet të harrojmë se fëmijët shohin më shumë atë që u tregon se sa ato që tregohen.

Istigfari

orientim dhe përtëritje

M. Lutfi Arslam

Meka u çlirua dhe komandanti fitimtar hyri në qytet në mënyrën më modeste, duke bërë istigfar dhe falënderuar Allahun: ***“Kur të vijë ndihma e Allahut dhe çlirimi i Mekës e t’i shohësh njerëzit duke hyrë në fenë e Allahut grupe-grupe, atëherë madhëroje me falënderim Zotin tënd dhe kërko falje nga Ai, se Ai është vërtet Pranues i madh i pendimeve.”*** (En-Nasr)

Pejgamberit fitimtar dhe triumfues i tregohet adresa e istigfarit. Qëndrimi që duhet të mbajmë në çdo sukses është përcaktuar në mënyrë të qartë. Do të bëjmë istigfar, sepse kjo është metoda e Pejgamberit (a.s.). Këtë kërkoi Allahu prej të Dërguarit të Tij, kur i dhuroi fitore dhe ndihmë në çlirimin e Mekës, sepse çdo fitore, mirësi dhe sukses është prej Allahut. Ne nuk mund të arrijmë përfundime të suksesshme me vullnetin dhe zgjedhjen tonë. Allahu na dhuron sukses dhe kërkon nga ne të biem në istigfar, në mënyrë që të shmangim mburrjen dhe mendjemadhësinë që mund të vijë prej suksesit.

Istigfari është përlulje dhe orientim drejt tevhidit, sepse aktet, veprimet dhe punët i dorëzon në adresën e saktë. Istigfari është energji për t’u bërë qëndresë sulmeve të shejtanit dhe egos.

Istigfari është vullneti për të qëndruar i pastër gjatë gjithë jetës. Ne kemi ardhur në këtë botë të pastër dhe duhet të largohemi nga kjo botë të pastër. Detyra jonë e vërtetë është të largohemi nga kjo botë ashtu siç kemi ardhur dhe istigfari është ushqimi i domosdoshëm në këtë rrugë. Në çdo istigfar shpresojmë të hapen dyert e qiellit. Gjatë istigfarit, zemrat tona ndrijnë nga shkëlqimi; e shkuara, e tashmja dhe e ardhmja bashkohen në një pikë të vetme. Në atë pikë strehojmë jetën, sevapet dhe mëkatet tona. Në atë pikë hapet një dritare, prej së cilës dalin rreze të shpëtimit të përhershëm, ajo dritë ndriçon jetën tonë, sevapet dhe mëkatet tona, Çdo istigfar bëhet dritë, e cila mbush zemrën tonë. Sa herë që mbajmë distancë nga istigfari, krijohet një boshllëk i madh midis nesh dhe të tjerëve. Kjo distancë zgjerohet aq shumë, sa që e shkuara, e tashmja dhe e ardhmja ndahen nga njëra-tjetra. E shkuara mbushet me pishmanllëk, e tashmja me gaflet, kurse e ardhmja me dëshpërim. Pa istigfar ne dalim nga të qenit vetvetja. Istigfari është një gjendje drithëruese. Nuk jemi të sigurt se çfarë jemi, çfarë do të bëhemi, deri sa të dëgjojmë thirjen ***“Bashkohu me robërit e mi dhe hyr në Xhenetin Tim.”*** (El-Fexhr, 29-30.) Prandaj jemi të detyruar të bëjmë vazhdimisht istigfar, sepse në sajë të tij mund të na falen të gjitha mëkatet, por këtë garanci nuk mund të na e tregojë kush në këtë botë. Duhet të jemi vigjilentë dhe syhapur; vigjilenca duhet mbajtur e freskët me istigfar.

Njëherë, Aliu (r.a.)u pyet:

- Kemi bërë mëkat, çfarë duhet të bëjmë?

- Bëni istigfar.

- Bëmë istigfar, por përsëri bëmë mëkat.

- Përsëri bëni istigfar.

- Për sa kohë duhet të vazhdojmë me istigfar?

- Vazhdojeni istigfarin, deri sa shejtani të mundet dhe të presë shpresën e fitores ndaj jush.

Ne vazhdimisht bëjmë istigfar për mëkatet e bëra...

Bëjmë istigfar, ngaqë nuk jemi të sigurt për gjendjen në të cilën ndodhemi...

Bëjmë istigfar, sepse nuk e dimë të ardhmen që na pret...

Istigfari është vigjilenca jonë, është shkundja nga gjynahet. Ne duhet t'i shohim mëkatet si male të cilët po shemben mbi ne.

Abdullah ibn Mes'udi transmeton: *"Besimtari i shikon mëkatet si një mal, i cili është duke rënë mbi të, kurse keqbërësi i shikon si një mizë në hundën e tij, të cilën e largon tej me dorë."*

Besimtari kërkon falje prej Allahut, kur mërzitet dhe kur gëzohet. Besimtari duhet ta mbajë të njomur zemrën gjithmonë me istigfar. Vepërmirët e kanë kaluar gjithë jetën duke i kërkuar falje Allahut. Kjo është sjellje e atyre që duan të ndahen nga kjo botë të pastër ashtu siç kanë ardhur. Ne duhet ta bëjmë istigfarin mënyrë jetese. Ta bësh istigfarin mënyrë jetese, nuk do të thotë të jetosh me ndjenjën e pendimit, por të jetosh me ndjenjën e vigjilencës. Vigjilenca është vëmendje e kujdes për t'u ruajtur nga një rrezik, nga një veprim i dëmshëm apo një veprimtari armiqësor. Vigjilenca është një vëmendje ndaj anëve të errëta të nefsit tonë. Duhet të jemi shumë të kujdesshëm në këtë botë kalimtare, në të cilën jemi dërguar për t'u sprovuar. Me ndihmën e istigfarit armiku nuk mund të na bëjë asgjë.

Bajezid Bistani takoi një mjek, i cili po përgatiste ilaçe:

- Doktor! A ke ilaç për sëmundjen time?

Doktori e pyeti:

- Çfarë sëmundjeje ke?

- Sëmundjen e mëkatëve... u përgjigj.

- Unë nuk e di ilaçin e kësaj sëmundjeje i tha mjeku.

Në ato momente ndërhyjnë njëri i ri, i cili njihet si i çmendur, duke i thënë Bistanit: "E di unë ilaçin e sëmundjes tënde."

Bajezid Bistani gjithë gëzim, i thotë: "Tregomë."

I riu, i cili konsiderohej si i çmendur nga njerëzit, por që në të vërtetë ishte një njeri i urtë, e përkufizoi kështu ilaçin e mëkatit:

- Merr dhjetë dirhem rrënjë istigfari dhe dhjetë dirhem gjethe istigfari.

Këto vendosi në havanin e zemrës dhe rrihi me tokmakun e istigfarit! Kaloji nëpër sitën e mëshirës dhe mbruji me lot dhe në fund piqi në furrën e dashurisë. Nga produkti i formuar, merr çdo ditë nga pesë lugë dhe do të shërohesh plotësisht.

Bajezid Bistani, pasi dëgjoi këto fjalë, mori frymë thellë dhe tha:

Medet për ata që e pandehin veten të mençur, duke e konsideruar një të urtë si të çmendur.

Çfarë mund t'i bëjnë armiq të një personi që e kujton mëngjes-aksham këtë shprehje.

Përmes istigfarit rregullojmë jetën. Istigfari shërben si ekulibër dhe rregullator i mënyrës së jetës sonë.

"O Allah, Ti je Zoti im, nuk ka të adhuroar përveç Teje. Ti më ke krijuar dhe unë jam robi yt, do të qëndroj besnik në marrëveshjen dhe premtimin që kam bërë ndaj Teje sa të kem mundësi. Kërkoj mbrojtjen Tënde nga e keqja që kam bërë. Unë jam mirënjohës për mirësitë e Tua, i pranoj mëkatet e mia, të lutem më fal, sepse nuk i fal mëkatet askush tjetër përveç Teje". (Buhariu)

Përmes istigfarit i japim drejtim dhe ekulibrim jetës sonë në këtë botë.

Rabia Christine Brodbeck

Dashuri dhe ndjekje, një përpjekje fizike për të arritur tek e vërteta. Enigma e ndjekjes së vërtetë ndodhet tek vërejtja që bën njeriu për nevojën dhe lidhjen me Allahun dhe dëshira e pathyeshme për të arritur tek Ai. I dashuri juaj, kur ju e dashuroni atë, krijon një gravitet të pazezistueshëm për ju. I bindeni me pakundërshtueshmëri. Vlerësoni virtetet dhe vlerat e tij. Kur dashuroni, ju drejtoheni nga bukuria madhështore dhe e përsosur e Allahut të Madhëruar. Kur dashuroni, bëheni rob i së Vërtetës absolute, i të Dashurit të pafillimtë dhe të pafund, ndjeni aromën e miqësisë së Tij dhe i viheni mbrapa. Kur dashuroni, hyni në kërkim të shoqërisë, miqësisë, vëllazërisë dhe unitetit. Njeriu është krijuar për të dashuruar. Ndaj, ndjekja është shprehja e dashurisë ndaj Allahut, e adhurimit të Tij, e mirënjohjes ndaj Tij dhe e të qenit rob i Tij. Ata që e ndjekin me dashuri, ata që trashëgojnë dashuri, ata që janë me dashuri mëkëmbësit e Allahut në tokë, janë njerëzit më të lartë dhe më të zgjedhur të Zotit dhe njerëzit më të ndershëm të Tij.

H. Mevlana ka thënë: *"Ushqimi dhe pasuria e një dijetari janë veprat që ka shkruar. Ushqimi dhe pasuria e një sufiu janë gjurmët e evlijave. Vepra e një sufiu nuk përbëhet nga boja e kalemit dhe nga fjalët, por nga një zemër e bardhë si bora."* Mes një veliu, që është zgjuar në

të Vërtetë dhe një imituesi, ka dallime të mëdha. I pari flet me një zë të fortë dhe të bukur, sikurse H. Davudi; kurse tjetri vetëm jehon."

Ndërkohë që dijetarët japin leksione në foltoret e tyre, velitë nxisin ndjekësit e tyre për të hyrë në rrugën e së Vërtetës. Dituria e vërtetë nuk arrihet përmes leksioneve dhe librave, por duke krijuar miqësi me Zotin dhe Profetin e Tij. Duke kërkuar nga Zoti udhërrëfim, me dëshirën për të qenë pranë të Dërguarit të Zotit, me dëshirën për t'i përngjasuar atij, duke imituar veprimet e tij. Të jesh në rrugëtimin e së Vërtetës, është më e rëndësishme sesa të arrish qëllimin. Të digjesh nga dhimbja e të qenit i ndarë, të kesh mall dhe ta ndjesh nevojën për të, të përpëlitesh që ta gjesh, është më e rëndësishme sesa të takohesh.

Në fenë islame, skena ku janë vendosur dituritë është krejtësisht e gjallë. Asgjë që transmetohet nuk është thjesht një mësim historie i pavlerë e as thërrime njohurish të panevojshme. Muvahidunët vazhdojnë gjurmët e traditës së përndriçimit shpirtëror në mënyrë të vazhdueshme.

Arritja në enigmën e besimit të vërtetë, bëhet kur qëllimin e vetëm ke Allahun. Enigma e ekzistencës së njeriut është e fshehur tek dashuria që ndjen ai ndaj

Krijuesit të tij. Kur dashurojmë, na mbështjell mahnitja e së tërës. Kur kërkojmë, lidhemi me dashuri me atë që kërkojmë. Kur dashurojmë, bëhemi një rob që mëson gjithnjë, një nxënës i thjeshtë, një simpatizant i përlotur dhe një student i sinqertë. Kur dashurojmë, ndjekim të Dashurin. Kur dëshirojmë, drejtohem nga ajo që dëshirojmë. Kur dashurojmë, jetojmë me dashurinë dhe vdesim për dashuri. Kjo dashuri përfundon me etjen për të Vërtetën, kjo dashuri përfundon me dashurinë për nënshtrim, bindje dhe ndjekje. Kjo dashuri përfundon me dashurinë ndaj atij që është dërguar mëshirë për të gjithë botët. Kjo dashuri përfundon me dashurinë ndaj Ehli Bejtit dhe sahabëve të tij. Kjo dashuri përfundon me dashurinë ndaj të gjithë ashikëve që kanë ardhur gjer më sot, të cilët kanë arritur në vetëdijen e të qenit të nderuar si robër të Zotit, të cilët kanë vërejtur bukurinë magjepsëse të robërisë ndaj Zotit.

Natyra e vërtetë e njeriut është një thesar i fshehur. Ndaj, shpirti i njeriut tërhiqet me një fuqi të paevitueshme nga hyjnorja. Kjo është një etje hyjnore, që buron nga dëshira për të arritur pafundësinë. E vetmja gjë që është e vërtetë tek njeriu, është shpirti i tij dhe ky shpirt, i tëri i përket Allahut. Të gjithë shpirtrat, në mënyrë të vullnetshme apo jo të vullnetshme, dëshirojnë Allahun. Ndaj, me dashje apo pa dashje, ndjejnë mall për një bahar të pafundëm, dëshirojnë lumturinë e xhenetit, duke krijuar afrimet me të. Ka njerëz që nuk e vërejnë etjen e shpirtit të tyre. Ata janë bërë pre e kësaj bote, ndaj dhe nuk janë të informuar për tharjen që po pëson shpirti i tyre. Në krahun tjetër, ka robër që e duan shumë Zotin e tyre dhe që përmallohen për Të. Këta njerëz, që kanë shpëtuar nga rëndesat e botës, ndjejnë mallin e *ujit të jetës*, në shkretëtirën e qenies. Kur u nxor nga xheneti Hz. Ademi dhe kur ra në shkretëtirën e qenies, ndjente një dhimbje të rëndë në zemër dhe në buzët e tij një përmallim për *ujin e jetës*. Kur ne ndjekim gjurmët e këmbëve të tyre, na kaplon malli për të Dashurin e Vërtetë.

Ah, sikur të ecnim në gjurmët e Hz. Muhamedit, sikur ta dashuronim duke e ndjekur atë. Ah, sikur ta ndiqnim atë duke e dashuruar! Ah, sikur ta dashuronim duke bërë kujdes ndaj suneteve të tij. Thuhet se Pejgamberi ka thënë kështu: *"Sikur t'më duhej të vdisja, vetëm për*

hir të dashurisë ndaj tri gjërave do të dëshiroja të rrija në këtë botë; e para, kënaqësia që të jep sexhdeja, e dyta ihlasi i të agjëruarit të ramazanit në ditë të nxehta të verës dhe dashuria për hir të Zotit, që ndjejnë njerëzit për njëri – tjetrin."

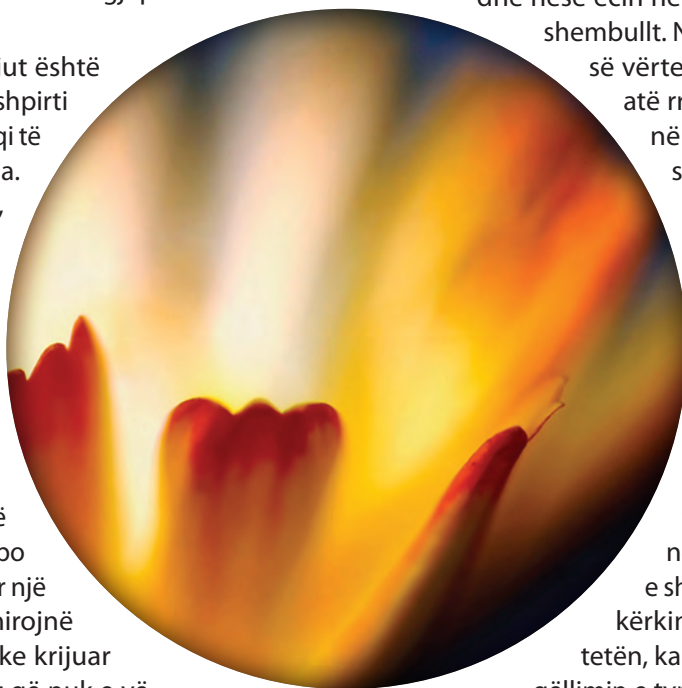
Besimi i plotë arrihet vetëm duke dashur Pejgamberin (a.s.), më shumë sesa veten tonë. Ajeti, ***"Pejgamberi për besimtarët është më i dashur se vetja e tyre"***, tregon se besimtarët duhet t'i kushtojnë një prioritet të plotë Pejgamberit (a.s.) dhe të jetojnë me këtë vetëdije. Të gjithë ata që janë pjesë e ymetit të tij, që i kanë besuar kumtit të tij, duhet të marrin shembull Pejgamberin (a.s.), i cili përfaqëson robërinë në mënyrën më të lartë dhe më të përsosur. Kështu, ata që janë njerëz të Tevhidit, do të arrijnë të bëhen ashikë të klasit të parë, nëse ndjekin gjurmët e Pejgamberit (a.s.)

dhe nëse ecin në rrugën e sahabëve të pa-shembullt. Ndaj dhe ndjekësit e rrugës së vërtetë, janë ata që e kërkojnë atë rrugë. Këta njerëz kanë etje në atë masë për të vërtetën, sa që përqafojnë me gjithë forcën që kanë sunetin profetik dhe nuk mbesin pa e praktikuar atë në jetën e përditshme. Këta njerëz ndjekin një shembull të brendshëm; udhërrëfimi i këtij shembulli, arrin deri në pikën e nënshtrimit me vullnet të plotë dhe me dëshirë, pa ndjekur epshet dhe dëshirat e shthurura. Thënë ndryshe, ky kërkim intensiv, etja për të vërtetën, ka bërë që ata të shkrihen në qëllimin e tyre.

Kur një pemë lulëzon, degët i ngre lart. Kurse, kur jep fruta, degët e rënduara i varen poshtë. Në këtë botë, askush nuk ka dhënë fruta më shumë sesa Pejgamberi (a.s.). Ndaj dhe thjeshtësia e tij ka hyrë deri në thellësi të tëra. Ne e vërejmë rëndesën e përgjegjësisë që ka vënë ai mbi supe, atëherë kur bëhemi trashëgimtarët e karakterit fisnik dhe virtyeteve të larta të tij. Ndaj dhe Mevlana, në një katërvargësh ka thënë: *"Unë jam dheu i rrugës së tij, jam pluhuri i këmbës së tij..."*

Hz. Mevlana ka thënë kështu: *"Feja ime është dashuria."* *"Unë jam shërbëtor i Kuranit, jam pluhuri i rrugës së Hz. Muhamedit."* *"Unë e kam flijuar mendjen time përballë gjykimeve të Mustafait"*

Njeriu i veçantë i Zotit, Rabia Adevije, ka thënë kështu: *"Ju po flisni për dashurinë ndaj Zotit, pa iu bindur*

Atij. Ju betohem mbi jetën, që kjo gjë është mjaft e çuditshme. Sikur ju të ishit të sinqertë në dashuri, i bindeshit Atij, sepse ai që dashuron, i bindet atij që dashuron." Ne duhet të shqetësohemi nëse veprat tona janë apo nuk janë sipas dëshirës së atij që dashurojmë. Të gjithë mendimet, ndjenjat dhe format e sjelljeve duhet të jenë një argument i dashurisë sonë për Të. Dashuria ndaj Allahut duhet të jetë një nënshtrim i plotë, thjeshtësi dhe bindje ndaj Tij.

Kur dashuroni, përcillni prej atij njeriu shembullor (a.s.), kënaqësinë që të jep adhurimi, i cili pati thënë: *"Namazi është drita e syve të mi".*

Kur dashuroni, pasi të keni përjetuar miraxhin si përvojën më të lartë, transferoheni në një përmasë të pashpjegueshme afimiteti, në "robërinë e vërtetë", që është pozita më e lartë e atij njeriu shembullor, i cili është drita e syve për të gjithë robërit që rrotullohen në botë.

Kur dashuroni, trashëgoni thesaret më të vlefshme të brendshme nga ky njeri shembullor (a.s.), që tregon shembullin më të mirë të një mëshire dhe thjeshtësie të pafundme duke thënë: *"Fali, ata nuk e dinë", "Edhe unë, sikurse ju, jam një njeri".*

Kur dashuroni, trashëgoni dashurinë ndaj varfërisë nga ai njeri shembullor (a.s.), që dëshironte nga Allahu të jetonte si i varfër, të vdiste dhe të ringjallej si i tillë, duke thënë: *"Unë mburrem me varfërinë time".*

Kur dashuroni, merrni si trashëgimi universalitetin nga ai njeri shembullor (a.s.), që është dërguar për gjithë universin si shkak për mëshire.

Kur dashuroni, ju kalon përsosmëria nga ai njeri shembullor (a.s.), që është dërguar për të përsosur sjelljet e bukura, për të plotësuar moralin e bukur.

Kur dashuroni, ndjeni se jeni lidhur me atë njeri të pashembullt (a.s.), për të cilin Zoti ka thënë: *"Sikur të mos ishte ti, o i Dashur, nuk do të krijoja botët, nuk do i hidhja sy pasqyrës së qenies", do të ishit ndjekësit e atij njeriu të pashoq, që nuk reshti kurrë së kërkuari "Ymetin", duke thënë "Ymeti im".*

Kur dashuroni, shkoni pas atij njeriu të pashembullt (a.s.), që thoshte: *"Sikur Allahu të mos më mbulonte me mëshirën e Tij, as unë nuk do të shpëtoja si shkak i veprave të mia".*

Kur dashuroni, do të shkoni pas atij njeriu të pashembullt (a.s.), që shprehte dashurinë që ndjente ndaj Allahut, duke falur "tehexhyd", mes lotëve, në një kohë të madhe të natës.

Kur dashuroni, bëheni skllav i bukurisë së atij njeriu të pashembullt (a.s.), që kishte akumuluar në vete të gjithë virtytet njerëzore.

Epoka në të cilën jetojmë, është e përmbushur përplot ngjarje, ndodhi, dukuri ashtu sikundërse ishin të përmbushura epokat e mëhershme, trashëgimia e të cilave rrezatohet edhe në kohën tonë. Një prej dukurive që po spikat gjithmonë e më tepër me sqmën dhe skrutën që e karakterizojnë përçdoanshëm, është globalizmi. Globalizmi pretendon të ketë referencë kryesore marrëdhëniet ekonomike midis vendeve të ndryshme, për të çuar përpara zhvillimin e shoqërisë njerëzore. Marrëdhëniet ekonomike midis shteteve të ndryshme janë të kushtëzuara nga shpërndarja e pabarabartë e pasurive natyrore. Disa vende zotërojnë pasuri të caktuara e të tjera zotërojnë pasuri që këto të parat s'i zotërojnë. Mirëpo zhvillimi ekonomik mbi bazën e industrializimit të ethshëm, ndihmuar nga sofistikimi i vazhdueshëm teknologjik, është gjithmonë në kërkim të lëndës së parë, e cila nevojitet pashmangshëm. Si rrjedhim i kësaj nevojë të vazhdueshme, vendet e ndryshme janë të kushtëzuara të hyjnë në marrëdhënie me njëra-tjetrën, të nënshkruajnë marrëveshje bashkëpunimi në këto sfera, me qëllim këmbimin dhe përfitimin e ndërsjelltë. Madje është shkuar deri aty, saqë besohet se zgjerimi i sferave të bashkëpunimit ekonomik do t'i shërbejë edhe afimit të popujve me njëri-tjetrin duke shkuar kësioj drejt marrëdhënieve të ekuilibruara dhe të paqtuara. Ky besim ndezullitës duket se është sfumuar paq nga rrjedha historike e ngjarjeve, veçanërisht kur në skenën e historisë zuri vend dhe jo pa shkak e urtësi, qytetërimi i kohëve moderne, që duke u përkapur tërësisht pas sferës materiale, arriti të dominojë mbi qytetërimet e tjera, pikërisht në këtë sferë dhe jo në ndonjë sferë tjetër. Nën efektin e etjes së ethshme për grumbullim të materies si shenjë domethënëse e fuqisë dhe superioritetit ndaj të tjerëve, Perëndimi i kohëve moderne u lëshua me të gjitha fuqitë për zgjerim të sferave të influencës, duke kolonizuar hapësira të tëra gjeografike të globit tokësor, që rezultoi me luftëra të vazhdueshme dhe sflitëse mes vetë perëndimorëve të kohëve moderne dhe popujve që kolonizuan. Duke e kuptuar që dominimit të periudhës kolonialiste po i vinte fundi, vetë modernët lançuan se metodat e kontrollit dhe sundimit të të kolonizuarve, të periudhës së kolonializmit ishin demode, dhe nevojitej një strategji e re për dominim të racës së bardhë, e cila shpërfaqej superiore në çdo aspekt. Kjo nuk do të thoshte aspak që metodat e kolonializmit nuk do të përdreshin më, por ajo çfarë ishte më primare tashmë, ishte dominimi në sferën ekonomike botërore të më të fuqishmëve, jo thjesht dhe vetëm sipas mënyrës së

Globalizmi në tēhun e globalizmit

Nuredin Nazarko

periudhës kolonialiste. Synimi për dominim ndaj gjithë qytetërimeve jomoderne, ka bërë që qytetërimi modern të luajë gjithmonë rolin e “dorës së ngrohtë”, duke u ngritur në nivele superioriteti

ndaj gjithë qytetërimeve të tjera, aq sa zgjidhja e çështjeve jo vetëm globale, duhet medoemos të marrë miratim pikërisht të këtij qytetërimi, që shfaqet gjithmonë e më rrëzëllitës përsëjashmi. Pikërisht në këtë linjë rend dhe globalizmi, që përsëjshkaj aureolës kozmopolitane, synon drejt unifikimit dhe standardizimit kulturor, unifikim dhe standardizim në shërbim të atij qytetërimi që tashmë dominon me fuqinë materiale, skenën e zhvillimeve globale. Unifikimi dhe standartizimi kulturor, nuk balancon dhe ekuilibron marrëdhëniet midis

popujve sikundërse besohet, madje i acaroon ato edhe më tej, saqë askush nuk mund të parashikojë se çfarë drejtimi mund të marrë rrjedha e ngjarjeve, sepse ky parashikim është jashtë kompetencave njerëzake. Unifikimi dhe standartizimi kulturor si qëllim i globalizmit, pavarësisht pretendimeve, janë mjetet mikluese dhe ngashnjyese të bashkëpunimit mes popujve, për t'i përfundur përfundimisht popujt nën hegjemoninë e kulturës moderne, nën hegjemoninë e qytetërimit modern. Kjo do të thotë mpakje deri në sfumim të përplotësishëm të mënyrës së të jetuarit, jashtë kufijve të mënyrës moderne të të jetuarit, e cila do të thotë vdekje kulturore e kulturave jomoderne. Është pikërisht kjo kahje implementuese e globalizmit, që i veshur me petkun perëndimor modern, ka shkaktuar dhe do të shkaktojë reagime të kundërta me pritshmëritë. Nuk mund të ketë mirëkuptim aty ku dominon ambicia e ethshme e njërit për dominim dhe superioritet ndaj të tjerëve, dominim dhe superioritet që nënkuptojnë kontrollin dhe shfrytëzimin e më të dobhtëve dhe fuqizimin e më të fuqishmëve.

Prandaj, për sa kohë që globalizmi ka veshur petkun perëndimor modern, është i kërcënuar vetëm nga vetvetja, sepse nuk mund të silllesh mospërfillës dhe moskokëçarës ndaj trashëgimive mijëra vjeçare të kulturave të tjera, thjesht sepse nuk barabiten me të në sferën materiale e, tek e fundit, nuk janë vlerat e materializmit ato që përcaktojnë superioritetin e njëres palë ndaj palëve të tjera. Çdo popull ka meritat dhe kontributin e vet në atë cep të globit ku është vendosur për të jetuar, merita dhe kontribut që nuk i japin aspak të drejtën e padrejtë qytetërimit modern, për t'i paraqitur të tjerët jashtë vetes së vet aspak të aftë për sens zhvillimor. Në fund të fundit, përse duhen detyruar të tjerët medoemos të globalizohen nën petkun modern perëndimor, kur ky petk jo vetëm që nuk u shkon për shtat, por mund t'i shtrëngojë aq shumë me gjerësinë e ngushtësisë së tij, saqë do t'i shtrëngojë të shtrënguarit që, jo vetëm ta hedhin tej si veshje të padobishme, por as të mos e konsiderojnë më si palë me të cilën mund të mirëkuptohesh. E atëherë, në anën e kujt do të jetë përgjegjësia?

ARMIQËSI E ORIENTALISTËVE NDAJ MUHAMEDIT (A.S.)

Ma. Abdylkader Durguti

Armiqësia ndaj Muhamedit (a.s.), është një përpjekje e vazhdueshme shekuj me radhë nga punimet e orientalistëve perëndimorë. Qëllimet e fyerjeve ndaj Muhamedit (a.s.), në mënyrë intelektuale nga orientalistët, dhe në mënyrë ushtarake nëpërmjet kryqëzatave koloniale, është interpretimi i islamit si fé statike e ngurtë, që nuk mund t'u përgjigjet ndryshimeve të kohës, një teori e cila nuk mund të futet assesi në praktikë dhe një fé me jurisprudence vetëm me vlera abstrakte dhe mendime utopike të shënuara mbi një libër. Ky ishte sulmi i drejtpërdrejtë me metoda fyese, sepse Muhamedi (a.s.), mesazhin islam Kuranin e barti nga gjendja abstrakte në konkrete, në një formë të vërtetë për jetën njerëzore.

Që nga shekulli XVIII, në Perëndim filluan punimet ndaj jetës së Muhamedit (a.s.), duke ndryshuar dukshëm qëndrimin tradicional gjoja të paanshëm në bazat e shkencës. Duhet pranuar se në shekullin XIX filluan punime të hatashme dhe të mundimshme në historinë islame nga ana e Reinhart Dozyt (1820-1883), William Muir (1819-1905) dhe shumë orientalistëve të tjerë, prej të cilëve është hapur një dritare e re e urrejtjes ndaj Muhamedit (a.s.), Islamit dhe Lindjes.¹

Veprat e William Muir "Jeta e Muhamedit" dhe "Kalifati, ngritja e tij, tatëpjeta dhe rënia e tij", ende sot në Perëndim llogariten si veprat e besueshme studimore, në përmbledhjen e të cilave autori thotë se *shpata e Muhamedit dhe Kurani janë armiqtë më kokëngjeshur të Qytetërimit, Lirisë dhe së Vërtetës që ka njohur bota deri më sot.*²

Realisht, kjo dritare është hapur nga intelektualët orientalistë, por para kësaj, fryti kryesor i kësaj influence filloi që nga mesi i shekullit XI, me fillimin e luftërave të kryqëzatës, kur kreu i fesë së krishterë Papa Urnabi II në Sevilje të Spanjës për gjithë Evropën Perëndimore thotë: "Islami është emëruar kryearmiku i Krishtërit" dhe e gjithë Evropa është mobilizuar për të luftuar Islamin. Viti 1096-97, është viti i fillimit të luftërave të kryqëzatave ku daton edhe fillimi i armiqësisë perëndimore ndaj Islamit³ për qëllimin e devijimit të imazhit islam dhe shenjtërisë së Profetit (a.s.). Në këtë mënyrë, mësojmë nga një orientalist

i matur dhe i përmbajtur ndaj mësimave islame, pikërisht nga W. Montgomery Watt, cili thotë se Islamit i është dhënë imazhi i dhunës për këto qëllime:

1. Qëllimisht për të fshehur të vërtetat e fesë islame,
2. Imazhi për Islamin si fe agresive, e dhunës dhe e shpatës,
3. Islami fe e ngathët në aspektet morale dhe joserioze,
4. Shfaqja e Muhamedit si Dexhshal.

Watt këtu me plot të drejtë tërheq vëmendjen se Islami është interpretuar në mënyrë krejtësisht të gabuar.⁴

Gjatë kësaj periudhe kohore, orientalistët perëndimorë bënë përpjekjet e mëdha vetëm e vetëm ta paraqitnin Muhamedin (a.s.), si një udhëheqës, prijës superior botëror, ndërsa disa orientalistë të ashtuquajtur më objektivë, e cilësuan Muhamedin (a.s.), si njeri me mendime të veçanta që ndikoi në tërë botën dhe si një trim, hero, i drejtë, por në asnjë mënyrë si profet apo si i Dërguari i Allahut.

Kjo frymë perëndimore pati influencën e saj edhe në botën islame, ku disa nga autorët myslimanë, gjatë punimeve të tyre rreth jetës së Profetit (a.s.), filluan t'i lënë pas dore *muxhizet keuni*, që këto lloj muxhizesh dëshmojnë për ngjarje të jashtëzakonshme që i ofrohen Profetit (a.s.), për të dëshmuar pejgamberllëkun e tij. Fjala është që në vend të muxhizeve keuni të vihen gjenia, inteligjenca apo talenti, ku asnjëra prej këtyre nuk i zëvendësojnë muxhizet. Sepse nëpërmjet zhveshjes nga këto lloj muxhizesh, aludohet edhe zhveshja nga pejgamberllëku. Shembulli tipik i kësaj është *Abbas Mahmud el-Akkad*, me veprën e tij *Abkarijetu Muhammed*, ku Profeti (a.s.), parashtrahet si një trim, hero, inteligjent, udhëheqës i madh, por pa ndërhyrë në çështje të Nubuvvetit, shpalljes, besimit, moralit, etikës etj. Këto lloj tentativash të kryera nga orientalistët perëndimorë, shkaktojnë dëmin e moskuptimit të misionit dhe në veçanti shenjtërisë së Muhamedit (a.s.).

PËRSE ORIENTALISTËT NUK E KUPTOJNË SHENJTËRINË E MUHAMEDIT (A.S.)?

Prej shkaqeve primare të kësaj çështjeje është dallimi nga besimi i profecisë së krishterë. Nëse shikojmë burimet

1. Edward w. Said, *Orientalizmi*, (prkth. Xhevat Lloshi), Logos-a, f. 186.

2. Edward w. Said, *Orientalizmi*, f. 191

3. Asaf Hüseyin, *Batinin İslamla Kavgaşı*, (prkth. Mesut Karashahan), Pënar, f. 28-29.

4. Encyclopedie de l'Islam, Pjesa Mustashrikun, VII, s.738/ b.

e krishtera, vërejmë se kuptimi i profecisë tek të krishterët është krejtësisht tjetër nga ajo islame. Kjo, sepse sipas teologjisë së krishterë, profeti Isa bën pjesë në trinitetin e zotësisë, me fjalë të tjera, është hyjnor dhe nga ky aspekt është plotësisht në kundërshtim me mësimet islame. Për të krishterët, Isai është shembulli i vetëm prototip mistik, i cili nuk ndërhyr në punët e dynjasë. Gabimi i orientalistëve të krishterë qëndron se Muhamedin (a.s.) vazhdimisht e krahasojnë me Isain (a.s.), në çështjet e dynjasë, ngase dallimi i Muhamedit (a.s.), nga Isai (a.s.), është si themeluesi i bazave të një shteti, sepse sipas tyre, Muhamedi (a.s.), është një ideolog dhe një themelues i një shteti. Për këtë gjë, te Muhamedi (a.s.), nuk gjenden çështjet shpirtërore/mistike dhe, për këtë shkak, Muhamedi (a.s.), as nuk mund të krahasohet me Isain. Pasoja të këtij mendimi janë besimi në trinitetin, sepse për të qenë udhëzuesi i popullit, duhet ose të jetë pjesë e trinitetit (të qenit Zot) ose të jetë engjëll, ngase ishte vetëm predikuesi shpirtëror/mistik, prandaj assesi nuk mund të jetë shembull për njerëzit në jetën praktike. Andaj pozita e Isait (a.s.), tek të krishterët bën që autorët e krishterë dhe orientalistë vështirë ta kuptojnë prototipin e Muhamedit (a.s.), në jetën morale, shpirtërore dhe mistike/fetare.

Kundër gjithë kësaj influence orientalistike, disa nga shkencëtarët modernë janë të mendimit se duhet menduar pozitivisht për jetën fetare (mistike) të Muhamedit (a.s.), sepse ekzistojnë raste nga persona të shumtë që dëshmojnë se ai ishte shembulli i jetës fetare. Përveç kësaj, shekuj me radhë Islami ka arritur të edukojë shumë nga personalitetet fetare. Madje, termin Resulullah që rrjedh nga "Resul", në anglisht ata e përkthejnë "messenger/i dërguar" dhe përmban një kuptim të shekullarizmit. Në vend të tij duhet përdorur termi "prophet/pejgamber".⁵

Shkaku tjetër i moskuptimit të orientalistëve të shenjtërisë së Muhamedit (a.s.), është ndikimi i jetës sekulare në Perëndim. Sepse në botën moderne jeta fetare është ndarë nga fushat e tjera. Kjo lloj ndarjeje nuk është e vështirë për besimin e krishterë, ngase vetë misioni i Isait (a.s.), ishte vetëm si udhëzuesi shpirtëror, jo edhe sistematizuesi i jetës së njeriut. Ndërsa Muhamedi (a.s.), është trajtuar në të kundërtën e kësaj, jo si shembull udhërrëfyes i njerëzve

në jetën fetare, shpirtërore, të devotshmërisë, por vetëm si inteligjent, hero apo këshilltar i fortë. Sepse shumica e orientalistëve të krishterë e kanë vështirë të kuptojnë suksesin e një individi edhe në çështjen fetare edhe në çështjen shoqërore dhe politike. Ky është edhe një ndër shkaqet kryesore se përse punimet fetare – shpirtërore në botën moderne vazhdimisht janë të neglizhuara. Prandaj, nga ky moskuptim i personalitet të Muhamedit (a.s.), nga autorët perëndimorë, bën që në këtë aspekt literatura perëndimore të mbetet e padobishme në të kuptuarit e karakterit të Profetit (a.s.).

Edhe besimtarët e besimit çifut do ta kenë vështirë të kuptojnë realitetin dhe shenjtërinë e Muhamedit (a.s.). Nga kjo pikë reference vërejmë se ekziston dallim i madh mes çifutëve dhe Islamit në trajtimin e profetëve, sepse çifutët, përveçse përgënjeshtroan shumë nga profetët, kohë pas kohe që disa prej tyre i vranë në Kuran, u cilësuan si "vrasësit e profetëve".

Sa herë që ndonjë i dërguar ju sillte atë që nuk ju pëlqente, ju kapardiseshit, prandaj disa i quajtën gënjeshtarë e disa i vranë. (Bekare, 87)

Koncepti i profetëve në Islam është krejtësisht ndryshe, sepse Islami pa dallim profetët i konsideron të gjithë të shenjtë, saqë besimi në shenjtërinë e tyre (Muhamedit (a.s.)), bëri që myslimanët të sakrifikonin për profetët e tyre.

I Dërguari është më i afërt për besimtarët, sesa ata për njerëzit... (Ahzab, 6)

Shkaku primar i kësaj dashurie ndaj profetëve, është se ata bartin përgjegjësi për përhapjen e një kumtese të shenjtë, me fjalë të tjera, në rend të parë janë udhëheqës shpirtërorë të ymetit të tyre. Prandaj profeti Muhamedi (a.s.), në ditët e sotme në botën shpirtërore të myslimanëve zotëron një vend jo edhe aq të rëndomtë. Andaj, kur cenohet, fyhet dhe nëpërkëmbet shenjtëria e tij nëpërmjet karikaturave, fotove apo filmave, besimtarët do të tregojnë zemërimin e tyre. Sepse ai (Muhamedi (a.s.)), është për ta më i dashur sesa familjarët e tyre, fëmijët, grua dhe më i dashur se vetvetja. Megjithatë, dashuria ndaj Muhamedit (a.s.), nuk duhet shprehur me dhunë por me dashuri, në veçanti kur bëhet fjalë edhe ndaj provokimeve.

5. Ajhan Tekinesh, "Muhamedi (a.s.), në botën moderne", (prkth. Abdylkader Durguti), *Dituria islame* nr.211, f. 21.

Karta e Medines

Ali Riza Jemel

Puna e parë që bëri Pejgamberi (a.s.), kur mbërriti në Medine, ishte krijimi i një shoqërie të rregullt, solide dhe paqësore prej fiseve të ndryshme që jetonin brenda dhe përreth saj, të cilët deri atëherë ishin në armiqësi të përhershme me njëri-tjetrin. Nëse mund të shprehemi ndryshe, Pejgamberi (a.s.), u përpoq të formonte një qytet-shtet, ku njëkohësisht do të ishte edhe udhëheqësi i tij. Muhamedi (a.s.), përpiloi një kushtetutë, e cila në të njëjtën kohë ishte një manifest në cilësinë e marrëveshjes, ku përfshiheshin të drejtat e të gjithë banorëve të Medines, pa dallim feje, etnie dhe fisi. Edhe hebrenjtë, të cilët ishin shumë të shqetësuar për ardhjen e Pejgamberit (a.s.), në Medine, mbetën të shtangur nga ky qëndrim pozitiv që nuk neglizhonte asnjë detaj në lidhje me të drejtat e njeriut. Për këtë arsye, hebrenjtë në përgjithësi e pranuan me kënaqësi marrëveshjen e Medines. Ky dokument, që gjendet i plotë në librin "Historia e Pejgamberit (a.s.)" të Ibnu

Hishamit, tregon gjenialitetin dhe madhështinë e Pejgamberit (a.s.).

Nga një shqyrtim i kujdesshëm i dokumentit, arrijmë në përfundimin se Pejgamberi (a.s.), përmes mësimëve të marra nga Allahu hartoi një kushtetutë, e cila përmblidhte parimet bazë për zgjidhjen e problemeve themelore të njerëzimit, duke mos neglizhuar në asnjë mënyrë vlerat njerëzore. Nga ky këndvështrim, mund të themi me bindje të plotë se Pejgamberi (a.s.), ishte një burrë shteti i fuqishëm dhe i pashoq, që arriti të krijonte një shoqëri sociale dhe një shtet funksional me detyrë kryesore shërbimin dhe sigurinë e qytetarëve të vet. Pejgamberi (a.s.), në hyrje të kushtetutës shkruan: "Në emër të Allahut, mëshiruesit dhe mëshirëbërësit, përmes kësaj marrëveshjeje të hartuar nga i dërguari i Allahut myslimanët muhaxhirë, ensarë dhe të tjerë që ndajnë të njëjtin besim, shpallen një ymet i vetëm".

Pas disa neneve mbi funksionimin e shtetit, në një

nen shkruhet: "Ata që nënshkruajnë këtë marrëveshje, çdo problem që mund të ndodhë midis tyre duhet t'ia paraqesin Allahut dhe të dërguarit të Tij Muhamedit (a.s.)". Ky është neni më i rëndësishëm i kushtetutës, sepse shpreh në mënyrë të qartë kompetencat dhe përgjegjësinë e Pejgamberit (a.s.). Me këtë kushtetutë mori fund njëherë e përgjithmonë kaosi dhe anarshia që ekzistonte tek arabët. Deri atëherë, arabët i kishin zgjidhur të gjitha problemet duke u mbështetur në forcën e fisit. Përmes kësaj kushtetute, Pejgamberi (a.s.), u bë kryetari i parë i një shteti të ndërtuar mbi të drejtën.

A. KONCEPTET KRYESORE TË KARTËS

1. Myslimanët

Me "myslimanë" nënkuptohen muhaxhirët që emigruan nga Meka dhe ensarët që i mirëpritën në vendin e tyre. Këto dy grupe përbënin shtyllën kryesore mbështetëse të Islamit. Përkushtimi dhe besnikëria e tyre ndaj Pejgamberit ishte e pashtershme. Muhaxhirët kishin braktisur shtëpitë, vendin dhe të afërmit e tyre për hir të fesë, duke marrë parasysh të gjitha vështirësitë dhe rreziqet me të cilat mund të përballeshin. Myslimanët e Medines i mirëpritën vëllezërit e tyre dhe u plotësuan çdo nevojë, duke sakrifikuar nga vetja e tyre. Myslimanët e Medines u quajtën "ensarë". Pejgamberi (a.s.), shpalli vëllazërinë midis këtyre dy grupeve, të cilët do të garonin me njëri-tjetrin deri në sakrificë për të fituar pëlqimin e Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

2. Arabët e Medines

Grupi i dytë ishin arabët politeistë, që nuk e kishin pranuar akoma Islamin. Në Medine jetonin dy fise kryesore, Evs dhe Hazrexh. Këto dy fise kishin jetuar gjithmonë në luftë me njëri-tjetrin. Me mbërritjen e Pejgamberit (a.s.), në Medine morën fund edhe mosmarrëveshjet midis tyre.

3. Hebrenjtë

Grupi i tretë që jetonte në Medine ishin hebrenjtë. Në fakt, jahuditë përbënin një rrezik potencial për mysli-manët për dy arsye: kishin marrëdhënie të ngushta tregtare me kurejshët dhe lehtësisht mund të lidhnin aleanca me armiqtë e Islamit. Hebrenjtë fillimisht e mirëpritën Pejgamberin (a.s.), por nuk e pranuan asnjëherë si pejgamber, sepse prisnin që Ai të ishte prej sojit të tyre. Hebrenjtë e Medines ndoqën për një kohë një politikë paqësore, por pa kaluar shumë, të nxitur nga vesi i vjetër filluan të organizonin intriga për të vrarë Pejgamberin (a.s.) dhe në këtë mënyrë, prishën marrëveshjen.

4. Ymet

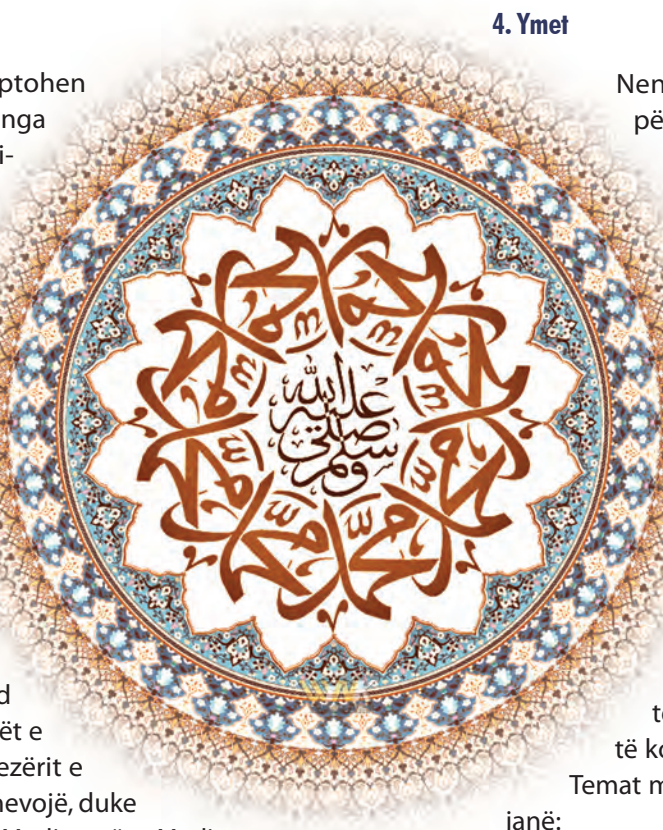
Neni i parë përmban rregulla për krijimin e një shoqërie të rregullt islame. Ymeti shpreh bashkësinë islame të përbërë nga muhaxhirët, ensarët dhe aleatët e tyre. Në nenin dy theksohet dallimi i ymetit nga bashkësitë e tjera.

5. Përmbajtja

Karta e Medines përbëhet nga 47-të nene. Megjithëse e shkurtër, Karta e Medines përfshin të gjithë elementët për të formuar një shoqëri të konsoliduar dhe funksionale. Temat më të rëndësishme të Kartës janë:

6. Drejtësia

Karta e Medines në shumë nene të saj trajton zbatimin e drejtësisë për të gjithë. Në fakt, kushtetuta e Medines ka bërë një revolucion, përse i përket zbatimit të drejtësisë në të gjitha nivelet, sepse gjykimi individual ishte abroguar plotësisht me kushtetutën e re, duke ia dhënë këtë të drejtë vetëm autoritetit qendror. Çdo fajtor dënohej për fajin e bërë, pavarësisht familjes apo fisit që i perkiste. Neni 14 i kushtetutës shpreh: **"Është detyrë e mysli-manëve të kundërshtojnë hapur çdo person që shkakton dëme dhe trazira, shqetëson njerëzit ose kryen grabitje dhe ushtron dhunë. Të**

gjithë myslimanët duhet të mbeten të bashkuar njëri me tjetrin, në dënimin e një personi të tillë, madje edhe nëse ai është djali i ndonjërit prej tyre.”

Sipas këtij neni, të gjithë besimtarët janë të detyruar të ndihmojnë autoritetin qendror, kundër cilitdo që kryen faj. Ajo që i shtyu hebrenjtë të merrnin pjesë në këtë aleancë, ishin drejtësia dhe trajtimi i barabartë para saj. Neni 17 i kushtetutës e shpreh qartë këtë: **“Është detyrë e të gjithë myslimanëve të ndihmojnë dhe t’u ofrojnë sjellje miqësore çifutëve, të cilët kanë hyrë në marrëveshje me ta. Asnjë presion, i çfarëdo lloji qoftë, nuk duhet ushtruar mbi ta dhe nuk duhen ndihmuar armiq të kundër tyre.”** Kurse neni 24 shpreh qartë se çdo mosmarrëveshje që ndodh midis palëve, duhet t’i paraqitet Allahut dhe të dërguarit të Tij. Kushtetuta e re nuk e ka lënë zgjidhjen e problemeve dhe mosmarrëveshjeve në dorë të individëve.

7. Faji është individual

Kushtetuta e Medines i ka mëshuar fort parimit të fajit individual. Neni 25 shprehet: **“Për krimin apo fajin e kryer, dënohet vetëm autori i veprës, por dëmi prek edhe familjen”.** Faza **“dëmi prek familjen”** ka lidhje me obligimin e të afërmeve për shpagimin e fajit në rastet kur e kërkon ligji dhe jo me dënimin e familjes për fajin e kryer nga pjesëtari i saj. Ky parim është në sinkron me ajetin: **“Kushdo që bën diçka, punon për vete dhe askush nuk ngarkohet me barrën e tjetrit.”** (En’am, 164)

8. Sigurimet shoqërore

Disa nene parashikojnë formimin e institucionit të sigurimëve shoqërore, ku obligohet shpagimi për robërit e luftës dhe pagimi i dëmshpërblimit për të gjitha rastet e parashikuara nga ligji. Neni i 12-të e formulon në këtë mënyrë: **“Nëse në radhët e myslimanëve një njeri i varfër është fajtor i ndonjë sulmi, për të cilin shpagimi i gjakut bëhet i detyrueshëm ose ai merret rob dhe nuk është i aftë vetë ta paguajë për lirimin e vet, është detyrë e myslimanëve të tjerë ta paguajnë në emër të tij shpagimin e gjakut ose detyrimin për li-**

rim dhe ta lirojnë atë, në mënyrë që, në marrëdhëniet e ndërsjella të myslimanëve të kultivohen ndjenja dashurie dhe vëllazërie.”

9. Statusi nacional dhe mbrojtja

Kushtetuta islame duke i konsideruar të gjithë pjesëtarë të ymetit u dha të gjithëve status të barabartë pa dallim feje, gjuhe, etnie e ngjyre. Në nenin 22 thuhet: **“Asnjë jomysliman, që është palë e kësaj marrëveshjeje, nuk duhet të sigurojë strehim të jetës dhe të pronës së ndonjë kurejshi e as duhet të ndihmojë ndonjë jomysliman kundër një myslimani.”** Siç dihet, myslimanët ishin në gjendje lufte me mushrikët e Mekës. Për këtë arsye, shtetasit mushrikë të Medines nuk mund të ndihmonin mushrikët e Mekës. Në kushtetutën e re ishin parashikuar edhe shpenzimet në

rast lufte. Neni 24 i përcakton në këtë formë shpenzimet luftarake: **“Çifutët**

duhet t’i ndajnë shpenzimet së bashku me myslimanët, për aq kohë sa ata luftojnë bashkarisht”. Sepse

lufta prekte interesat e të dyja palëve si qytetarë të barabartë të shtetit. Pra, nuk luftonin as myslimanët për hebrenjtë dhe as hebrenjtë për myslimanët, por të gjithë së bashku luftonin për shtetin e ri të përbashkët.

Neni 44 thotë: **“Nëse tentohet të pushtohet Jethribi (Medina), myslimanët dhe çifutët bashkarisht duhet t’iu kundërvihen në mbrojtje të vendit.”** Kjo vjen si pasojë e detyrimeve të përbashkëta që kanë ndaj atdheut. Në një

nen tjetër, thuhet: **“Nëse myslimanët nënshkruajnë traktat paqeje me një palë tjetër, çifutët duhet ta respektojnë atë. Edhe nëse çifutët nënshkruajnë marrëveshje paqeje me një palë tjetër, myslimanët janë të obliguar të ofrojnë bashkëpunim të ngjashëm me çifutët. Por në rast të një lufte fetare të një palë, nuk do të jetë përgjegjësi e palës tjetër të bashkëveprojë në të.”** Ky nen jep një profil qytetar me të drejta të barabarta. Nene të ndryshme të kushtetutës theksojnë ndërgjegjësimin për përgjegjësinë e çdo qytetari ndaj vendit. Në këtë mënyrë, Medina fitoi një status mjaft strategjik. Për shkak të vendndodhjes strategjike, Medina kishte një rëndësi të madhe ekonomike dhe ushtarake.

Është detyrë e të gjithë myslimanëve të ndihmojnë dhe t’u ofrojnë sjellje miqësore çifutëve, të cilët kanë hyrë në marrëveshje me ta. Asnjë presion, i çfarëdo lloji qoftë, nuk duhet ushtruar mbi ta dhe nuk duhen ndihmuar armiq të kundër tyre.

10. Liria fetare dhe devotshmëria

Kushtetuta në nenin 25, shprehet: “Jahuditë kanë fenë e tyre, kurse myslimanët fenë e tyre.” Ky nen përkufizon në kuptimin modern lirinë fetare. Sipas këtij neni, hebrenjtë gjykojnë sipas Teuratit. Nëse edhe pas kësaj problemi nuk zgjidhet, atëherë i drejtohet Pejgamberit (a.s.), autoriteti suprem i shtetit. Në shumë ajete gjithashtu, është theksuar devotshmëria, duke e bërë atë një nga elementët më të rëndësishëm të kushtetutës. **“Të gjithë myslimanët e devotshëm që i frikësohen Zotit, janë në rrugë të drejtë dhe janë pasues të rrugës më të mirë të jetës”.** Në nenin 13 thuhet: **“Të gjithë besimtarët e devotshëm nuk mund të mbrojnë fajtorët, madje edhe nëse ai është djali i ndonjërit prej tyre.”** Ky nen e përcakton devotshmërinë si bazën e ndjenjës së drejtësisë.

Përsëri në nenin 36 thuhet: **“Allahu është me atë që e respekton më së miri këtë marrëveshje”.** Ky nen e numëron respektimin e ligjit si një nga gradët më të larta të devotshmërisë.

11. Nenet në lidhje me Myslimanët

Shumë nene të kushtetutës sanksionojnë ndihmën reciproke të myslimanëve. Neni 3 në lidhje me muhaxhirët, shprehet: **“Kurejshët e migruar, si edhe më parë, përbëjnë një grup më vete, ata duhet të jenë përgjegjës për shpagimin e gjakut të tyre dhe ata vetë duhet t’i lirojnë robërit e tyre pas pagimit të shpërblimit për lirim. I gjithë ky proces duhet të jetë në përputhje me parimet e besimit (Imanit) dhe drejtësisë.** Në vazhdim, neni shpreh: **“Besimtarët ndihmojnë njëri-tjetrin në rast vështirësie ekonomike.”** Në këtë mënyrë, nxiten besimtarët t’i zgjidhin bashkërisht problemet ekonomike. Sipas nenit 14: **“Myslimani nuk ka të drejtë të vrasë një mysliman tjetër në shkëmbim të një të jofetari (i cili është në gjendje lufte) ose të ndihmojë”,** kurse në nenin 15, myslimanët përcaktohen si vëllezër të njëri-tjetrit: **“Të gjithë myslimanët janë të vëllazëruar ndërmjet vete, në krahësim me të tjerët.”** Ky nen është në përputhje me ajetin: **“Në të vërtetë, besimtarët janë vëllezër, andaj pajtojini vëllezërit tuaj midis tyre”** (El-

Huxhurat, 10). Ky ajet i përcakton besimtarët vëllezër kudo që janë. Në nenin 17 ndalohej paqja e një grupi besimtarësh me një grup jobesimtarësh, duke përjashtuar një grup tjetër besimtarësh: **“Armëpushimi i të gjithë myslimanëve duhet të jetë i njëkohshëm: Kur ka luftë në rrugë të Allahut, asnjë prej myslimanëve s’duhet të mënjanohej prej myslimanëve të tjerë apo të hyjë në traktat paqeje me armikun, veçse nëse traktati është i njëkohshëm dhe i njëjtë për të gjithë myslimanët.”**

12- Vlefshmëria ligjore

Në fund të marrëveshjes gjenden dy nene që sanksionojnë vlefshmërinë dhe bindjen ndaj marrëveshjes. Neni 46 thotë: **“Përkrahësit e fisit Evs do të kenë të drejta të njëjta, ashtu sikurse gëzojnë edhe**

palët pjesëmarrëse të këtij traktati, me kusht që ata të dëshmojnë besnikërinë e tyre. Allahu është Mbrotësi dhe Përkrahësi i atij që i përmbahet me vendosmëri më së shumti këtij traktati.” Kurse neni 47 shprehet: **“Nëse ndonjëri prej palëve pjesëmarrëse të këtij traktati duhet të dalë jashtë Medines për shkak të kërkesave urgjente të luftës, ai duhet të gëzojë të drejtën e mbrojtjes dhe përkrahjes. Gjithashtu, cilitdo që qëndron në Medinë gëzon të drejtën e paprekshmërisë . As nuk duhet të dhunohet ndokush**

e as nuk duhet të lejohet që ai ta shkelë premtimin. Allahu dhe i Dërguari i Tij (a.s.), do të jenë mbrojtësit e cilitdo që do ta respektojë me gjithë zemër këtë marrëveshje dhe do t’i bindet asaj.” Ky nen i fundit thekson sigurinë. Gjithashtu sanksionon se askush nuk mund të akuzohet pa kryer faj dhe çdo qytetar është marrë nën mbrojtje nga shteti.

Kjo kushtetutë, megjithëse një marrëveshje e projektuar për një qytet-shtet, përfshin parimet universale të Islamit. Shpirti i kartës së Medines ishte siguri i brendshëm dhe i jashtëm, bashkëjetesa në harmoni, në paqe dhe krijimi i marrëdhënieve sociale normale midis gjithë grupeve me besim dhe etni të ndryshme.

“Nëse myslimanët nënshkruajnë traktat paqeje me një palë tjetër, çifutët duhet ta respektojnë atë. Edhe nëse çifutët nënshkruajnë marrëveshje paqeje me një palë tjetër, myslimanët janë të obliguar të ofrojnë bashkëpunim të ngjashëm me çifutët. Por në rast të një lufte fetare të njëres palë, nuk do të jetë përgjegjësi e palës tjetër të bashkëveprojë në të.”

Mehmet Durmush

Fjalën që ia kemi dhënë Allahut

Nëse ne si myslimanë nuk arrijmë ta përcaktojmë nga aspekti i Islamit se çfarë detyre na është dhënë në jetë apo, me një thënie tjetër, çfarë detyre na ka dhënë Allahu Teala neve si njerëz, atëherë jeta jonë mund ta vazhdojë rrjedhën e saj mbi vendime shumë të gabuara. Këtë le ta mendojmë pak më thellë.

Një mysliman që i beson Allahut Teala dhe që e pranon Islamin si fe (si një mënyrë jetese), natyrisht që ka marrë përsipër disa përgjegjësi. Përgjegjësia e parë është pastrimi i besimit si një besimtar. Myslmani duhet të përvetësojë vetëm akiden (besimin) që parapërcakton Kuranin Fisnik.

Së dyti, duhet t'i kryejë plotësisht të gjitha detyrat që Allahu kërkon prej tij. Po ashtu, duhet ta rregullojë edhe moralin. Siç e dimë, feja islame nuk e ndan akiden nga puna, adhurimin nga morali, politikën nga besimi etj. Nuk mund të imagjinohet që një besimtar, i cili i kryen ibadetet dhe bën kujdes ndaj hallallit e haramit, të jetë i pamoralshëm.

Këto që thamë më lart, janë një përshkrim i shkurtër i kushteve minimale që duhet të zbatojë një mysliman. Këto janë bazat e të qenit besimtar/myslman. Sa kaq, Islami është një fe e tillë që nuk mjaftohet me gjendjen e mirë të ithtarëve të saj. Krahas kësaj, Allahu Teala i ka dhënë çdo myslimani detyrën të përhapë akiden e tevhidit në sipërfaqen e tokës, t'ia predikojë Islamin çdo njeriu që mund të arrijë dhe, veçanërisht, të urdhërojë të mirën e të ndalojë nga e keqja.

Është detyrë për çdo mysliman të luftojë për zhdukjen e plotë të fitnes, jo vetëm në lagjen ku banon apo në apartamentin dhe rrugën e tij, por në të gjithë sipërfa-

qen e tokës dhe t'ia përkushtojë fenë Allahut Teala.

Nëse një besimtar nuk përpiket të urdhërojë të mirën dhe të parandalojë të keqen, ai nuk ka ndonjë vlerë të madhe të Allahut, edhe nëse fal pesëdhjetë namaze në ditë apo nëse kalon gjysmën e vitit me agjërim.

Krahas kësaj, asnjë besimtar nuk duhet ta shikojë veten e tij si njeriu i vetëm që duhet t'i largojë të keqijat në rruzullin tokësor, t'i kthejë të gjitha sherrret në mirësi apo të parandalojë të gjitha përçarjet dhe prishjet në shoqëri. Asnjë njeri nuk ka mundësi ta bëjë këtë. Rregullimi dhe përmirësimi i të gjithë rruzullit tokësor, ftimi i të gjithë njerëzve në Islam etj., nuk është e mundur për asnjë besimtar ta bëjë vetëm.

Askush nuk ia ka dhënë një fjalë të tillë Allahut, por edhe Allahu nuk ka kërkuar një fjalë të tillë prej askujt. Sikur të ishte përgjegjësi vetëm e një individ për t'i bërë myslimanë të gjithë njerëzit, atëherë përgjegjësit e parë për këtë do të ishin peygamberët.

Ndërkohë që peygamberët ishin bashkëbiseduesit e parë të shpalljes, nuk kanë qenë të obliguar t'i udhëzojnë të gjithë njerëzit. Kurani është i mbushur me ajete që e paralajmërojnë të Dërguarin e Allahut, sallallahu alejhi ve sellem, në këtë aspekt. Ne tani dëshirojmë të shpjegojmë disa debate të sotme, duke u bazuar vetëm në njërën prej këtyre ajeteve fisnike.

Për ta paralajmëruar të Dërguarin e Allahut (s.a.s.), që të mos bjerë në pesimizëm kundrejt refuzimeve të

qafirëve, Kurani Fisnik thotë:

“Nëse përbuzja e tyre ty të duket e rëndë për t’u duruar, atëherë kërko – nëse mundesh – një zgavër në tokë ose shkallë në qiell, që t’u sjellësh atyre një mrekulli! Sikur Allahu të donte, do t’i kishte mbledhur ata në rrugë të mbarë, prandaj mos u bëj nga ata që nuk e dinë këtë!” (el-En’am 35.)

Është e vërtetë se qafirët e kanë refuzuar Islamin. Po ashtu, është e vërtetë se, krahas refuzimit, ata ishin bërë armiq të të Dërguarit të Allahut, saqë mendonin për ta vrarë dhe e shikonin me urrejtje sikur do ta hanin me sy. Gjithashtu, është e vërtetë se të Dërguarit të Allahut, sallallahu alejhi ve sellem, i vinte rëndë nga ky qëndrim dhe ndikohej, por i Dërguari i Allahut (s.a.s.), nuk kishte rrugë tjetër, përveçse të vazhdonte në predikimin e tij.

Atë nuk duhej ta brengoste mohimi i qafirëve. Ai nuk mund ta shkatërronte veten për këtë. Ajo që i takonte atij të bënte, ishte vetëm predikimi i Islamit, çdo gjë tjetër është në dorën e Allahut Teala.

I Dërguari i Allahut, sallallahu alejhi ve sellem, nuk kishte mundësi të shkonte në qiell apo të hynte në fund të tokës për shkak se nuk besonte populli i tij. Dome-thënë, Pejgamberi nuk mund ta linte atë vend. Ai do të qëndronte në atë vend, do të edukonte njerëzit dhe nuk do ta linte thirrjen në Islam. Pasi ai ta kryente detyrën siç duhet, rezultati ishte në dorën e Allahut të madhëruar.

Sot, përpara se të mendojmë për çarjen e rrethimit, transformimin e sistemit dhe shkatërrimin e regjimeve diktatoriale, duhet të shikojmë se armiku po rritet shumë, po ashtu edhe ne si myslimanë po zvogëlohemi në të njëjtën shkallë. Pastaj na sugjerojnë që, për të kaluar këtë pengesë madhështore, duhet të zgjedhim disa rrugë që në situata normale nuk mund ta bëjmë.

Pra, duan të na thonë se tashmë tezat, si metodat dhe parimet profetike nuk kanë ndonjë dobi në këtë pikë. Kështu që, duhet të dalim jashtë perceptimit tonë dhe të bëjmë jurisprudencën e kohës për ta kaluar këtë pengesë të vështirë.

Kur ndalemi një çast dhe shikojmë se çfarë jurisprudence na sugjerojnë, ia vëmë veshin bashkëbiseduesit, por ballafaqohemi me një shprehje “të huaj”. Shkurtimisht, së pari na thonë se jemi ballë për ballë me një problem shumë të madh, pastaj na këshillojnë të veprojmë në mënyrë të papërputhshme me shariatin Islam, në mënyrë që ta kalojmë këtë problem. Në këtë mënyrë, përgatitet ambienti që do të na e nxejë gjakun për luftë në mbrojtje të sistemit.

Pasi ta përvetësojmë sistemin të cilin e shpjegova më lart, pasi të pranojmë luftën për të dhe, kur të bëjmë kushtetutën e tij, do të shkojmë në zgjedhje dhe nuk do të ngelë pengesë për të votuar në, mënyrë që të paktën, të hapim fusha lirie për veten tonë. Tashmë e gjejmë veten si një pjesë të sistemit, humbim ekuilibrin e balancën dhe e deformojmë boshtin tonë.

Si arritëm të ky proces? Arritën duke dyshuar nga metoda jonë origjinale dhe parimet tona themelore. Tashmë e kemi humbur besimin te vetja. Na ka zënë frika dhe paniku kundrejt fuqisë së sistemit të shirkut. Nuk duruam. Neglizhuam të gjitha paralajmërimet që Allahu Teala ua ka bërë shpesh të gjithë pejgamberëve. Në këtë mënyrë, jemi kapur pas iluzionit se ato paralajmërimet kanë ngelur në të kaluarën dhe kushtet e ditëve të sotme, nuk u ngjajnë aspak atyre të së kaluarës.

Ne duhet të marrim të njëjtin mësim që ka marrë Muhamedi, sallallahu alejhi ve sellem, nga ajeti i mësipërm. Mësimi i parë që duhet të marrim është ky:

“Ne nuk i kemi dhënë fjalën Allahut Teala se do ta rrëzojmë një regjim, sidoqoftë ai apo që të çajmë dhe kalojmë ndonjë lloj rrethimi. Pa ashtu, nuk kemi bërë ndonjë aktmarrëveshje me Zotin në lidhje me ndonjë punë që duhet ta bëjmë dhe dorëzojmë në një kohë të caktuar.” Kështu, aktmarrëveshja që kemi bërë me Allahun është kjo:

“Të mbajmë emrin mysliman deri sa të vdesim, të mos pranojmë ndonjë fe apo ideologji përveç Islamit, të mos pranojmë për Zot asgjë tjetër përveç Allahut Teala, të mos ndjejmë dashuri dhe simpati ndaj regjimeve që kanë formuar qafirët, të jemi miq me besimtarët, të mos formojmë miqësi me qafirët, dhe më e rëndësishmja, të përpiqemi t’i predikojmë në çdo kohë e në çdo vend të vërtetat të cilave u kemi besuar.”

Një mësim tjetër që mund të nxjerrim nga ajeti i mësipërm, është edhe ky:

“Sikur Allahu Teala të dëshironte, mund t’i bënte besimtarë të gjithë njerëzit. Këtë nuk e ka bërë, jo sepse është e vështirë për të, por ngaqë është duke i sprovuar të gjithë njerëzit. Në skenën e kësaj bote të gjithë janë duke luajtur rolin që u është dhënë. Për këtë arsye, ne jemi të obliguar që ta kryejmë detyrën që na është dhënë.

Nëse devijojmë në rrugë të tjera përveç kësaj, nëse i caktojmë vetes detyra të tjera dhe, nëse nxjerrim obligime të tjera përveç këtyre, atëherë do të thotë se kemi dalë jashtë rregullave të lojës që ka caktuar Allahu (xh. xh.). Allahu Teala nuk e lejon një gjë të tillë. Një tentativë të tillë e quan injorancë dhe Pejgamberin e ka paralajmëruar duke i thënë:

“Mos u bëj nga ata që nuk dinë!” (el-En’am 35.)

Përfundimisht, mund të themi se ne si myslimanë, nëse besojmë dhe punojmë sipas besimit islam, nëse kemi një koshiençë dhe qëndrim politik islam, nëse mund ta kryejmë detyrën e predikimit ashtu siç na e kërkon feja, atëherë kjo është puna jonë. Kështu që, është e pamundur të marrim pjesë në zgjedhjet e sistemit të shirkut çfarëdo justifikimesh, dyshimesh dhe synimesh që mund të parashtohen.

Ne nuk mund të zgjedhim një të pavërtetë nga të pavërtetat. Kjo nuk është punë për ne. Zgjedhja jonë duhet të jetë Allahu Teala dhe i Dërguari i tij, sallallahu alejhi ve sellem.

Flatrat e shpirtit tonë

Idris Arpat

“Thuaju robërve të mi të flasin atë që është më e bukura!” (el-Isra 53)

Allahu i madhëruar synon më të mirën. Nuk mjaftohet me fjalën e bukur, por urdhëron që robërit e tij të thonë më të bukurën.

Nëse me fjalën më të bukur synohet fjala e Allahut Teala, atëherë ajeti fisnik ka këtë kuptim: Robërit e mi le të dëgjojnë vazhdimisht Kuran. Ajetet dhe komentet e tyre, le të jenë tema e bisedimeve të tyre. Ata le të nxjerrin mendime sipas Kuranit, sepse çdo komentim që është paralel me Kuranin, është i pranueshëm nga Kurani.

Kur ta shtjellojmë çështjen nga ky aspekt, vetvetiu do të formohet lidhja ndërmjet Zotit dhe vlerave tona. Nëse jemi robërit e Allahut (xh.xh.), patjetër do të flasim për mesazhin e Allahut (xh.xh.). Sigurisht se do të flasim edhe për sunetin dhe hadithet e të Dërguarit të Allahut, sallallahu alejhi ve sellem, për shkak se ata janë komentim i Kuranit. Teksti paralajmërues që lexohet në fund të hytbeve, “Ela inne ahsene’l-kelam...”, reflekton plotësisht këtë mendim:

“Ne duhet të jemi të zgjuar. Fjala e Allahut është fjala më e bukur dhe sistemi më i përsosur. Atëherë, kur të lexohet Kuran, të gjithë duhet të heshtin dhe t’ia vënë veshin atij. Kjo sjell mëshirën e Allahut.

Çfarë do të thotë kjo?

Kokat e mençura dhe zemrat e gjera duhet të meditojnë mbi Kuranin fisnik. Ata duhet të mendojnë mbi Kuranin e

sunetin, duhet të bëjnë shpjegime dhe duhet të nxjerrin rezultate. Nga ky aktivitet, do të dalin në pah shumë mirësi të pafundme që kanë lidhje me çdo fushë të jetës.

Vallë, kur ta shtjellojmë më gjerë “fjalën” që përmendet në ajetin fisnik, mos ka këtë kuptim: Thuaju robërve të mi që vetëm ata duhet të arrijnë pikën më të lartë në letërsi. Kur të flasin dhe kur të shkruajnë ata, të ndalojë e gjithë bota dhe ta ndjejë të nevojshëm dëgjimin e tyre. Librat që shkruajnë myslimanët, t’i bëjnë njerëzit të kafshojnë gishtat dhe të hapin horizonte të reja. Ata duhet t’i bëjnë njerëzit të thonë: “Nëse e ka shkruar ndonjë mysliman, atëherë ai lexohet.”

Por pse kuptojmë “të arrijnë pikën më të lartë në letërsi” dhe jo “të shkruajnë tefsire”? Sepse Kurani jep vetëm parime dhe të udhëzon. Pjesën tjetër, ua lë njerëzve që i besojnë. Nëse mendimet që kanë për bosht Kuranin fisnik, zhvillohen edhe me kulturën e kësaj bote, nëse e dinë se çfarë duhet të marrin dhe çfarë duhet të hedhin, atëherë do të nxjerrin shumë vepra të bukura.

Në ajetin fisnik shikohen edhe këto kuptime:

Myslimanët le ta ndjekin nga afër dijen, urtësinë dhe kulturën e kësaj bote! Ata le të marrin jo të bukurën, por më të bukurën! Këto le t’i diskutojnë ndërmjet tyre.

Sipas cilit rregull do ta bëjnë radhitjen “e bukur, më e bukur, shumë më e bukur”, nëse nuk e ndjekin letërsinë

e kësaj bote?

Nisur nga kjo që thamë më lart, arrijmë këtë rezultat: institucionet që janë mbyllur në vetvete dhe që nuk dinë asgjë në lidhje me ato që ndodhin në këtë botë, do të thotë se nuk e marrin parasysh këtë ajet fisnik. Mbi të gjitha, ata sikur thonë: "ne nuk marrim pjesë në garën e dijes dhe të urtësisë." Ky është një perceptim i mbyllur ndaj përparimit dhe avancimit. Nëse nuk dini gjë për kulturën e kësaj bote, si do ta krahasoni veten me këtë botë? Ka një fjalë të urtë, që thotë: "Kush nuk është goditur me grusht, grushtin e tij e pandeh bajloz." Tashmë nuk ka ngelur gjë tjetër për të bërë, përveçse të zbukuroheni për veten tuaj. Po ashtu, rri duke përsëritur ato gjëra që dihen nga të gjithë.

Çështja ka edhe një aspekt tjetër:

Përse thuhet fjala më e bukur? Në mënyrë që të shprehë kuptimet më të bukura, që të shfaqë masat më të bukura dhe që të nxisë ndjenjat më të bukura.

Nëse ky caktim është i saktë, destinacioni që do të arrini është ky: dija dhe urtësia do të jetë te myslimanët.

Tani, le ta shtojmë pak bukurinë:

Fjalët më të bukura, le t'i kthejmë në strofa më të bukura. Strofat më të bukura, në poezitë më të bukura. Poezitë më të bukura, le t'ua japim artistëve më mjeshtër për t'i lexuar. Mbi të gjitha, ata që e kanë të fuqishëm aspektin e artit, le t'i mbështesim edhe me klipe të bukura. Nëse veprojmë kështu, është e sigurt se ndikimi dhe begatia do të shtohen.

"Fjala më e bukur" është fjala e Tevhidit dhe Kurani Fisnik. Ta lëmë kështu, apo të kalojmë te letërsia e botës?

Në realitet, fjala e Tevhidit është përmbledhja e Islamit. Ajo shpreh se hyjnizimi i përket vetëm Allahut. Pranimi i fjalës së tevhidit, do të thotë, që të jesh i hapur ndaj të gjitha të vërtetave dhe të refuzosh të gjitha gabimet. Fjala e Tevhidit, zotëron një vlerë më të rëndë se toka dhe qiejt. Kjo duhet të shtjellohet në veçanti, por kur themi "fjala më e bukur", në mendje të vijnë perceptime më të gjera.

Në Librin tonë të lartë, nga goja e Sulejmanit, alejhis-selam, del kjo shprehje:

"Më të vërtetë, unë e dua çdo gjë që është e bukur, sepse ato më kujtojnë Zotin." (Sad, 32)

Bukurinë e dua, për shkak se ajo më kujton Zotin. Esenca e çdo gjëje, është kujtimi i Zotit. Bukuria ka fituar dashurinë time, për shkak se më shpie te ky qëllim sublim.

Ai që e shikon bukurinë, sigurisht se do ta kujtojë fuqinë që e ka krijuar atë.

Ai që e ka krijuar bukurinë, do të thotë se e do atë. Atëherë, veprat e bukura janë një rrugë që e kënaq Allahun Teala. Kjo mund të përkthehet kështu: arkitekturë në vende të banuara, mbrojtje e mjedisit në vende të hapura, letërsi dhe muzikë nga aspekti kulturor. Të mos harrojmë se synimi i ibadeti dhe i veprave, është zbukurimi i moralit dhe i kësaj bote. (D. Xhyndiogllu, Katër ngjyrat e jetës, fq. 124, Botimi i 1, Dhjetor-2009.)

Atëherë, bota e myslimanëve, duhet të jetë bota më e bukur.

Sa keq! Tani për tani, nuk duket ashtu.

Bukuria na përkujton Zotin. Kjo sjell me vete një botë të sistemuar nga Zoti.

Nëse në qytetet që të përkujtojnë gurët e oxhakut, nuk ka ngelur gjë që të përkujton Allahun, nga aspekti i besimit, aty është e panevojshme të jetohet. Çfarë pune mund të kem ndërmjet grumbujve të betonit e hekurit dhe në detin e njerëzve, ndërkohë që janë malet si smerald, retë si grupe dhe lumenjtë e rrjedhshëm?

Është e qartë se Zoti që po na tërheq drejt tij duke krijuar gjëra të bukura në të gjitha anët e botës, dëshiron që kjo dynja dhe bota tjetër, të jenë xhenet për ne.

Nëse në çdo vend janë shfaqur shumë bukuri, kjo do të thotë se ne nuk duhet ta harrojmë asnjëherë Zotin. Në dijen e mistikës, këtë e quajmë "salati daim".

"Ai që shikon bukur, mendon bukur.

Ai që mendon bukur, e shijon jetën". Për këtë arsye, kanë thënë: "Gjithmonë le të jetë përpara syve të tu një gjë e bukur, edhe nëse ajo është një luleshqerrë në një gotë."

"I sëmuri pranë dritares, gjithmonë u thoshte të tjerëve se po shikonte pamje shumë të bukura. Në fakt, ai shikonte një mur të zi. Ai vepronte kështu për t'u dhënë moral atyre dhe për t'u bërë mirë."

Në hyrje të fabrikave të Tojotës në Spanjë, shkruhet kështu: "Mendoni bukur, jepni vepra të bukura."

Dyxhane Xhyndiollun e pyetën: "Cili është problemi më i madh i myslimanëve?"

Ai u përgjigj:

- Kanë harruar të mendojnë.

Nëse harrohet mendimi, mbaron edhe kërkimi. Kështu që mbaron edhe prodhimi.

Nureddin Jëlldëz

LOGJIKA E GJYNAHUT

Për fat të keq, jemi të detyruar të pohojmë se jetojmë në një periudhë ku gjynahu nuk shihet as si ndotje materiale dhe as si ndotje shpirtërore. Përveç disa çështjeve që në thelb janë gjynah dhe na serviren si të drejtat e njeriut, “gjynahu” gjithnjë e më shumë po del jashtë rendit të ditës. Zinaja,¹ as që nuk përmendet më, ndërsa “përdhunimi”, vende- vende përmendet si krim. Prandaj dhe nuk e teprojmë nëse themi se në të ardhmen edhe përdhunimi do të dalë së qeni një krim.

Gjynahu, është i vjetër sa vetë njeriu dhe i rrënjosur po aq sa ai. Toka është dëshmitare e gjynaheve, që prej njerëzve të parë. Në periudhat ku mundën të sundonin profetët të cilët u sollën njerëzve udhëzimin e Allahut, përhapja e gjynahut sikur ishte pakësuar. Kur Civilizimi Islam filloi të ngrihej në Medinë në një bazament të pastër, gjynahet të paktën ishin tërhequr në vende të mbyllura dhe bërja e gjynaheve në vende të hapura ishte pakësuar. Por, së bashku me ndalesën e ngritjes së Civilizimit Islam të Medinës, edhe përhapja e gjynaheve filloi të merrte shpejtësi dhe toka iu kthye përsëri botëkuptimit të injorancës.

Nga pikëpamja e kohës së sotme, dy çështje të rëndësishme tërheqin vëmendjen e besimtarëve dhe të çdo njeriu që e di se Allahu Teala ka urdhëruar një jetë pa gjynahe. E para prej këtyre dy çështjeve, është përhapja e gjynaheve me anë të zhvillimit të teknologjisë. Pra, nëse në një fshat, gjynahu ishte diçka që e bënte vetëm ndonjë person, tani ai gjynah është bërë zakon në të gjithë fshatin. Ndërsa çështja e dytë është kjo: me të fituar përhapje të gjerë, gjynahet e kapërcyen individin dhe u bënë pjesë e popullit nëpër fshatra, lagje e qytete. Tashmë, gjynahet nuk janë më krime që bëhen në fshehtësi, por u bënë të drejta që janë marrë në mbrojtje nga ligjet. Madje edhe njeriu që bën gjynahun më të poshtër, i ngre krye Allahut

nën mbrojtjen e shtetit.

Në këtë gjendje kritike, çështjen do ta shqyrtojmë vetëm në përmasat njerëzore dhe morale. Kjo është gjendja e vendeve ku populli nuk është mysliman. Por edhe në vendet ku thirren ezanet dhe populli është mysliman, gjendja e rëndë e mbrojtjes së gjynaheve me ligj nuk ndryshon shumë nga vendet e tjera. Madje, gjendja është aq kritike, sa që perdja e turpit është copëtuar fare si për gjynahet e vogla, ashtu edhe për ato të mëdhatë dhe ndërhyrja ndaj kriminelëve është kthyer në krim. Edhe pse një gjynah mund të jetë bërë publik, shteti përveçse nuk ndërhyr, quan fajtor edhe atë që ndërhyr.

Le të shqyrtojmë shembullin e perversitetit të zinasë, e cila ka çrrëgulluar institucionin e martesës. Shteti nuk e quan faj nëse një femër dhe një mashkull, që figurojnë beqarë, kapen në flagrancë duke kryer marrëdhënie jash-tëmartesore. Kjo gjendje është shumë për të ardhur keq dhe tregues i qartë se deri ku ka vajtur puna. Më parë ruheshim edhe nga të menduarit e gjynahut, ndërsa sot kemi zbritur në një nivel të tillë, ku bashkëjetojmë me gjynahun e vogël dhe të madh.

Edhe familjet, të cilat kanë rolin kryesor në ndalimin e transferimit të gjynaheve tek brezat e rinj, i kanë duart e lidhura. Nga një anë, marrja prej duarve të familjes e ambientit ku mësohet morali i pastër dhe ndershmëria dhe nga ana tjetër, ndalimi i ndërhyrjes së familjes në zbatimin e masave edukuese ndaj brezit të ri pas një moshe të caktuar, kanë formuar themelin e gjynahut të mbrojtur me ligj.

Në thelb, gjynahu, pra krimi që bën njeriu ndaj Allahut i Cili e krijoi, është diçka e palogjikshme. Një mendje, e cila përdoret në mënyrën e duhur, të pengon nga gjynahu. Ndërsa përdorimi i mendjes për të prodhuar dhe vepruar gjynahun, është një kontradiktë shumë e madhe. Kjo, sepse në lidhje me gjynahun nuk mund të ketë koment

1. Marrëdhëniet seksuale jashtëmartesore.

tjetër përveçse poshtërsi dhe absurditet.

GJYNAH I VOGËL, GJYNAH I MADH

Nëse njeriu ka treguar mosrespekt ndaj Allahut, nuk mund të flasim për gjynah të vogël apo të madh. Robi duhet ta ketë parim që të mos tregojë as edhe një lloj mosrespekti. Të jesh i krijuar si njeri dhe fakti se gjynahu dhe trupi kanë marrëdhënie të cilat janë vendosur në natyrën e njeriut, e hedh poshtë mundësinë e një njeriu me zero gjynahe. Nuk ka asnjë njeri me zero gjynahe ose i krijuar për të mos bërë gjynahe. Një njeri i tillë as që pritet. Njeriu që pritet është ai që lufton me gjynahet, nuk mundet prej tyre dhe nuk bie në kurthet e nefsit të tij dhe shejtanit.

Më parë, duhet të gjendet një njeri i cili ka një program të vetëdijshëm kundër gjynaheve. Njeriu që di përbërjen e gjynaheve dhe arrin të kuptojë procesin e infiltrimit të gjynaheve në trup, është shumë i rëndësishëm. Pas tij vjen njeriu i cili është vigjilent ndaj gjynaheve të mëdha. Vigjilenca ndaj gjynaheve të mëdha, sjell me vete edhe edukimin e posaçëm, por edhe një ndërgjegje politike. Kjo, sepse shumica e gjynaheve të mëdha kanë mbështetjen e shoqërisë. Ato janë krime që i formon, i mbron dhe i përhap shoqëria. Nëse nuk bëhet një mbrojtje dhe nuk jepet një kundërpërgjigje në bashkësi, veprimet individuale nuk mund ta eliminojnë gjynahun e madh, madje as që mund t'i kundërpërgjigjen.

Lufta me gjynahet e mëdha, është ajo për të cilën Kurani Famëllartë shprehet "nejhi ani'l-munker"². Gjithashtu, nëse marrim parasysh se edhe gjynahet që janë larg nesh, janë çështje besimi dhe ndikojnë shumë edhe në jetën tonë sociale, e kuptojmë shumë mirë se zinaja që bëhet në një skaj të largët të qytetit ose kredia që jep një bankë, nuk djeg vetëm atë person me të cilin ka të bëjë drejtpërdrejtë, por djeg edhe anijen në të cilën ndodhemi së bashku me të.

Të vijmë tek gjynahet e vogla. Ashtu siç vetëkuptohet edhe nga emri, këto gjynahe të vogla nuk duken si zinaja, kamata apo vrasja. Mirëpo, një gjynah, sado i vogël të jetë, përsëri shkakton plagë në zemër. Duke u nisur nga fakti se të voglat i hapin rrugë të mëdhave, jemi të detyruar të kuptojmë se, edhe pse gjynahet e vogla nuk i shohim si ato të mëdhatë, nuk duhet t'i shohim as edhe të parëndësishme. Nëse gjynahet e vogla i shohim si një taktikë e shejtanit për të na mësuar me gjynahet e mëdha, do ta kemi më të lehtë luftën ndaj tyre.

Në lidhje me gjynahet e vogla, nuk duhet t'i anashkallojmë disa pika:

- E vogla që bëhet e vazhdueshme.
- E vogla që nënvleftësohet.
- E vogla që të jep kënaqësi, edhe pse është e vogël.
- E vogla që të bën të nënvleftësosh faljen dhe mbulimin e gjynahut nga Allahu.

- E vogla që nuk të turpëron kur e shfaq.

FATURA E GJYNAHEVE

Shkaku kryesor që gjynahet, të cilat zënë vend dhe normëzohen qoftë në shoqëri, qoftë në vetët tona, nuk vihen re nga askush, është se midis nesh dhe shpalljes hyjnore është formuar një lloj shurdhimi. Zëri i bukur që e këndon Kuranin, na tërheq më shumë se vetë kuptimi i Kuranit. Ato që na bëjnë të qajmë, nuk janë ajetet kuranore, por zëri i ëmbël dhe ndikues i lexuesit. Pra, ky lloj shurdhimi është edhe shkaku i gjithë këtyre. Nëse gjynahet do të ishin të rralla, midis nesh dhe Kuranit nuk do të binte asnjë perde shurdhimi. Mosqenia e Kuranit dhe haditheve, burime diturie që "na ngrenë qimet përpjetë dhe na drithërojnë zemrat" është si rezultat i kësaj ndotjeje të gjynaheve. Patjetër që rënia e Kuranit dhe haditheve në nivelin e një informacioni kulturor dosido, do ta ketë edhe çmimin e vet. Mbase derisa ai çmim të vijë tek mirësia e besimit që kemi në duar, do të bëhet shkak që të humbasim shumë vlera të tjera. Prandaj, edhe humbjen e begatisë së sofrave tona dhe humbjen e qetësisë familjare, duhet ta kërkojmë tek kjo dosje.

Gjendja jonë, të cilën nuk e përballojmë dot dhe që në përgjithësi trajtohet si produkt i stresit, syri ynë që gjen mangësi në çdo gjë, oreksi ynë që nuk di të ngopet dhe lëmshi i problemeve të cilat sociologjia dhe psikologjia e ka të vështirë t'u vërë emrin, na dalin përballë si shkak i verbimit me dashje të botëkuptimit tonë. Kjo është edhe arsyeja që njerëzit nuk mund të qëndrojnë bashkë as në rrugë dhe as në shtëpi dhe kujtojnë se çdo gjë ka marrë fund. Kjo gjendje është aq kritike, sa që tashmë jemi të detyruar të pranojmë se jeta mund të jetohet vetëm me këtë lëmsh problemesh, se të qenit njeri, do të thotë të jesh egërsirë dhe se njeriu duhet të shikojë me pasiguri edhe atë që ka lindur vetë. Madje edhe një martesë, para kënaqësisë trupore, fillon me kënaqësinë materiale të palëve me njëri-tjetrin dhe me kërkimin e njëmijë e një garancive.

Njerëzit me vullnet të fortë kundër gjynaheve, por që janë të dobët të sigurojnë edhe nevojat më të thjeshta jetësore, i kanë shpenzuar të gjitha energjitë në ato që nuk duhet të bëjnë. Mirëpo, kur vjen radha e atyre që duhet të bëjnë, bien të lodhur e të këputur.

Mbase fatura më e mbingarkuar është poshtërimi që po jetojmë përballë armiqve tanë, për shkak se si myslimanë, jemi të privuar nga ndihma e Allahut. Armiq të tanë, gjynahet e të cilëve nuk ngurojmë t'i bëjmë edhe ne, po na shtypin dhe po na i shembin mbi kokat tona qytetet dhe fshatrat në të cilat jetojmë. Nga një anë po na shtypin armiq të, ndërsa nga ana tjetër po na rrëshqet toka që kemi nën këmbë dhe për pasojë, nuk jemi duke kaluar qoftë edhe një ditë të qetë mbi të. Duke filluar që nga përçarja politike e deri tek uria, po na mendojnë dhe po na shkatërrojnë me qindra probleme.

2. Pengimi nga e keqja

Kërkimi i urtësisë

Prof. dr. Hasan Kamil Jëllmaz

Urtësia është emri i intuitës dhe perceptimit të thellë që i jep njeriut qetësi dhe lumturi. Urtësia është ndryshe nga dituria. Ndërsa dituria është tërësia e njohurive të fituara nga studimi, urtësia është mendimi i thellë mbi shkaqet e ngjarjeve për të kuptuar anën e padukshme të tyre dhe interpretimi i tyre përmes syrit të zemrës.

Marrëdhënia e njeriut me urtësinë fillon me kërkimin e tij për urtësinë dhe vazhdon me gjetjen e saj. Ai që gjen urtësinë fillon të shikojë me urtësi, të flasë me urtësi dhe të jetojë me urtësi. Kurse atij që nuk e gjen urtësinë, nuk i mbetet gjë tjetër veçse të pranojë paaftësinë e tij në këtë kërkim.

Nëse njeriu nuk mund të gjejë përgjigje për ngjarjet dhe ndodhitë, dorëzohet duke thënë se nuk i dihet shkak, urtësia kësaj ngjarjeje.

Për të arritur urtësinë duhet katarsis, pastrim shpirtëror. Kur prezanton Pejgamberin (a.s.), Allahu shprehet kështu në Kuran: ***“Po kështu, (për të plotësuar mirësinë Time ndaj jush) ju kam sjellë një të Dërguar, nga mesi juaj, i cili ju lexon shpalljet Tona, ju pastron (nga gjynahet), ju mëson Librin (Kuranin) e Urtësinë (rregullat e fesë) dhe ju mëson ato gjëra që nuk i keni ditur.”*** (Bekare, 151) Në këtë ajet janë fshehur kuptime shumë të holla. Sipas ajetit, urtësia është sjellja e gjuajtur në fjalë dhe në thelb.

Një person që ka këto dy cilësi konsiderohet i urtë.

Për nga vetë natyra, urtësia e bën të domosdoshëm ekzaminimin e ngjarjeve. Ajeti i lartpërmendur e tregon kërkimin e urtësisë kështu:

Për të lexuar shenjat e gjithësisë, njeriu duhet të studiojë së pari librin e gjithësisë Kuranin, duke filluar nga vetja.

Pasi të ndërgjegjësohet për dobësitë dhe mangësitë e tij, duhet të ndërmarrë një përpjekje për përsosje shpirtërore dhe arritjen e një ndjeshmërie të lartë në komunikimin me të tjerët.

Të punohet për t’u kapur urtësia nga leximi i natyrës dhe i librit.

Kuptimi i urtësive dhe hollësive të gjërave i fiton njeriut largpamësi dhe mendjehollësi, thënë ndryshe mendjehollësia e takon zemrën me urtësinë.

Kërkimi i urtësisë e mban njeriun larg injorancës dhe gabimeve. Në një pikëpamje, urtësia është të shikuarit e gjërave me largpamësi. Allahu na informon se: ***“Ai ia jep urtësinë (të kuptuarit e Kuranit) kujt të dojë. Cilatdo që i është dhënë urtësia, vërtet që i është dhënë një mirësi e madhe. Por këtë nuk e kupton tjetërkush, përveç***

njerëzve të mençur.” (Bekara, 269.)

Ashtu siç ka shumë engima të pazgjidhura në lidhje me gjithësinë, njerëzimi ka edhe shumë urtësi të shumë gjërave që nuk i ka kuptuar. Allahu i di dhe kur të vijë koha ia tregon njeriut. Çdo ngjarje, ndodhi dhe dukuri nuk është produkt i natyrës, por i Allahut. Allahu i realizon ato sipas një sërë urtësisë, ndoshta akoma të paditura nga ne.

Gjithësia është krijim i Allahut. Njeriu përfiton nga kjo botë aq sa e lejon Allahu. Dhe sa herë që njeriu kundërshton Allahun, vijnë paralajmërime të njëpasnjëshme. Prandaj Muhamedi (a.s.), në shumë hadithe e ka lidhur fitimin e urtësisë me frikën dhe devotshmërinë ndaj Allahut. (Ibën Hanbel, Musned, III, 37.) Pra, rruga për të arritur urtësinë është të jetuarit me vetëdijen e plotë të vëzhgimit hyjnor.

Ai që nuk zhvishet nga ndjenjat negative të egos, që nuk shikon përtej vetes, që nuk kontrollon dot zemërimin dhe ndjenjat nuk mund të arrijë urtësinë. Arritja e urtësisë është e lidhur ngushtë me pastrimin e shpirtit dhe dietën e ngrënies. Prandaj Shejh Sadi shprehet kështu:

*Ata që janë të dhënë pas ngrënies janë të paditur
Stomaku i mbushur vjen nga boshllëku i urtësisë*

Për të hapur syrin e zemrës duhet bindje, adhurim dhe njohje. Syri i zemrës nuk hapet vetvetiu. Urtësia dhe largpamësia realizohen, kur bashkohen me dashurinë dhe adhurimin. Pa dashuri nuk mjafton adhurimi dhe pa adhurim nuk mjafton dashuria. Kur bashkohen adhurimi dhe dashuria, hapen dyert e intuitës, kuptimit dhe fillojnë të rrjedhin nga goja fjalë të urta. Prandaj, një një hadith thuhet: *“Kush adhuron Allahun dyzet ditë me sinqeritet, Allahu bën që prej zemrës dhe gjuhës së tij të rrjedhë urtësi”*

Urtësia në fjalë dhe shpirt është e lidhur ngushtë me leximin dhe kuptimin e jetës përmes syrit të zemrës. Kurani e fton Pejgamberin (a.s.), ta ftojë popullin në fe me urtësi. ***“Thirr në rrugën e Zotit tënd me mençuri dhe këshillë të bukur dhe diskuto me ata në mënyrën më të mirë! Me të vërtetë, Zoti yt i di më së miri ata që janë shmangur nga rruga e Tij, e i di më së miri ata që janë në rrugë të drejtë.”*** En-Nahl, 125.)

Një nga rrugët e të folurit me urtësi është përfitimi prej tregimeve dhe ngjarjeve të urta. Kjo metodë e këshilluar dhe e përdorur në Kuran, përdoret po ashtu shpesh edhe nga udhërrëfyesit fetarë. Mevlana e përdor shpesh këtë metodë, ku në vend të ligjërit të drejtpërdrejtë përdor tregime të urta, të mbushura plot me mësim nga jeta.

Hapi i parë drejt hapjes së syrit të zemrës dhe derdhjes prej saj pastaj të urtësisë, është pendimi. ***“O ju që keni besuar! Kthehuni tek Allahu me një pendim të sinqertë, që Zoti juaj t’ju shlyejë gabimet e t’ju shpjerë në kopshte, nëpër të cilat rrjedhin lumenj, Ditën, kur Allahu nuk do ta turpërojë Profetin dhe ata që besuan bashkë me të. Drita e tyre do të shkëlqejë para tyre dhe në të djathtë***

të tyre. Ata do të thonë: “O Zoti ynë, përsose dritën tonë dhe falna ne! Vërtet Ti je i Fuqishëm për çdo gjë”. (Tahrim, 8.) Dijetarët e kanë quajtur këtë lloj pendimi të sinqertë dhe të pakthyeshem.

Pas pendimit të sinqertë, nuk duhet shkuar më nëpër mend gabimi i bërë. Jo vetëm që nuk duhet të shkojë nëpër mend gabimin, por duhet të ndjejë urrejtje për të. Në fakt urrejtja për gabimin e bërë është shenjë e pranimit të pendimit. Tregimin në lidhje me pendimin e sinqertë, Mevlana e tregon me urtësi dhe duke shpalosur realitetin e njeriut përmes shpjegimeve psikologjike.

Dikur na paskësh qenë dikush me emrin Nasuh, i cili punonte si larës në hamamin e femrave. Vishte një çarçaf, hidhte shami kokës, perçe mbi fytyrë për t’u dukur si femër, por që në fakt ishte një i ri azgan dhe ephsor. Megjithëse herë pas here pendohej për çka bënte, nefsia ia mposhte pendesën. Një ditë, shkoi tek një i urtë dhe i kërkoi të lutej për të. Punoi si larës në hamamin e femrave për një kohë të gjatë pa u vënë re, sepse si fytyra edhe zëri i ngjante me zë femëror. Kur Nasuhi po mbushte tasin, vajzës së padishahut i humbi në hamam njëri nga margaritarët e vathëve. Filloi kontrolli mbi të gjitha gratë. Pasi kontrolluan të gjithë vendin dhe rrobat e grave dhe nuk gjetën gjë, filluan të kontrollojnë trupat e grave me imtësi. Nga frika, Nasuhi u tërhoq në një cep të hamamit ndërsa shikonte vdekjen me sy. Ishte zverdhur nga frika dhe buzët i qenë nxirë. Bëra sipas kokës sime dhe ja ç’më gjeti. Çfarë të bëj kur të më vijë radha mua? Për më tepër që të gjithë dyshonin tek ai, sepse ishte më i afërmi i vajzës. Kur po i vinte radha për kontroll, Nasuhi i lutej Zotit duke u penduar për atë që kishte bërë dhe ndërsa lutej, dridhej dhe derdhte lot të nxehtë deri sa i ra të fikët. Kur papritmas, një zë thirri: “Margaritari u gjet.” Kur dëgjoi këtë fjalë, Nasuhi u çlirua nga frika që e kishte pushtuar. Të gjithë filluan t’i kërkonin ndjesë Nasuhit, sepse dyshuan tek Ai. I thoshin: “Mendua me keq për ty, të morëm nëpër gojë, të bëmë padrejtësi.” Më vonë, megjithëse e ftoi vajza, ai nuk pranoi të kthehej më pas pendimit të pakthyeshem që kishte bërë.

Ofrimi i diturisë në mënyrë të thjeshtë dhe të kapshme nga të gjithë, është prej natyrës së urtësisë, siç ishte rasti i tregimit të Mevlanës, ku përmes një tregimi të lehtë jepen perla urtësie. Prandaj njerëzit e urtë, kur duan të tregojnë diçka, e fillojnë tregimin me fjalë ose ngjarje të urta. Njerëzit e urtë, që kanë jetuar shekuj me parë, vazhdojnë akoma e kësaj dite të kenë të njëjtin ndikim mbi njerëzit. Veprat e të urtëve i ngjajnë një letre që kush e lexon, pandeh se është shkruar personalisht për të.

Më idealja është që urtësia të jetohet sipas përvojave individuale, por sa veta mund ta arrijnë këtë? Meqenëse shumica prej nesh nuk mund ta arrijë këtë, rruga më e mirë dhe e shkurtër është përfitimi nga këto vepra të urtësië botërore.

DURRËSI, SH. PICI 1937

FOTOJA E MUAJIT

Një Ajet

*Me emrin e Allahut,
të Gjithëmëshirshmit, Mëshirplotit!*

“...shpejtoni për tek Allahu...” (edh-Dharijat, 50)

Çdo periudhë e historisë së njerëzimit ka pasur kushtet e veta karakteristike në të cilat besimtarët gjithmonë janë përballur me një sërë pengesash dhe vështirësish. Por me gjithë vështirësitë, besimtarët gjithmonë i ka karakterizuar këmbëngulja për të adhuruar Allahun dhe përpjekja për një jetë të ndershme dhe fisnike. Vlen të theksohet se edhe sot në ditët tona, ata që adhurimin ndaj Allahut e kanë bërë filozofinë e jetës së tyre, përballen me shumë vështirësi. Orvatjet për të formuar një identitet islam pasiv dhe për ta zhveshur islamin nga jeta reale, nuk kanë të sosur. Jeta shpirtërore e njerëzve vazhdimisht është cenuar, nëpërkëmbur. Të gjitha zhvillimet negative që ndodhin në botën e jashtme, krejt natyrshëm paqyrohen në botën e brendshme të njeriut me pavendosmëri, dyshime dhe për pasojë, vjen një ftohje nga ana shpirtërore. Në këtë proces ndjenjat e besimit dobësohen dhe ndjeshmëria ndaj normave morale ulet.

Të gjendur përballë degjenerimit të personalitetit dhe humbjes së vlerave shpirtërore, një pjesë e besimtarëve kanë shfaqur një qëndresë të lartë, kurse një pjesë tjetër ka mbajtur një pozicion krejt indiferent. Allahu me një bujari të papërshkruar i ka ekspozuar para njeriut të gjitha mirësitë dhe bukuritë, kurse njeriu, në vend që të falënderojë, përkundrazi, gjithnjë e më shumë zhytet në vorbullën shkatërruese të rebelimit.

Atëherë, cila është rrugëzgjidhja? Përgjigjet mund të jenë të ndryshme, por një gjë është thelbësore, rishikimi i vetes sonë. Dhe kur e shikojmë çështjen nga ky këndvështrim, gjëja e parë që duhet të bëjmë është të rishikojmë marrëdhëniet tona me Allahun e lartësuar. Sepse kjo është thelbësore dhe të gjitha çështjet e tjera janë të varura prej saj. Në marrëdhëniet Allah-njeri, një nga konceptet bazë është takvaja (devocioni). Takvaja në një mënyrë shpreh strehimin tek Allahu, sepse nga ana etimologjike fjala ka kuptimin mbrojtje, ruajtje. Kurse mbrojtja dhe ruajtja më e sigurt, më e fortë dhe e vetmja e vërtetë është mbrojtja e Allahut. Takvaja është ushqimi kryesor i shpirtit në rrugën e jetës.

Besimtari gjatë rrugës së jetës, me uljet dhe ngritjet e saj, për asnjë moment nuk e shkëput lidhjen që ka me Krijuesin, vazhdimisht i drejtohet dhe gjen strehim tek Ai. Në këtë mënyrë, nuk e humbet për asnjë çast gjallërinë shpirtërore, por i frymëzuar nga fjala e Allahut, vazhdon me gjithë përpjekjet për t'u ngjitur në majat më të larta. Siç shprehet edhe në ajetin kuranor, strehimi tek Allahu shpreh përpjekjen për ta bërë shpejt sa më parë, kjo është shumë e arsyeshme, sepse, fundja, vendqëndrimi i përhershëm është vetëm pranë Allahut. Ky vendqëndrim duhet të jetë synimi i çdo besimtari. Meqenëse fundi i kësaj rruge të çon tek Allahu, besimtari duhet përgatitur për të arritur finishin si mysliman i palëkundur e i vendosur, pa u ndikuar aspak nga zhvillimet negative rreth tij apo nga joshjet e përkohshme të kësaj bote. Siç e shpreh Jusufi (a.s.), në lutjen e tij drejtuar Allahut (xh.sh.): “O Krijues i qiejve dhe i Tokës, Ti je Mbrojtësi im edhe në këtë botë, edhe në botën tjetër! Bëj që të vdes si mysliman dhe më shoqëro me punëmirët.”

Një Hadith

*Transmetohet nga Aishja (r.a.)
se Resulullahi (s.a.v.s.) i ka thënë:*

“Allahu është i kënaqur me atë që, kur kryen një punë, e kryen në formën më të mirë të mundshme.”

Besimtarët janë urdhëruar t'i kryejnë detyrat shpirtërore apo materiale në mënyrë cilësore. Ai që e kryen punën e ngarkuar në mënyrën më cilësore dhe të mirë, ka sjellë në vend përgjegjësinë që ka para Allahut dhe para shoqërisë. Kush e kryen punën si duhet, në çfarëdo lloj fushe qoftë, është i fituar si në këtë botë, ashtu edhe në botën tjetër. Kurse një person që anashkalon punën dhe nuk e bën siç duhet, së pari ka gënjyer veten.

Zhvillimi dhe përparimi në çdo fushë, vjen duke bërë çdokush siç duhet punën që i takon. Përparimin dhe zhvillimin e meritojnë vetëm ata që e kryejnë detyrën e dhënë në mënyrë më cilësore dhe të mirë. Allahu nuk e jep suksesin sipas përkatësisë fetare, por sipas punës që bëjnë pa dallim, myslimanë apo jo-myslimanë, besimtarë apo jobesimtarë. Suksesi u takon atyre që, pas përpjekjeve dhe marrjes së masave që duhet për të pasur sukses në fushën përkatëse, i mbështeten Allahut (xh.sh.). Allahu nuk i jep sukses një populli vetëm pse është besimtar, pa bërë përpjekjet e duhura. Gjendja e botës islame sot është një shembull tipik i kësaj të vërtete. Në të shkuarën, kur gjyshërit tanë, me të cilët mburremi sot, krijuan një qytetërim shembull për gjithë historinë e njerëzimit, e arritën këtë sukses duke punuar me seriozitet, me bindje dhe sinqeritet. Suksesi i arkitekt Sinanit, i cili me kryeveprat e tij sfidon kohën, ka ardhur si pasojë jo vetëm e gjenialitetit të tij, por edhe e dëshirës dhe përpjekjes titanike për të krijuar vepra cilësore. Nëse suksesi sot ndodhet në duart e qytetërimit perëndimor, është tregues i dembelizmit dhe i cilësisë së dobët të punëve që bëjmë prej shumë shekujsh. Niveli i zhvillimit të një shoqërie është i ngjashëm me një grup provëzash që komunikojnë me njëra-tjetrën nëpërmjet gypave. Kur hidhet ujë në një provëz, niveli i ujit ngrihet në të gjitha provëzat; e njëjta dukuri shfaqet edhe te niveli i zhvillimit të një shoqërie. Kështu, mosfunksionimi siç duhet i institucioneve arsimore në një shoqëri, ndikon negativisht edhe tek individët e veçantë, por edhe tek insitucionet e tjera. Dhe funksionimi i institucioneve është i lidhur drejtpërdrejt me nivelin e shoqërisë, sepse ata që punojnë në këto institucione janë individët e kësaj shoqërie dhe niveli i këtyre institucioneve nuk mund të jetë më lart se sa niveli i shoqërisë. Në një shoqëri të tillë është e shpeshtë dukuria ku individët apo institucionet akuzojnë njëri-tjetrin për mosmbarëvajtjen e punëve. Kjo ndodh sepse askush nuk e bën punën e vet siç duhet. Ngritja e nivelit të një shoqërie bëhet me përfshirjen e gjithë shoqërisë, duke filluar nga kryetari deri tek individ i thjeshtë. Kur çdonjëri prej tyre të kryejë detyrën e vet siç duhet, atëherë përparon dhe zhvillohet shoqëria.

Një person që nuk e kryen punën e ngarkuar siç duhet, nuk është i mirëpritur as nga Krijuesi as nga shoqëria.

Mësimet që nxjerrim nga hadithi:

1. Besimtari duhet ta kryejë në formën më të mirë punën e dhënë.
2. Prej një pune pa cilësi nuk mund të merret një frut i mrekullueshëm.
3. Allahu kënaqet kur njeriu e kryen detyrën e dhënë siç duhet.

VETËDIJA FETARE E NJERIUT

Feja i jep mundësi njeriut të kuptojë qëllimin e krijimit të tij dhe të gjithësisë. Ajo është rregullator i kësaj jete vdekatare, që zgjat nga kondaku deri tek qefini. Feja islame e bën njeriun të arrijë në prehjen shpirtërore në këtë botë dhe në lumturinë e përjetshme në botën tjetër. I jep mundësinë besimtarit të jetojë brenda një dashurie dhe entuziazmi të madh. Ndaj dhe myslimani, që i vogël duhet të drejtohet nga Kurani dhe Suneti. Nuk duhet ta harrojmë që Allahu i Madhëruar është ai që dhuron lumturinë dhe suksesin.

Siç qëndron trupi i njeriut në këmbë përmes ushqimeve materiale, ashtu mendja dhe ndjenjat duhet të ushqehen me vetëdijen fetare dhe energjinë e besimit. Përndryshe, mendja dhe ndjenjat, në vend që të bëhen udhëheqës, e shpien të zotin në shkatërrim, në qorrakakët e mendimeve dhe filozofive të prishura. Kështu njeriu shkatërrohet.

Mendjet që nuk kanë pasur fatin për të pasur nurin hyjnor, janë si kandilët pa vaj dhe llampat pa rrymë elektrike. Një mendje e tillë, është e pamundur të dhurojë dritë, të ndriçojë rrugën e njeriut dhe ta drejtojë për tek e vërteta dhe e mbara.

Në Greqinë e Lashtë ka ndodhur një ngjarje që shpjegon në mënyrë tipike paafësinë e mendjes:

Një i ri, i drejtohet një filozofit për të mësuar drejtësi. Bien dakord që gjysmën e pagesës ta paguante menjëherë, kurse gjysmën tjetër ta paguante pasi të merrte çështjen e parë gjyqësore. Kur nxënësi të fitonte çështjen e parë, do të thoshte që arsimimi i tij ishte

bërë në mënyrë të përkryer dhe profesori meritonte të merrte pjesën tjetër të këstit. Mirëpo, kur mësimi mbaroi, nxënësi mendoi se kësti i parë që po jepte ishte i mjaftueshëm për profesorin dhe hoqi dorë nga kësti i dytë. Për arsye të këtij pretendimi, çështja e parë gjyqësore bëhet mes nxënësit dhe profesorit të tij.

Nxënësi i drejtohet trupës së gjykatës:

- Edhe nëse e fitoj edhe nëse nuk e fitoj këtë çështje, nuk do të më duhet t'i jap para.

Pasi gjyqtari e pyet për arsyen, nxënësi përgjigjet:

- Sikur ta fitoj këtë çështje, nuk do t'i jap para si përfundim i vendimit tuaj; nëse e humbas, nuk do t'i jap si pasojë e marrëveshjes që kemi bërë me profesorin. Ndaj, unë sidoqoftë nuk duhet t'i jap para atij.

Ndërkohë edhe profesori i tij filozofi, u hodh:

- Unë, edhe nëse e fitoj këtë çështje, edhe nëse e humbas, paratë do t'i marr.

Pasi gjyqtari e pyet për arsyen, profesori i përgjigjet:

- Nëse do ta fitoj këtë çështje, do ta fitoj për arsye të vendimit tuaj, nëse do të humbas, do t'i fitoj paratë për arsye të marrëveshjes që kam bërë me të akuzuarin. Sepse, nëse unë humbas, kjo çështje do të jetë çështja që ka fituar ai dhe kështu do të lindë nevoja për të dhënë këstin e dytë.

Ashtu siç duket pra, pretendimet e të dyve janë mjaft të logjikshme dhe të arsyeshme. Kjo do të thotë që një

mendje dhe logjikë që nuk është e edukuar me shpalljen hyjnore, ashtu sikurse shprehet në këtë shembull, heraherës muros veten në murin që ka ndërtuar vetë, pra, është e pashmangshme moshyrja në rrugë pakrye. Mendja, në shumë kundërtënie njerëzore sikurse kjo, ka shfaqur paaftësinë dhe është bllokuar, ndaj është e pamundur ta perceptojë nga të gjitha përmasat të vërtetën absolute. Për këtë arsye, shpëtimi i mendjes nga qorrsoqat, është i varur nga edukimi që bëhet përmes shpalljes hyjnore dhe dorëzimit shpirtëror që u bëhet kumteve hyjnore ndaj të vërtetave që kapërcejnë cakun mendor.

Njeriut i sjellin lumturi dhe qetësi vetëm rregullat që ka vendosur Allahu i Madhëruar, i Cili di gjithçka dhe ka krijuar gjithçka. Sistemet që janë formuar nga mendja, asnjëherë nuk kanë qenë të mjaftueshme për lumturinë e njeriut. Ndërkohë që filozofët thonë: "Sipas meje, kështu është", profetët thonë: "Sipas urdhrit të Allahut, kështu është." Pejgamberët gjithmonë kanë mbështetur njëri - tjetrin, për shkak të lidhjes që kanë me shpalljen hyjnore. Kurse filozofët, për arsye se i besojnë vetëm mendjes së tyre për të arritur të vërtetën, gjithnjë kanë hedhur poshtë mendimet e njëri - tjetrit.

Bota e brendshme e njeriut nuk duhet neglizhuar asnjëherë. Përballë vetmisë, parrugëdaljes, frikërave, shqetësimeve, sëmundjeve dhe fatëkeqësive, feja është një strehë e mirë shpresëdhënëse dhe ngushëlluese. Veçanërisht angazhimet fetare e largojnë njerun nga shqetësimet e panevojshme dhe të dëmshme.

Njeriu duhet të ketë një vetëdije të shëndoshë fetare për qetësinë në këtë botë dhe tjetrën. Feja i mbledh individët përreth ndjenjave të shenjta, vetëdijes dhe ndërgjegjes së përbashkët. I zhvillon dhe i progreson shoqëritë. Feja njëkohësisht, si një institucion etik, i drejton njerëzit në rrugën e vërtetë të Allahut. Me rënien e vetëdijes fetare tek të rinjtë, hapet rruga që të shtohen fajet etike dhe juridike dhe të shkohet në anarki. Kjo ndodh sepse, kur feja nuk është, nuk mbetet fuqi zbatuese, sepse energjia e ndërgjegjes është e lidhur me fenë.

Bota e brendshme e njeriut nuk duhet neglizhuar asnjëherë. Përballë vetmisë, parrugëdaljes, frikërave, shqetësimeve, sëmundjeve dhe fatëkeqësive, feja është një strehë e mirë shpresëdhënëse dhe ngushëlluese. Veçanërisht angazhimet fetare e largojnë njeriun nga shqetësimet e panevojshme dhe të dëmshme. Tek besimtarët e vërtetë janë mjaft dinamike bindja ndaj Allahut, respekti ndaj prindërve dhe të rriturve, dashuria ndaj të vegjëlve

dhe ndjenjat etike, si përgjegjësia ndaj njerëzve në shoqëri, dhembshuria dhe mëshira ndaj krijesave.

Le të ndalemi në një ngjarje, e cila është një shembull

i bukur që tregon se çfarë ndjenjash sublime i jep feja njeriut:

“Kur çliruan qytetin **Medain**, myslimanët i mbledhën të gjitha pasuritë (ganime) në një vend. Ndërkohë u afhua një njeri. Në dorë kishte një kupë të artë në duar. Kupën ia dha personit që shpërndante pasurinë. Ata që gjendeshin pranë personit që shpërndante pasurinë, i thanë:

- Deri tani nuk kemi parë ndonjëherë një thesar kaq të vlefshëm. Të gjitha pasuritë që kemi në duar nuk i afrohen vlerës së kësaj kupe!.. A more gjë prej tyre?

Ai person dha këtë përgjigje të mrekullueshme:

- Sikur të mos e kisha frikë Allahun, vallahi nuk do t’ju sillja ju këtë kupë, do e mbaja për vete.

Të pranishmit e kuptuan se kishin të bënin me një njeri të singertë dhe të devotshëm, ndaj dhe e pyetën:

- Kush je ti?

Ai u përgjigj:

- Pasha Allahun, unë nuk do t’ju tregoj se kush jam, që të qëndroj larg lëvdave tua dhe të të tjerëve, për të shpëtuar nga mendjemadhësia e nefsit dhe hipokrizia. Por vetëm kaq mund t’ju them; unë jam një njeri që falënderon Allahun dhe që nuk pret shpërblim nga tjetërkush, përveç Tij.¹

Fuqia shpirtërore që sjell frika ndaj Allahut, nuk krahasohet me asnjë fuqi materiale. Roja më i mirë që duhet të vendoset në ndërgjegje, është frika ndaj Allahut.

Është më se e vërtetë që besimtari, i cili meriton të bëhet rob i Zotit të tij, shpëton përfundimisht nga sëmundja e të qenit rob i njeriut. Ashtu siç është për një luan në kundërshtim me natyrshmërinë e tij jetesa në një kafaz, edhe për një besimtar të vërtetë është në kundërshtim me qëllimin e krijimit, të qenit pre e nefsit dhe rob i vdekatarëve. Besimtari, edhe sikur të jetë i kyçur ekzoterisht dhe fizikisht në birucën më të thellë të burgut, ai në të vërtetë është i lirë. Sado në kushte të vështira qoftë, ai është gjithnjë i paqtë.

Besimtari është gjithnjë me Zotin e vet dhe i është

dorëzuar plotësisht Atij. Kurse Allahu i Madhëruar e ruan nga nënshtrimet ndaj të tjerëve dhe nga shqetësimet kalimtare të panevojshme njeriun që në kuptimin e vërtetë i është dorëzuar plotësisht Atij dhe që ka pranuar Atë si mbështetës.

Sa bukur e shpjegon **Hazreti Ataullah el-Iskenderi** gjendjen e prehjes shpirtërore të një besimtari që arrin në *kalbi selim* (stadi i zemrës së shëndoshë), duke mbërritur në *takva* (gjendje të devocionit):

“O Zot! Çfarë humbi ai që të gjeti Ty? Çfarë gjeti ai që të humbi Ty?”

Dobitë e besimit në botën tjetër

Besimi në botën tjetër i zhvillon njeriut vetëdijen e përgjegjësisë dhe përbërjen e moralit. Besimi në botën tjetër i heq efektin shkatërrues që lë mbi psikologjinë e njeriut fytyra e frikshme e vdekjes.

Krahas kësaj, besimi në botën tjetër bën që njeriu të mos ngopet shpirtërisht me kënaqësitë e kësaj bote vdekatare dhe kalimtare. Një prej dëshirave më rrënjësore që gjendet në natyrshmërinë njerëzore është “rrugëtimi mbi të amshuarën”. Kështu, edhe besimi në botën tjetër bën që njeriu të përfitojë horizontin e amshueshmërisë që ai kërkon.

Kur hulumtohet historia e qytetërimeve, vërehet menjëherë kontributi që i ka dhënë Islami njerëzimit për zhvillimin shpirtëror dhe intelektual. Resulullahu (s.a.s.), solli në pah një shoqëri të virtytshme *Asri Saadet*, pikërisht nga ajo shoqëri e injorancës që ishte e zhytur në errësi.

Feja gjithnjë i ka shpëtuar njerëzit që të mos mbajnë erë të keqe, që të mos kalben dhe të mos shkatërrohen. Njeriu në saje të fesë ka shpëtuar nga egoizmi dhe nga të qenit skllav i dëshirave të nefsit, kështu ka gjetur mundësi që t’i shërbejë njerëzimit. Feja e vërtetë ka predikuar gjithnjë dashuri, respekt dhe mirësjellje.

Le të ndalemi në një ngjarje tjetër:

Isa (a.s.), takon një person që e kishte lëkurën pullali dhe që e kishte zënë një sëmundje vdekjeprurëse. Pa vënë re sëmundjet që kishte mbi trup, përgjerohej:

- O Zot! Lavdi të pafundme të qofshin Ty! Ty që nuk

1. Taberi, Tarih, Bejrut, 1407, II, 465.

më dhe shqetësimet që u ke dhënë shumë njerëzve!..

Isai (a.s.), për të kuptuar më mirë thellësinë shpirtërore të atij njeriu, i thotë:

- Cili qenka ai shqetësim që s'ta paska dhënë Allahu ty?

I sëmuri u përgjigj kështu:

- O Ruhullah! Sëmundja më shkatërruese është të qenët indiferent ndaj Allahut dhe të qenët pa Allahun. Lavdi i qoftë Allahut të Madhëruar, që mua më mbrojti nga kjo e keqe. Pasi unë e ndjej gjithnjë kënaqësinë dhe ngazëllimin e *marifetullahut* që më jep në zemër Zoti i Madhëruar. Dhuntitë e tjera përveç kësaj, as që i shoh e as që i dëgjoj..."

Psikiatri, Dr. Jusuf Karaçaj, shpjegon kështu:

"Nuk harroj kurrë, kur isha i vogël pata pyetur nënën:

- Nënë, ç'do ndodhë me ne kur të vdesim?

- Do të hymë në xhenet, bir.

- Po mirë, po pastaj ç'do të ndodhë pastaj? D.m.th., sa do të qëndrojmë në xhenet?

Nëna me siguri duhet të ketë menduar: "Ky fëmijë në këtë moshë, nuk do ta kuptojë pafundësinë; t'i them një kohë të gjatë që të qetësohet.", ndaj dhe më pati thënë:

- 1000 vite do të jetojmë, bir.

Qeshë mërziur aq shumë, sa me atë mendjen time të vogël pata menduar:

- Çfarë kuptimi ka nëse një ditë do të asgjësoheshim, qoftë pas 10 viteve, qoftë pas 1000 viteve? Unë dua pafundësinë, nuk dua të bëhem asgjë.

Feja gjithnjë ka urdhëruar njeriun për mëshirë, për drejtësi, kujdes ndaj së drejtës së tjetrit, për vepër të mirë ndaj njerëzve dhe frenim nga e keqja. Gjithashtu, feja e mëson njeriun të sillet me dhembshuri ndaj krijesave të Zotit, të zbukurojë botën, të bëhet pengesë për të këqijat dhe të japë qoftë edhe jetën për këtë kauzë. Kështu, bota mbushet me paqe dhe lumturi. Përndryshe, bota kthehet në një sofër ujqërish, prej së cilës dëmtohen të gjithë njerëzit.

Njëri pati blerë një kalë. Kafsha, duke qenë dy vjeçare dhe mjaft e shëndetshme, ngordhi brenda tri ditësh.

Njeriu që bleu kalin, dyshoi tek ai që ia shiti. Për arsye se nuk po e gjente Kadiun, megjithëse kishte shkuar tri ditë radhazi, pa humbur kohë, e çoi kafshën në atë gjendje tek një veteriner, që ta shikonte se ç'kishte ndodhur. Sipas asaj që veterineri po kuptonte, kali ishte helmuar. Shkoi edhe një herë në gjykatë. Këtë radhë e gjeti Kadiun dhe ia shprehu problemin. Kadiu i tha:

- Pse fillimisht nuk erdhe te unë, por shkove te veterineri? Sikur të vije menjëherë, do ta kishim trajtuar menjëherë çështjen tënde!

- Efendi, erdha disa ditë por nuk të gjeta këtu! – u hodh menjëherë i ankuari.

Atëherë Kadiu i tha:

- Ke të drejtë, nuk kam qenë disa ditë këndeje. Isha në vendlindje, sepse më kishte vdekur nëna...

Pasi mendoi pak Kadiu, iu drejtua sekretarit dhe i tha:

- Çështja është kuptuar. Shkruaj sekretar! Kadiu do ta kompensojë dëmin, pasi nuk është gjendur në vendin e punës..."

I dërguari i Allahut (s.a.s.), ka thënë:

"Kush thotë që: Kam pranuar Allahun si zot, Islamin si fe, Muhamedin si Profet dhe është i kënaqur nga kjo gjë, xheneti për të është i obliguar." (Ebu Davud, Salat, 36,; Tirmidhi, Salat, 42.)

Sot Islami është rruga e vetme e shpëtimit për njerëzimin. Fetë e tjera e kanë humbur vlefshmërinë, pasi gjëja që vjen më pas, krahasuar me paraardhësen, natyrisht që është më e plotësuar dhe më përfshirëse. Ndaj dhe Islami, i ka bërë të pavlefshëm ligjet që kanë ardhur para tij. Ashtu sikurse kur lind dielli nuk nevojitet më ndriçimi i hënës dhe i yjeve dhe pranë diellit ato ngelin të sfumuar; e tillë është edhe gjendja e feve të tjera përballë Islamit. Ato ishin nga një kandil i veçantë. Derisa doli dielli, ata e ndriçuan vendin ku ndodheshin për një farë kohe. Pasi Islami lindi si dielli i së vërtetës, nuk mbeti më nevoja e tyre. Të përpiqesh të gjesh rrugën përmes yjeve, duke lënë diellin, padyshim që është një devijim. Ata që bëjnë një gjë të tillë, nuk do të arrijnë qëllimet e tyre. (Ahmed Hamdi Akseki, Islam Dini, fq. 19 – 20.)

Fjala në Kuran

Dr. Yllfët Gërgyly

Krijimi filloi me një fjalë. Allahu e krijoi gjithësinë duke i thënë "bëhu" dhe ajo u bë. **"Vërtet, urdhri i Tij, kur Ai dëshiron diçka, është t'i thotë asaj: "Bëhu!" - dhe ajo bëhet"** (Jasin, 82).

Njeriu është krijesa më e nderuar në gjithësi, e cila e gjeti ekzistencën prej fjalës "Kun" (bëhu). Me gjuhën e Kuranit: **"I gjithëmëshirshmi ka krijuar njeriun dhe i ka mësuar atij të folurit e qartë"** (Er-Erahman, 3-4). Për këtë arsye, njeriu u pajis me aftësitë e duhura për të folur. Që në fazën e parë të krijimit, kur Allahu i mësoi Ademit emrat (konceptet), theksohet fakti i të folurit. Në këtë mënyrë, njeriu u pajis me aftësinë për të kuptuar, menduar, shpjeguar dhe folur. Në fakt, mësimi i "emrave" nga njeriu, në një kuptim është një përgatitje terreni për të njohur dhe dhënë kuptim vetvetes, sepse arsye, që e dallon njeriun nga qeniet e tjera, është e aftë të perceptojë dhe t'i japë kuptim ekzistencës. Për rrjedhojë, fjala ka një vend të rëndësishëm në ndërtimin e botës së besimit dhe mendimit. Fjala është mjet i mendimit, kurse gjuha mjet i fjalës. Gjuha është mjeti më i rëndësishëm në perceptimin e botës. Heidegeri thotë: "Gjuha është shtëpia e qenies sonë." Ndjenja dhe perceptimi ynë fetar gjen shprehje në gjuhë. Mevlana thotë: "Njeriu është i fshehur në gjuhë. Gjuha është perdja e derës së shpirtit. Nëse era ngre perdet, duket gjithçka në shtëpi. Atëherë, shiko çfarë ka në shtëpi:

xhevahirë apo grurë." Për të shprehur fjalë në vlerën dhe cilësinë e xhevahirit duhet dituri, mendim dhe urtësi e thellë. Fjala ekziston për t'u shprehur. Shprehja e shndërron dobinë në përfitim. Sekreti i gjuhës është t'i japësh shpirt fjalës dhe përmes saj, të mbash zemrat të gjalla. Fjala duhet të jetë përkthyes i zemrës dhe të pasqyrojë dashurinë si gjuhën e përbashkët të gjithësisë.

Burimi më i rëndësishëm që ushqen fjalën është Kurani. Fjala më e bukur, më e rrjedhshme, më e saktë dhe më tërheqëse mund të gjendet në Kuran.

FJALA DHE MËNYRAT E PËRDORIMIT TË SAJ NË KURAN

Kurani vetë është fjalë. Në cilësinë e "Kaulu Fasl" (ndarjes së të vërtetës nga gënjeshtria) dhe "Kaulu thekil" (në ngarkimin e përgjegjësisë të mëdha për pasuesit e Tij), Kurani është fjala më e bukur. Gjatë gjithë historisë, me harmoninë dhe stilin, Kurani jo vetëm që ka sfiduar letërsinë, por ka qenë burim ndikimi për të gjitha zemrat e besimtarëve.

Kurani si shprehje hyjnore, i ka dhënë rëndësi të veçantë fjalës. Fjala duhet të përfshijë veçoritë dhe cilësitë e duhura estetike. Sipas Kuranit, fjala duhet të jetë maruf (dashamirëse), belig (elokuente), sedid

(e drejtë), lejjin,(e butë) kerim (bujare) dhe mejsur (e ëmbël).

A. KAULU MARUF (FJALË DASHAMIRËSE)

“Fjala e mirë dhe falja e gabimit janë më të vlefshme se lëmosha që përcillet me fyerje. Allahu është i Vetëmjaftueshëm dhe i butë (nuk nxiton në dënime)” (Bekare, 263). Megjithë ajetin e përmedur “Kaulu maruf”, përmendet në pesë ajete Kuranore. Kaulu maruf është çdo fjalë me vend, e drejtë, kuptimplote, e qartë, jofyese dhe që nuk ngjall asociacione negative.

B. KAULU BELIG (FJALË ELOKUENTE)

“Këta janë ata, për të cilët Allahu e di se ç’kanë në zemrat e tyre. Largohu prej tyre, këshilloji dhe thuaju fjalë që i prekin në zemër” (Nisa, 63). Ajete thekson rëndësinë e të folurit bukur, i cili ndikon, lë gjurmë dhe përshtypje tek dëgjuesi.

C. KAULU SEDID (FJALË E DREJTË)

“O besimtarë, frikësojuni Allahut dhe thoni fjalë të drejta.” (Ah-zab, 70). Ajete thekson në mënyrë direkte cilësinë e fjalëve të besimtarëve. Kurse në ajetin: **“Le të druhen nëse ata lënë pas vetes fëmijë të mitur, duke u brengosur për ta, le të kenë frikë Allahun dhe të flasin fjalë të drejta.”** (En-nisa, 9). Theksohet veçanërisht rëndësia e thënies së fjalës së drejtë për fëmijët. Kaulu sedid është fjala e drejtë, e vërtetë, e shënjuar, udhëzuese dhe e urtë.

D. KAULU LEJJIN (FJALË E BUTË)

Ndërsa mëson Musain dhe Harunin si duhet të flasin përpara Faronit, Kurani thotë: **“Flitini atij fjalë të buta, se ndoshta kujtohet a frikësohet!”** Kaulu lejjin është fjala e butë, e urtë duke mos fajësuar ashpër dhe hap-tas, por duke e shprehur të vërtetën siç është, ndryshe mund të quhet edhe gjuhë e stil diplomatik.

E. KAULU KERIM (FJALË BUJARE)

Ndërsa shpjegon mënyrën e sjelljes ndaj prindërve,

Allahu thotë : **Zoti yt ka urdhëruar, që të mos adhuron askënd tjetër përveç Atij dhe të silleni mirë me prindërit. Nëse njëri prej tyre ose të dy arrijnë pleqëri-në te ti, mos u thuaj atyre as “uh!”, mos i kundërshtoj, por drejtoju atyre me fjalë respekti.** (Isra, 23)

Kaulu kerim është fjalë e sjellshme, xhentile, e ëmbël, e dashur, e këndshme, e mbushur gjithë respekt e sinqeritet.

F. KAULU MEJSURA (FJALË E ËMBËL)

“Por, nëse shmangesh nga ata (kur nuk ke asgjë për të dhënë), duke shpresuar në mëshirën e Zotit tënd, atëherë thuaju atyre fjalë të buta.” (Isra, 28)

Më e pakta që kërkohet të bëhet, kur nuk kemi mundësi për t’i ndihmuar, është fjala e butë. Pejgamberi (a.s.) e ka konsideruar sadaka fjalën e bukur.

Kurani u kërkon njerëzve të komunikojnë me fjalët më të bukura dhe të qarta në komunikimin me njëritjetrin. Kurani përmend edhe një sërë fjalësh negative, të cilat nuk duhet të jenë pjesë e fjalorit të një besimtari. Në këtë mënyrë, Kurani ka ndërtuar një traditë për mënyrën e përdorimit të fjalës. Kurani ka krijuar një estetikë të fjalës, përmes përngjasimit të fjalës së mirë dhe të keqe:

“Vallë, a nuk e sheh se si Allahu e përqs fjalën e mirë me pemën e mirë, e cila rrënjën e ka të fortë në tokë, kurse degët nga qielli? Me lejen e Zotit të saj (pema) jep fruta në çdo kohë. Allahu u tregon shembuj njerëzve, që t’ua vënë veshin. Fjala e keqe është si pema e keqe me rrënjë të shkullura, e paqëndrueshme për ekzistencë. Allahu i forcon besimtarët me fjalë të qëndrueshme në këtë botë dhe në botën tjetër, kurse keqbërësit i shpie në humbje; Allahu bën ç’të dojë.” (Ibrahim, 24-27.)

Sipas Kuranit, fjala duhet të jetë e frytshme si një pemë e shëndoshë me fruta. Nuk duhet harruar asnjëherë që fjala e bukur është në vlerën e sadakasë, e cila shuan zjarrin e xhehenemit.

PËR INTEGRIMIN... "MES VEDI" DHE ME "TË TJERËT"

Zimo Krutaj

Teoria dhe praktikat e epokës së globalizimit kanë vërtetuar se politikat integruese, gjithëpërfshirëse, mbeten në letër nëse nuk respektohen tiparet e mëvetësishme të identiteteve kombëtare. Këto identitete, në ashtin e vet kanë identitetin kulturor të kombeve të ndryshme. Por mbijetesa kulturore e kombeve në epokën e globalizimit, nuk është dhe aq e lehtë. Është një e vërtetë e njohur prania dhe domosdoshmëria e identitetit kulturor në historinë, të tashmen dhe të ardhmen e kombeve të vegjël. Ajo që ne e quajmë rëndom identitet kombëtar, në të vërtetë te ne lexohet, kuptohet dhe mbartet si identitet i mirëfilltë kulturor, si njësi unike dhe përfaqësuese, që na dallon, po nuk na ndan nga popujt e tjerë të Ballkanit apo të Evropës. Në këtë rrafsh është jo vetëm e nevojshme, por edhe e domosdoshme që, në realitetin e ri gjeopolitik rajonal e më gjerë, dy shtetet shqiptare, Shqipëria dhe Kosova, të ketë një strategji unike, vërtet gjithëkombëtare. Jo një strategji që të shërbejë vetëm si mënyrë të thëni, as si patriotizëm kallp, as sa për t'u shkruar (për t'u harruar pastaj) në programet e partive gjatë fushatave elektorale, këtej e andej kufirit. As vetëm sa për t'u përdorur në deklaratat për shtyp, gjatë apo pas evenimenteve politike a kulturore, gjithsesi me jehonë publike. Domosdoshmërisht, kjo strategji duhet të jetë çështje vizioni, konceptesh, taktikash e praktikash në interes e në funksion të integrimit "mes vedi", të integrimit kombëtar si vlerë e mëvetësishme dhe e shumëfishtë e integrimit të mëpastajmë evropian.

Në 100- vjetorin e Pavarësisë së Shqipërisë, ky vizion politik (dhe jo vetëm) kërkon një platformë kulturore të institucionalizuar, mbarëshqiptare, të menduar e të the-

lluar, një platformë jo vetëm bashkërenduese, por edhe integruese për sot e për nesër... Nëse kjo domosdoshmëri vijon t'i lihet rastësisë, nëse botimet albanologjike apo të veprave më të mira të historisë e të kulturës shqiptare mbeten në minorancë, apo janë ende përpjekje të rralla të individëve kulturë-e atdhe-dashës, nëse vlerat autentike të traditës sonë kombëtare lihen pas dore apo edhe nëpërkëmben, politikat vetëintegruese nuk janë veçse fjalë në letër dhe integrimi ynë për në Evropë shtyhet për në kalendrat greke.

Në këtë kahje është me interes e ndikim të drejtpërdrejtë hartimi dhe zbatimi i projekteve e marrëveshjeve kulturore të Ministrisë sonë të Kulturës, pra të shtetit shqiptar, me Ministrinë dhe institucionet përkatëse të shtetit të ri të Kosovës, por edhe me organizma e institucione në Maqedoni e Mal të Zi. Marrëveshje e platforma bashkëpunimi të Ministrisë sonë të Arsimit e të Universiteteve shqiptare, të Akademive të Shkencave këtej e andej kufirit, veprimtari kulturore kombëtare të përbashkëta, deri edhe turizmi kulturor, do të ndikojnë drejtpërdrejt në realizimin e integrimit "mes vedi". Me qëllim që ne, të shtetit "amë", të mos i shohim kosovarët apo shqiptarët në Maqedoni e Mal të Zi, si njerëz prej "atjehit", që dallimet dialektore në gjuhë, apo kulturën e jetesës të mos kthehen në "dasi", por në pasuri, që vlerat e papërsëritshme e autentike të shenjojnë të mëvetësishmen, të qenësishmen e përbashkët që tradita dhe bashkëkohësia sjellin në kulturën kombëtare e në identitetin tonë kulturor. Që tekstet shkollore, veçanërisht ato gjuhësore e letrare, në mos qofshin ende të njësuara a të unifikuara (si Abetarja), të paktën të mos kenë dallime thelbësore. Që, fjala vjen, historia e letërsia

shqiptare të studiohet si e tillë (unike), jo me copat e parcelat e “shtetit amë”, “kosovare”, “shqiptare” në Maqedoni, Mal të Zi, Diasporë a kudoqoftë. Që të mos vijojmë të hedhim lopatën e radhës me baltë mbi figurat e mëdha të historisë e të kulturës shqiptare, pasi, veç të tjerash, janë pikërisht këto personalitete që me emrin, jetën e veprën e tyre na kanë identifikuar në sytë e botës si komb që aspiron qytetërimin... Ndaj platformat dhe qëndrimet e përbashkëta institucionale duhet të jenë rrjedhojë logjike e politikave në interes të kombit shqiptar, jo t’iu shërbejnë apo të jenë pasojë e konjunkturave politike.

Integrimi real e i natyrshëm fillon nga njohja, për të vijuar më pas me pranimin e më tej me vlerësimin e “vetes” dhe të “tjetrit”. Një njohje e thellë, organike, jo një njohje sipërfaqësore apo e përciptë. Shembulli i perceptimit të Kosovës së sotme nga ana jonë, nga mediat e Shqipërisë, jo rrallë dëshmon se njohja e realitetit të atjeshëm është e paplotë, e cunguar. Kosova, me luftën dhe paqen e vet, ka qenë dhe vijon të jetë herë pas here në qendër të lajmeve të medias së shkruar dhe asaj elektronike në gjithë botën. Po sot, ne shqiptarët e “këtuhi” sa i njohim realisht, sa i pranojmë dhe i vlerësojmë kosovarët, shqiptarët e “atjehit”? Pyetja në fjalë, në të vërtetë, nuk ka për qëllim të bëjë një sondazh sa e dimë se ku bie Kosova gjeografikisht, as se ç’përfaqëson historikisht, por sa e njohim në të vërtetë si gjysmën e kombit, sa të informuar jemi sot për gjendjen, për zhvillimet aktuale, jo vetëm politike dhe ekonomike. Veçanërisht për zhvillimet kulturore. Sa pranë ndjehemi ne shqiptarët këtej kufijve shtetërorë, afër saj; si e përjetojmë Kosovën shpirtërisht, kulturalisht, jo vetëm si kujtesë (krenari) historike, por si pjesë e qenësishme, e pakontestueshme e identitetit kulturor e kombëtar të shqiptarëve. E identitetit të djeshëm, të sotshëm e të nesërm... Me fjalë të tjera, sa jemi të përgatitur, në ndjenjat dhe mendësinë tonë për integrimin “mes vëdi”, që nis e konsolidohet pashmangshëm me integrimin kulturor.

Përmirësimi i imazhit të Shqipërisë, rikthimi i besimit nga ana e partnerëve të familjes së madhe evropiane, thirrja për një konsensus e mirëkuptim për çështje madhore “me të cilat përballet Shqipëria”, nuk janë thjesht slogane të diskursit politik e kulturor të ditës. Diku drejtpërdrejt e diku tërthorazi, por gjithnjë me vëmendjen e duhur, është nënvizuar domosdoshmëria e përmbushjes së detyrimeve që lidhen me integrimin e vendit, tashmë jo si çështje përballjesh me pamundësi objektive, as dhe vetëm e thjesht si çështje e kryerjes në kohë të “detyrave të shtëpisë”... Kjo është, para së gjithash, çështje vullneti politik, kulture politike, përgjegjësisht qytetare dhe atdhetare për të sotmen e për të ardhmen e vendit. Në këtë këndvështrim, përparësitë, vizioni, konceptet, strategjitë

e taktikat e platformave qeverisëse në funksion e në interes të integritetit, nuk mund të mos lidhen ngushtë me kulturën, me trashëgiminë e zhvillimet e sotme kulturore, me tiparet e mëvetësishme të identitetit tonë kulturor e kombëtar, që jo vetëm duhet të na afrojë, por duhet të dëshmojë se jemi (gjeografikisht e kulturalisht) pjesë e Evropës së qytetëruar.

Kultura e mirëkuptimit, e respektimit të lirisë, e pavarësisë së institucioneve të pavarura (p.sh. liria e mediave) e veçanërisht, përfaqësimi me dinjitet i autenticitetit të vlerave kombëtare shqiptare jashtë kufijve, nuk do të thotë vetëm seriozitet, njohje e marrje përgjegjësisht, apo shmangie e gafave diplomatike e institucionale (megjithëse ca prej tyre na kanë kushtuar jo pak), në raport me përfaqësi e organizma të rëndësishme të Bashkimit Evropian apo të Këshillit të Evropës. Është koha që zbatimi i platformës kulturore të institucionalizuar, kombëtare, të ketë bashkërendues dhe integrues për sot e për nesër...

Nëse vlerat autentike të traditës sonë e të zhvillimeve të sotme kulturore shqiptare lihen pas dore apo edhe nëpërkëmben, nëse nuk nxisim e përkrahim arritje të kulturës sonë në rajon e në Evropë, nëse nuk promovojmë e nëse nuk e trajtojmë pjesën më vitale të emigrantëve tanë nëpër Evropë si ambasadorët e një vendi që realisht mëton dhe meriton të jetë pjesë e familjes së madhe evropiane, në duar do të na mbeten vetëm blloqet e shënimeve ku shënojmë “detyrat e pakryera të shtëpisë”.

Ndaj, është e domosdoshme një politikë largpamëse, e koordinuar mirë midis dikastereve shtetërore (Ministri e Punëve të Jashtme, Ministri e Turizmit dhe e Kulturës, Ministri e Arsimit, e Integritetit, etj.) e, padyshim, e Kuvendit të Shqipërisë me institucione mirëfilli kulturore e shkencore, si Akademia e Shkencave e katedrat e Universiteteve tona. Mandej, një përdorim racional dhe efektiv i fondeve (sado të pakta) të buxhetit të shtetit për kulturën, në të mirë të përkrahjes e të përhapjes së vlerave tona të vërteta kulturore, me elementë që mund të identifikohen si përfaqësues të denjë të identitetit tonë kulturor e, pse jo, të denjë për integrim në kulturën bashkëkohore evropiane. Kjo gjë do t’i jepte shtytje të mëtejshme një procesi, i cili krijon raporte shumë të ndërlukuara mes kulturave të ndryshme. Gjithsesi, tashmë ai ka nisur rrjedhën e vet të pakthyeshme. Pjesë shumë e rëndësishme e këtij procesi është kontributi i opinionit tonë publik. Ky i fundit, në mos tjetër, duhet të ushtrojë presion ndaj institucioneve përgjegjëse për plotësimin me dinjitet të kushteve e kërkesave të marrëveshjeve që përshpejtojnë integrimin e, si rrjedhojë logjike edhe përfaqësimin me dinjitet të arritjeve të kulturës tradicionale e bashkëkohore shqiptare në zhvillimet kulturore evropiane.

*Integrimi real
e i natyrshëm fillon
nga njohja, për të vijuar
më pas me pranimin
e më tej me vlerësimin
e “vetes” dhe të “tjetrit”.*

Sensi i Jetës

Dr. Ragib Sirxheni

Kam menduar shumë lidhur me çështjen e ngritjes së kombeve dhe kam vënë re diçka vërtet të çuditshme. Kam vënë re se periudha e përgatitjes është shumë e gjatë, mund të arrijë edhe dhjetëra vite; teksa periudha e sundimit është e shkurtër, saqë nganjëherë nuk i kalon as disa vite!

Për shembull, do të gjesh se myslimanët shpenzuan një mund të jashtëzakonshëm për një periudhë që i kaloi tetëdhjetë vjet për përgatitjen e ushtrisë që do të ballafaqohej me kryqtarët, përgatitje në të cilën u angazhuan dijetarë të përkushtuar dhe drejtues të shquar e ndoshta prej më të shquarve prej tyre është Nuredin Mahmudi dhe Salahudin Ejubi, Allahu i mëshiroftë në tërësi; duke fituar kështu myslimanët në Hitin, madje duke çliruar jo vetën Kudsën, por edhe një numër të madh qytetesh myslimane të pushtuara. Asokohe myslimanët arritën një nivel vërtet të madh sundimi, duke zotëruar një shtet të madh të unifikuar; por sa çudi! Ky sundim nuk vazhdoi vetëm gjashtë vjet dhe nyja u zgjidh me vdekjen e Salahudit. Shteti i madh u copëzua midis bijve dhe vëllezërve të tij, madje pati prej tyre që ua dorëzoi Kudsën kryqtarëve thuajse pa çmim.

Qeshë habitur me këtë, derisa hetova ligjësinë, kuptova sensin-domethënie... e pra, e vërteta qëndron se domethënia e vërtetë e ekzistencës sonë në këtë jetë nuk është sundimi në tokë dhe drejtimi i botës, edhe pse e tillë gjë është një nga objektivat për përmbushjen e së cilës duhet të rendë myslimani, porse domethënia e vërtetë për ekzistencën tonë është adhurimi i Allahut, Allahu i Lartësuar thotë: ***"Nuk i kam krijuar xhindët dhe njerëzit, përveçse që të më adhurojnë."*** (Dhariat, 56)

Pikërisht duke qenë se në kohën e problemeve dhe vështirësive jemi më pranë Allahut sesa në kohën e triumfit dhe sundimit, për këtë Allahu i Lartësuar, në sajë të mëshirës së Tij karshi nesh, bën që koha e provave dhe krizave tona të zgjasë. Kështu, vijojmë të jemi pranë Tij dhe

të shpëtojmë, teksa kur mëkëmbemi në tokë, harrojmë adhurimin dhe mendojmë se aftësia për të vepruar i dedikohet vetes sonë, sprovohehi me dynjanë dhe kështu me radhë me sëmundjet e tjera të sundimit.

Allahu i Lartësuar thotë: **“Ai-Allahu ua bëri të mundshëm udhëtimin në tokë e në det, teksa kur ju jeni në anije me të cilat bëjnë të lundrojnë (udhëtarët) me anë të një ere të lehtë, gjë për të cilën ata janë të lumtur, ia beh një erë e fortë dhe ata nga të gjitha anët rrethohen nga dallgët e binden se janë të shkatërruar,** (në të këtyllë situatë) **e lusin Allahun të kulluar në besim** (pa i mvëshur Atij ortakë, ndërmjetës a ndihmëtarë e duke i thënë): **“Nëse na shpëton nga kjo (katastrofë), ne do të jemi gjithnjë falënderues! E kur Ai-Allahu i shpëtoi ata, ja, ata veprojnë mbrapsht në tokë, pa arsye. O ju njerëz! Kryeneçësia juaj është vetëm kundër vetes suaj; është përjetimi i jetës së kësaj bote, pastaj kthimi juaj është te Ne, e Ne ju shpërblejmë për veprimet tuaja.”** (Junus, 22-23)

Të mençurit e kuptojnë se qëllimi me adhurimin në fjalë nuk është vetëm namazi dhe agjërimi, porse adhurimi real është programues i jetës. Me adhurim këtu kuptohet drejtimi korrekt për-kah Allahut, synueshmëria e kulluar e Tij, mbështetja e përsosur tek Ai, të qenët i varfër për Të, të punuarit me pasion dhe dashuri për Të, frika prej një distancimi të mundshëm prej Tij, të shpresuarit e fuqishëm tek Ai, të pasurit frikë në vazhdimësi prej Tij. Adhurimi i synuar është që të jesh ashtu siç të ka urdhëruar Allahu të jetosh ashtu siç Allahu të deshi të jetosh, të duash dhe të urresh për hatër të Allahut, lidhjet t'i vendosësh dhe t'i shkëpusësh vetëm për hatër të Allahut. Bëhet fjalë për adhurimin, këtë gjendje të altartë të besimit, në të cilën vlera e dynjasë gremiset aq sa bëhet më e pavlerë se pikëlza e ujit në det, më e përçmuar sesa cofëtira e një keci veshëcung..

Sa prej njerëzve e arrijnë gjendjen brilante të adhurimit në periudhën e sundimit dhe mëkëmbjes!

Ata janë vërtet pak!

A nuk na alarmon ne i Dashuri ynë prej shtimit të parave, pasurisë dhe katandisë, kamjes dhe bollëkut, prej hapjes dhe zgjerimit të dynjasë?!

A nuk na thotë duke na tërhequr vërejtje: *“Për Allahun nuk ua kam frikën për varfëri, por ua kam frikën t’ju hapet*

dynjaja siç iu hap atyre që ishin para jush, të garoni pas saj sikurse garuan dhe t’ju shkatërrojë sikurse i shkatërroi”?!

A nuk jemi ne ata që qëndrojmë bashkë, hamë bashkë, mendojmë dhe lodrojmë së bashku; e, kur dikush nga ne arrin mbi karrigen e pushtetit apo gjalmën e qeverisjes, i harron të vobekëtit që njihte dhe humbet nga sytë e “masës” që qenë dashamirët dhe vëllezërit e tij?! A nuk na tërheq vërejtjen i dashuri ynë nga kjo gjë e përhapur në masë tek njerëzit dhe na thotë: *“Kujt i ka dhënë pushtet Allahu i Lartmadhëruar në një çështje të myslimanëve dhe ai rri në prapaskenë larg halleve, telasheve dhe nevojave të tyre, edhe Allahu ka për t’iu fshehur atij dhe ka për të qenë larg halleve, telasheve dhe nevojave të tij”?!*

A humbet nga sytë e Allahut i varfri, apo i vobekti, apo i pastrehu..?!

Jo..., ai i cili mbetet prapa perdes është sundimtari, i pasuri, pushtetari. Mbërritja e tyre në objektivat që kanë do të thotë izolim dhe humbje e tyre nga sytë e masës së gjerë të njerëzve; e personi në gjendje të tillë privohet nga vështrimi dhe përkujdesi hyjnor, teksa vetëm Ditën e Kijametit në Amëshim ai do të vetëndërgjegjësohet se, po të kishte vdekur para se të kishte pasur pushtet dhe fuqi vendimmarrjeje, kjo do kishte qenë më paqësore dhe lumturuese për të..., porse atë ditë, kthimi pas në dynja është i pamundur, vate koha e punës dhe hyri koha e përgjegjësisë.

Do ta gjesh të sëmurin, që në të shumtën e kohës të jetë pranë Allahut, teksa i shëndetshmi i kundërvihet Allahut me mëkatet e tij..

Personin që ka humbur fëmijën apo të dashurin e tij, do ta gjesh t’i pëshpërisë Allahut, të strehohet tek streha hyjnore vërtet gjatë; teksa ai që këndellet hareshëm prej pranisë së fëmijëve dhe dashamirëve të vet, as që e ndjen se e tillë gjë është dhuntia e Allahut mbi të dhe ata.

Një person që ka rënë në telash apo që ka humbur pas mureve të burgut apo që është përzënë nga shtëpia dhe toka e vet apo që është cenuar nga padrejtësia e fqinjit të tij apo që pati për short të jetonte në kohë krizash e dobësisht, e gjen pranë Allahut..., teksa kur e përmbush synimin e tij dhe padrejtësia i qërohet nga kreshtja e tij e bukur, sakaq harron Allahun, përveç një pakice fare të vogël njerëzish që i ka mëshiruar Allahun...

Mos ndoshta kuptimi i gjithë kësaj është që të rendim pas dobësisë, varfërisë, sëmundjes dhe vdekjes?

Kurrësesi, nuk është ky synimi.. jemi urdhëruar të derdhim mund, të jepemi pas punës dhe pasurimit, të kurohemi nga sëmundja, ta ruajmë jetën dhe të përkujdesemi për të.

Synimi është të kuptojmë sensin dhe domethënien e jetës, që është adhurimi, pas kësaj adhurimi dhe sërish, adhurimi.

Kështu që, nuk ka asnjë kuptim të na kaplojë dëshpërimi dhe pesimizmi në kohët e dobësive dhe krizave, nuk ka asnjë kuptim të na humbasë shpresa kur nuk jemi të mundshëm të vetëvendosim dhe sundojmë, as ka logjikë të pikëllohem dhe brengosemi kur pllakos mbi ne varfëria, sëmundja dhe lëndimi. Në të tilla rrethana - duke ditur se Allahu na kërkon t'i evitojmë ato- jemi edhe më të predispozuar për adhurim, jemi më të bindshëm karshi Allahut, më shpresues tek Ai; teksa në të kundërt, bëhemi më të dobët në adhurim dhe distancohemi më shumë nga Allahu. Ne nuk rendim pas në fjalë, por kur biem në to durojmë, nuk rendim pas tyre, por ngjarja e tyre nuk na indinjon, përkundrazi, kënaqemi me to në kontekstin e qenies së tyre caktimi hyjnor që Krijuesi vendosi për ne.

Koha, e cila na ikën për të arritur mëkëmbjen dhe sundimin, nuk është një kohë e humbur, përkundrazi, e tillë kohë është koha në të cilën ne mësojmë dhe kuptojmë sensin e jetës, është tempa në të cilin ne e "adhurojmë" realisht Allahun e Lartmadhëruar, ndërsa, kur arrijmë objektivin, ky sens humbet, dhe psonisemi në të tillë persona, që e adhurojmë Allahun me metodën që "ne pëlqejmë", jo ashtu siç "Ai pëlqen"!.. Po deshe thuaj e adhurojmë Allahun sipas tekave ose po deshe të jesh më i përpiktë, thuaj adhurojmë tekat dhe pasionet tona!! Allahu i Lartësuar thotë: **"A e ke parë atë që për Zot të tij ka marrë epshin e tij; a do jesh ti garantues për të?!"** (Furkan, 43)

Për efekt të gjithë kësaj, Allahu i Urtë, i Cili do që ne të përmbushim qëllimin e jetës, Allahu Mëshirues që do shpëtimin dhe suksesin tonë; zgjodhi që periudha jonë e përgatitjes, sprovimit dhe rëndesës të zgjasë; e ne s'na mbetet përveçse të kënaqemi me zgjedhjen e Tij. Për më tepër, duhet të na lumturojë kjo zgjedhje e Tij, pasi Ai nuk e bëri këtë përveçse nga dashuria e Tij për ne dhe nuk e

fiksoi këtë ligjësi, veçse nga mëshira e Tij për ne.

Le të meditojmë së bashku të nderuar vëllezër dhe motra, sa i përket rrjedhës së historisë.

Sa vjet jetoi Nuhu (paqja e Allahut qoftë mbi të), duke ftuar tek Allahu, sa u lodh dhe sa duroi; dhe në krahun tjetër, sa vjet jetoi ai pas Tufanit dhe sundimit?!

Ç'dimë për historitë e Hudit, Salihut, Shuajbit apo Lutit (paqja e Allahut qoftë mbi ta), pasi ata sunduan?! Ajo që dimë nga historia e tyre është vetëm përgënjeshtrimi që u bëri atyre populli i tyre dhe vuajtjet e besimtarëve; teksa shpejtazi e rrëmbimthi vjen historia e fitores me përfundimet që na surprizojnë.

Përse Profeti ynë jetoi plot njëzet e një vjet në përgatitje për përmbushjen e çlirimit dhe sundimit; teksa nuk jetoi vetëm se dy apo pak më shumë vjet si sundimtar?!

Ç'dimë për sundimin e Musait apo Isait (paqja e Allahut qoftë mbi ta), gjatë jetës së tyre?!

Po për sundimin e Ibrahimit, babait të profetëve (paqja e Allahut qoftë mbi të)?!

Këto modele profetike janë modele të që do të përsëriten në historinë e tokës, dhe ata janë "adhuruesit më perfektë" të Allahut **"...ndaj me udhëzimin e tyre udhëzo-hu!"** (Enam, 90)

Tanimë, pasi e njohe sensin, besoj se e more vesh se përse Umar ibn Abdul Azizi jeton vetëm dy vjet e gjysmë si sundimtar; e kuptove përse Imadudin Zenki vritet në më pak se dy vjet mbas çlirimit të Ruhasë; edhe pse Kutzi vritet në më pak se një vit mbas fitores së tij të pavdekshme kundër tatarëve në Ajn Xhalut; edhe pse u vra Eleb Erseleni në më pak se dy vjet mbas fitores historike të Meledhkredit, edhe pse nuk "u kënaq" Salahudini me frytin e fitores së tij në Hitin, veçse më pak se një vit pas të cilit Akea ra sërish në duart e kryqtarëve; edhe pse Abdullah ibn Jasini, themeluesi i vatanit të Ilogores, as që e pa me sy sundimin; edhe pse më i miri burrë i vatanit të njësuësve, Ebu Jakub Jusuf el Mensuri, vdiq pas më pak se katër vjet mbas triumfit të tij të shkëlqyer në ngjarjen e Erikes?!

Episode të tilla janë të panumërta dhe të gjithë orientojnë në atë se Allahu i Lartmadhëruar për këta "adhurimtarë" deshi që ta mbyllin jetën e tyre duke qenë në altaret e adhurimit, para se të përlyhej adhurimi i tyre me dynjanë dhe të prekeshin nga sëmundjet e sundimit.

"E kur njeriun e godet diçka e dëmshme, ai na lutet shtrirë, ulur ose në këmbë qoftë, teksa, pasi Ne ia largojmë atij të keqen, vazhdon ecejaken e tij sikur të mos na ishte lutur fare për dëmin që e pat goditur. Kështu u është zbukuruar shpërdoruesve ajo që veprojnë."

(Junus, 12)

Ata e "adhuruan" Allahun vërtetësisht në kohën e përgatitjes, mundimit dhe kontributit; gjë për të cilën Allahu "i shpërbleu" me ndarjen nga dynjaja para se të sprovohej nga stolitë e saj.

Dihet që ndonjë person mund të pyesë: "A s'ka pasur përgjatë historisë ndonjë mbret të mirë që ka jetuar gjatë në dynja dhe nuk është dhënë pas saj e as ka rënë viktimitë e provokimeve të saj?!" Them: "Po, ka pasur të tillë, por kanë qenë vërtetë aq pak, sa që mund të numërohen me gishtat!" Në mesin e profetëve nuk gjejmë vetëm se Daudin dhe Sulejmanin (paqja e Allahut qoftë mbi ta), teksa, përse i përket Jusufit (paqja e Allahut qoftë mbi të), historia e tij ishte prekëse dhe përplotëse nga fillimi deri pranë fundit dhe për sundimin e tij nuk dimë veçse fare pak. Përse u përket udhëheqësve, liderëve dhe monarkëve, thuajse nuk do gjejmë vetëm një pakicë, si Harun Rashidin, Abdurrahman Násirin, Meleshkehun dhe një pakicë krahas tyre..

Kështu që, përjashtimi në fjalë nuk e rrëzon parimin, duke qenë se vetë Allahu i Lartësuar, në Librin e Tij thotë: **"...Është e vërtetë se shumica prej ndërvepruesve (ortakëve) i bëjnë padrejtësi njëri-tjetrit, me përjashtim të atyre që kanë besuar dhe punuar vepra të mira, por të tillët janë pak!..."** (Sad, 24), pra sipas vetë citimit kuranor, ata që durojnë karshi sprovave dhe tundimeve të tilla; madje, Allahu i Lartësuar na ka bërë me dije se, kur do të shkatërrojë një komb prej kombeve, Ai ia shton atij sundimin, thotë: **"Kur lanë pas dore atë me të cilën u këshilluan (përmes vërejtjeve hyjnore), Ne ua hapëm dyert e çdo gjëje (prej mirësive për t'i ndjellë), derisa kur u hyri vetja në qejf me atë që u dhamë, ndëshkimi Ynë i kaploi befasishëm, e ata (u zhgënjyen dhe) mbetën të dëshpëruar."** (Enam, 44)

Pasi kuptova këtë sens dhe domethënie arrita të kap komentimin real të shumë prej situatave të mahnitshme përgjatë historisë.

U ndërgjegjësova se përse Utbe ibn Gazuani e pati vënë në be Umar ibn Khatabin, që ta hiqte prej sundimit të Basrës! Perceptova se përse Ebu Bekër Sidiku e shpenzoi të gjithë pasurinë e tij në Rugë të Allahut, kuptova se përse Uthman ibn Afani e mbajti i vetëm mbi supe shqetësimin e përgatitjes së Ushtrisë së Ustras pa u kërkuar të tjerëve të mbanin përgjegjësinë e tyre në këtë, kuptova se përse Khalid ibn Uelidi hoqi dorë nga pozita e komandimit të ushtrisë triumfuese, kuptova se përse Ebu Ubejde ibn

Xherahu nuk u gëzua kur u emërua në krye të një territori të madh si Shami, kuptova se përse u pikëllua Talha ibn Ubejdilahu në natën kur i erdhën shtatëqind mijë dirhem si dhe kuptova se përse ai u gëzua pa masë pasi "u çlirua" nga kjo dynja, duke ua shpërndarë të varfërve gjithë këtë sasi parash brenda po asaj nate!

U ndërgjegjësova për gjithë këtë... për më tepër kuptova se përse gjenerata e sahabëve u bë gjenerata më e mirë! Kjo nuk qe vetëm sepse ata qenë bashkëkohës dhe shoqërues të Profetit (paqja dhe shpëtimi i Allahut qoftë mbi të), por sepse ata qenë personat që e kuptuan më së miri sensin e jetës ose qenë personat që më së miri e "adhuruan" Allahun; ndaj dhe me sinqeritet u angazhuan t'i qëndronin sa më në distancë dynjasë, parasë, mallit, sundimit dhe qeverisjes, ndaj dhe nuk sheh në jetën e tyre mjerim kur i prek sëmundja, as brengë, as shqetësim dhe as pesimizëm kur persekutohen dhe keqtrajtohen, as pikëllim kur varfërohen.. gjithë sa në fjalë ishin

"shanse për adhurim", që iu mundësuan atyre dhe ata i shfrytëzuan, për t'u bërë falë kësaj njerëzit më të mirë.

Kushdo që zotëron botëkuptimin, e tyre do të lumturohet ashtu siç ata u lumturan edhe në jetoftë në kohën e dobësisë! Ndërsa ai që nuk do arrijë ta kapë dhe kuptojë këtë sens që ata perceptuan mbi jetën, ka për të qenë i humbur dhe i mjeruar edhe në sundoftë tërë dynjanë.

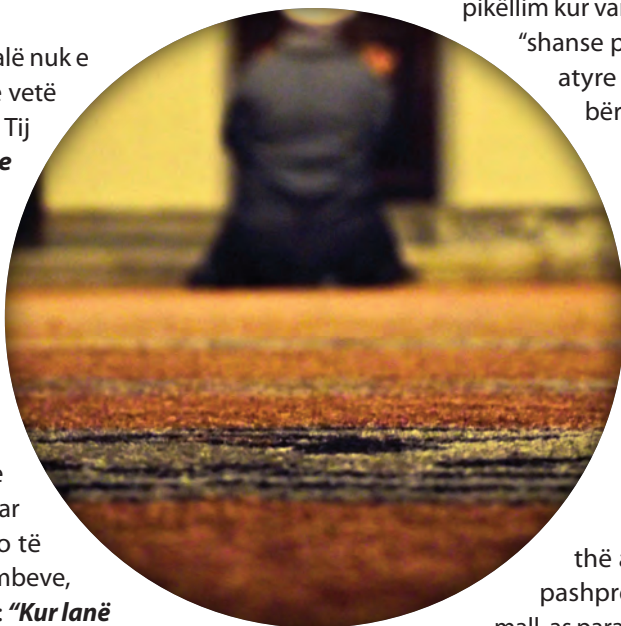
Këtë fjalë ua kam drejtuar të gjithë atyre që mendojnë se janë "të pashpresë", për shkak se nuk kanë as mall, as para, as sundim, as paqe, as shëndet, as dashamirës.

U them atyre: Sihariq! Allahu jua ka trajtësuar "shansin e adhurimit", ndaj shfrytëzoheni atë para se të largohet sprovë dhe belaja, për të ardhur pas saj kamja e të harrosh Allahun, teksa kurrsesi nuk duhet ta harrosh.

Allahu i Lartësuar thotë: **"E kur njeriun e godet diçka e dëmshme, ai na lutet shtrirë, ulur ose në këmbë qoftë, teksa, pasi Ne ia largojmë atij të keqen, vazhdon ecejaken e tij sikur të mos na ishte lutur fare për dëmin që e pat goditur. Kështu u është zbukuruar shpërdoruesve ajo që veprojnë."** (Junus, 12)

E lus Allahun të na bëjë prej atyre që i drejtëkuptojnë ligjet e Tij dhe t'i bëjë triumfatorë Islamin dhe myslimanët.

Shqipëroi: Altin Torba

Vullnetarizmi

Ahmet Tashqetiren

Një fjalë e urtë thotë: “Gjella që hahet pa dëshirë, ose dëmton stomakun, ose kokën.”

Puna me gjithë zemër është puna e bërë me dëshirë dhe dashuri... është puna që zgjon në zemrën e njeriut entuziazëm.

Kurse puna pa dëshirë përfshin detyrimin për ta bërë dhe jo dashurinë për të. Në kulturën tonë bëhet fjalë për dashuri edhe në raste lufte. Kjo do të thotë të jesh i gatshëm të japësh jetën me gjithë zemër për hir të idealeve.

Nënave u është dhënë një aftësi hyjnore. Ato ushqejnë për nëntë muaj foshnjën nga vetja e tyre, e lindin duke rrezikuar edhe jetën e tyre dhe pastaj e rritin me njëmijë sakrificë. Nga kjo pikëpamje, mëmësia është një vepër dashurie.

Edhe edukimi është një proces i tillë që kërkon dëshirë dhe dashuri.

Mendoj se nuk është gabim të themi që vullnetarizmi, më shumë se çfarëdo lloj shërbimi tjetër, i ka hije shërbimit fetar. Shërbimi fetar në të gjitha aspektet e tij nuk mund të realizohet jashtë vullnetarizmit dhe dashurisë për të. Shërbimi fetar pa vullnetarizëm krijon një pengesë midis njeriut dhe fesë. Sepse shërbimi fetar kërkon më shumë se çdo gjë tjetër vullnetarizëm dhe dëshirë. Gjatë kryerjes së shërbimit fetar nuk duhet pritur asgjë nga

krijesat, por për çdo gjë i duhet dorëzuar të Gjithëmëshirshmit dhe Gjithëshpërblyesit.

Ofruesi i shërbimit fetar nuk duhet të presë asnjë shpërblim nga njerëzit, por çdo gjë duhet t’ia lërë në dorë të Gjithëmëshirshmit, i cili nga ana e Tij i shpërblen pa fund robërit e Vet.

Në Kuran përmendet shumë herë, përmes gojës së Nuhut, Hudit, Salihut, Lutit dhe Shuaibit (a.s.), kjo deklaratë: **“Për këtë, unë nuk kërkoj nga ju kurrfarë shpërblimi; mua do të më shpërblejë vetëm Zoti i botëve.”** (Shura, 109)

Kjo deklaratë i kërkohet edhe Pejgamberit (a.s.), t’ia deklarojë popullit të Tij.

“Thua: Unë nuk kërkoj nga ju kurrfarë shpërblimi, por vetëm kush të dëshirojë, le të ndjekë rrugën (që e shpie) drejt Zotit të tij.” (Furkan, 57)

“A mos po kërkon ti shpërblim prej tyre, që të kenë frikë se mos po ngarkohen me detyrim?! ” (Tur, 40)

“Ti nuk po kërkon prej tyre kurrfarë shpërblimi për këtë. Ai (Kurani) është vetëm këshillë për të gjithë njerëzit.” (Jusuf, 104)

ÇFARË PËRFSHIN VULLNETARIZMI?

Vullnetarizmi është një gjendje shpirtërore dhe mburja e personalitetit me këtë gjendje shpirtërore.

Në thelbin e kësaj gjendjeje shpirtërore qëndron dashuria për punën vullnetare dhe ndjenja e entuziazmit për të. Vullnetarizmi është të duash me gjithë zemër atë që bën. Nëse bëhet fjalë për një peshë, vullnetarizmi në këtë rast është të kërkojë i pari ta ngresh atë peshë. Në thelb të vullnetarizmit fetar qëndron dashuria për njeriun, për fenë, për xhaminë, për minberin dhe mihrabin. Vullnetarizmi në fe ka dashurinë ndaj Kuranit dhe Pejgamberit (a.s.). Të gjitha këto duhen shndërruar në qëllime të jetës. Thelbi i vullnetarizmit fetar është krijimi i një lidhjeje shpirtërore midis njeriut dhe fesë, madje vetë vullnetari i fesë krijon një lidhje të tillë shpirtërore edhe me qenien e tij. Vullnetari i fesë i gërsheton fjalët, sjelljet, gjestet dhe mimikën e tij me këtë lidhje. Ai e vendos zemrën e njeriut te feja, kurse fenë e vendos te zemra. Shprehja e Pejgamberit (a.s.), *“Duajuni e mos urreni, jepni lajme të mira e mos frikësoni, lehtësoni e mos vështirësoni”*, mund të realizohet vetëm përmes aftësive dhe urave lidhëse të njerëzve vullnetarë. Kur duam të ndjejmë entuziazëm nga puna që bëjmë, nuk mund të kalojmë pa përmendur evidentimin hyjnor të entuziazmit të Muhamedit (a.s.), në thirrjen e popullit në Islam. Allahu në Kuran në lidhje me këtë, thotë: ***“A mos vallë ti (o Muhamed), do ta shkatërrosh veten, ngaqë ata (banorët e Mekës) nuk duan të besojnë?”*** (Shura, 3.) Muhamedi (a.s.), duke iu drejtuar Aliut (r.a.), e shpreh kështu entuziazmin dhe emocionin që të jep përpjekja në rrugën e Allahut: *“O Ali! Një njeri i udhëzuar në sajën tënde është më i mirë se një luginë me deve të kuqe (më e mirë se çdo gjë tjetër në këtë botë)”*.

Muhamedi (a.s.), i mbushur me këtë emocion hyjnor shëtiste nëpër panaiet që zhvilloheshin në Mekë, duke i ftuar njerëzit në fenë islame me shprehjen që neve mund të na duket disi e çuditshme” thoni Lailahe il-lallah dhe shpëtoni.”

Marrja e kësaj barre të madhe përsipër, nuk është si të tjerat që kërkohet të shpëtohet prej tyre sa më parë, përkundrazi kjo është një barrë që dëshirohet të mbahet, bëhet qëllim i jetës për të mbajtur këtë barrë.

Në zemrën e vullnetarizimit është përkushtimi dhe sakrifica. Duhet ditur që djersitja në këtë rrugë, është domosdoshmëri e punës. Në këtë profesion ka mërgim, ka mall për prindërit, për fëmijët, për familjen, ka uri, dhimbje, lodhje, por mbi të gjitha, qëndron dashuria për këtë detyrë të shtrenjtë dhe të shenjtë.

Një veçori tjetër e karakterit të vullnetarit të fesë është

zemërgjerësia, mosngushtimi i zemrës përballë vështirësive. Njerëzit janë lloj-lloj, siç gjenden njerëz që janë si ujë i rrjedhshëm e i qetë, gjenden edhe njerëz që janë shumë të vështirë për t’u menaxhuar. Zemra e vullnetarit të fesë duhet të jetë e hapur për të gjitha llojet e njerëzve. Njeriu vullnetar nuk bën dallime midis njerëzve. Ai nuk përfshihet asnjërin nga mundësia për të pranuar të vërtetën. Ai nuk bën dallime racore, ngjyre, gjuhe dhe gjinie. Në të gjithë njerëzit shikon potencialin e së mirës. Të gjithë janë kandidatë potencialë për t’u takur në rrugën e Allahut. Për vullnetarin e fesë fuqia, forca, pushteti, pozita nuk shprehin asgjë. Vullnetarizmi është shërbim pa shpërblim, është gjithmonë dhurim. Prandaj, vullnetari i fesë nuk ka asnjë lloj marrëdhënieje me mburrjen, mendjemadhësinë dhe syfaqësinë. Është një provim i vështirë edhe të jesh në një shërbim të tillë edhe të qëndrosh larg ndjenjave negative, si mburrja dhe vetëpëlqimi. Të bëhesh si toka në modesti është shumë e vështirë. Ai që i ka dhënë zemrën

kësaj pune e mban gjithmonë në mendje ajetin kuranor: ***“Këshilloji (njerëzit o Muhamed), se Ti je vetëm këshillues dhe nuk je ngarkuar t’i detyrosh ata me forcë.”*** (Gashije, 21-22)

***“Këshilloji
(njerëzit o Muhamed),
se Ti je vetëm këshillues
dhe nuk je ngarkuar
t’i detyrosh ata me forcë.”***

(Gashije 21-22)

Ai që i është dhënë kësaj pune, mban një lidhje korrekte edhe me pronarin e punës. Ai nuk e harron kurrë, por gjithmonë bën një jetë me ndjenjën e pranisë së Tij. Ai bën përpjekje për të qenë sa më afër Allahut. Allahu gjendet në zemrën, në gjuhën dhe në çdo moment të jetës së tij. Ai është shumë i kujdesshëm në përmbushjen e detyrimeve që ka kundrejt Allahut. Sepse vetëm duke e jetuar vetë atë që beson, mund t’ia transmetojë me ëmbëlsi dhe dashuri të tjerëve. Vullnetari i fesë nuk e harron për asnjë moment botën tjetër. Ai e di shumë mirë se duhet të dalë para Allahut me zemër të pastër, prandaj edhe punën që bën e konsideron si një udhëtim të zemrës. Vullnetari i fesë është njeri i mëshirshëm. Ai është një mysliman i mirë, i buzëqeshur, i dhembshur dhe modest. Nuk stepet nga qëndrimi me njerëzit më të dobët të shoqërisë. Ai është bujar dhe shpirtmadh. Të gjitha marrëdhëniet me njerëzit i rregullon në atë mënyrë që Zoti të jetë i kënaqur me të.

Ai që i ka dhënë zemrën kësaj kauze, është trashëgimtari shpirtëror i Pejgamberit (a.s.), në fjalët e tij gjithmonë duhet të jenë fjalët e Pejgamberi (a.s.). Ai ecën mbas gjurmëve të Pejgamberit (a.s.) dhe në asnjë mënyrë nuk duhet të harrojë se është pjesë e karvanit të Pejgamberit (a.s.).

Ai që i ka dhënë zemrën kësaj kauze, është trashëgimtari shpirtëror i Pejgamberit (a.s.), në fjalët e tij gjithmonë duhet të jenë fjalët e Pejgamberi (a.s.). Ai ecën mbas gjurmëve të Pejgamberit (a.s.) dhe në asnjë mënyrë nuk duhet të harrojë se është pjesë e karvanit të Pejgamberit (a.s.).

Vullnetar është ai i cili mundet që në mesin e popullit të jetë së bashku me Allahun.

Besimi dhe shëndeti

Ilir Hoxha

Bota moderne i premtun lumturinë gjithë njerëzimit përmes mundësive të mëdha materiale e shpirtërore që ofron. Por megjithë premtimin për një jetë të lumtur, nuk mund të thuhet se njeriu i sotëm është i lumtur; mundësitë materiale që i ofron zhvillimi nuk e kanë bërë dot të lumtur njeriun. Treguesi më i qartë i këtij fakti është shtimi në mënyrë të frikshme i dukurisë së vetëvrasjes dhe problemeve psikologjike. Është i interesant fakti se këto dukuri janë më të përhapura në vendet e zhvilluara, ku niveli i jetesës është nga më të lartët në botë.

Janë një sërë faktorësh që rrezikojnë rrjedhën normale të jetës së njeriut. Një pjesë e këtyre faktorëve janë të jashtëm kurse një pjesë tjetër janë faktorë të brendshëm. Sëmundje të tilla, si rënia shpirtërore, çrregullimi psikologjik dhe depresioni që shkaktohet nga mospërbushja e dëshirave, janë rezultat i shkaqeve të brendshme.

Besimi, siguria dhe devotshmëria ndaj Allahut, janë nga faktorët më të rëndësishëm që ndikojnë pozitivisht në jetën e njeriut, pa harruar besimin në botën tjetër, i cili e bën njeriun të vetëdijshëm për vëzhgimin hyjnor, të pandërprerë dhe të pashmangshëm, ku çdo vepër e mirë apo e keqe regjistrohet nga engjëjt për t'u paraqitur si argument pro ose kundër nesh në ditën e gjykimit.

Në sajë të besimit, njeriu e shikon me dashuri jetën dhe ekzistencën. Ai beson se jeta është një mirësi dhe dhuratë e vyer e Allahut për krijesën e tij të shtrejtë, njeriun. Besimtari çdo gjë e shikon si vepër arti të Allahut, ku bën pjesë edhe vetë. Prandaj, jetën e konsideron si dhuratën më të shtrenjtë që i shërben për të përmbushur misionin e tij në botë.

Besimi gjithashtu, është faktori më i rëndësishëm për rregullimin e jetës shoqërore. Urdhëresat dhe ndalesat e Allahut gjejnë jehonë në zemrën e besimtarit. Besimtari shpëton nga vetmia duke e ndjerë veten gjithmonë nën mëshirën, dijen, urtësinë

dhe mbrojtjen e Allahut. Në çdo moment strehohet tek Allahu, duke i kërkuar ndihmë. Përmes besimit, besimtari mban nën kontroll të gjitha veprimet, duke u drejtuar gjithmonë për nga më e mira dhe më e drejta.

Myslimani beson se çdo gjë është në dorën e Allahut, thesari i çdo gjëje gjendet tek Ai dhe çdo gjë në këtë botë ndodh vetëm me vullnetin e Tij. Myslimani nuk frikësohet dhe nuk i nënshtrohet askujt, përveç Allahut. Në këtë mënyrë, besimi e shpëton njeriun nga robërimi i materies, për t'i siguruar atij personalitetin e vërtetë.

Njeriu është një krijesë e dobët me nevoja të pafundme. Ai dëshiron të jetojë pafundësisht. Për të përmbushur këto dëshira, atij i duhet patjetër të besojë në një qenie të plotëfuqishme për t'ia plotësuar këto dëshira, përndryshe nuk shpëton dot nga brengat dhe hidhërimet.

Besimtari nuk frikësohet nga vdekja, sepse vdekja për të nuk është fundi por vetëm fillimi i jetës së vërtetë dhe lumturisë së përhershme. Ai e konsideron veten udhëtar në këtë botë.

Besimtari nuk sjell dëme për shoqërinë, sepse ai është i vetëdijshëm se çdo vepër e tij do të gjykohej në ditën e gjykimit. Përkundrazi, ai përpiqet me gjithë mundësitë e tij për të qenë i dobishëm. Besimtari i mbështetet vetëm Allahut për çdo problem, pa pasur nevojë t'i mbështetet dikujt tjetër.

Besimtari i konsideron si prova të gjitha problemet e kësaj bote, prandaj i përballon me durim ato.

Besimtari e gjen lumturinë në dashurinë e Allahut. **“Zemrat qetësohen me përmendjen e Allahut”.** (Rad, 28). Nga dashuria për Allahun buron dashuria për gjithë njerëzit e tjerë. Në këtë mënyrë, besimtari bëhet burim dashurie dhe paqeje për gjithë njerëzimin. Atë që dëshiron për vete, e dëshiron edhe për të tjerët. Kjo dashuri i jep atij qetësi shpirtërore. Jeta e njeriut, siç ka momente të lumtura, ka edhe momente të hidhura, por besimtari beson me bindje të plotë se nuk ka kush përveç Allahut që ta shpëtojë nga problemet e kësaj bote. **“Atij që i frikësohet Allahut, Ai do t'i gjejë rrugëdalje (nga çdo vështirësi) dhe do t'i japë risk prej nga nuk e pret. Allahu i mjafton kujtdo që mbështetet tek Ai. Allahu e përmbush me siguri vendimin e Tij dhe për çdo gjë Ai ka caktuar masë.”** (Talak, 2/3)

Veprat e mira dhe ibadeti janë frute të besimit, por në të njëjtën kohë, shërbejnë edhe si ushqim për imanin. Vepra e mirë i jep qetësi dhe e ndalon besimtarin nga kryerja e veprave të këqia **“Namazi e pengon njeriun nga shthurja dhe çdo vepër e shëmtuar”** (Ankebut, 45). Në këtë mënyrë, veprat e mira nga një anë forcojnë besimin, nga ana tjetër i japin qetësi dhe e mbrojnë nga veprat e këqia.

BESIMI TEK ALLAHU I JEP LUMTURI DHE SHËNDET NJERIUT.

Studimet tregojnë se njerëzit që ndjekin fenë jetojnë më gjatë dhe janë shumë më të shëndetshëm, në raport me ata që nuk ndjekin asnjë fe. Studimet kanë zbuluar rolin e madh që ka lutja, meditimi dhe adhurimi në procesin e kurimit të pacientëve. Mbi 1200 studime të bëra në Kanada, Amerikë dhe Evropën perëndimore, tregojnë se ata që i kryejnë vazhdimisht ritet fetare preken më rrallë nga sëmundjet në raport me ata që nuk i kryejnë rregullisht apo nuk i kryejnë fare. Tri sëmundjet më vdekjeprurëse në Amerikën veriore, si sëmundja e zemrës, kanceri dhe hipertensioni rastisin shumë herë më rrallë në personat me bindje fetare. Sipas një studimi të botuar në revistën presitigjioze International Journal of Psychiatry in Medicine, në shkurt të vitit 2002, personat që nuk i kryejnë në mënyrë të rregullt ritet kolektive, kanë një probabilitet dy herë më të lartë për t'u prekur nga sëmundjet e sistemit të tretjes, 21 % më shumë nga sëmundjet e zemrës dhe qarkullimit të gjakut dhe 66% më shumë nga sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes. Ky kërkim tërhiqte vëmendjen në dobitë psikologjike të fesë. Njerëzit me bindje fetare janë më të qëndrueshëm ndaj sëmundjeve dhe streseve dhe jetojnë një jetë më të qetë.

CILA FE ËSHTË MË E DOBISHME PËR SHËNDETIN?

Dikush mund të pyesë se cila fe duhet zgjedhur për të siguruar një shëndet të mirë? Kërkimet kanë nxjerrë këto parime: feja duhet të ndalojë përdorimin e lëndëve të dëmshme dhe perversitetin seksual. Feja duhet të jetë në gjendje t'i qetësojë ndjekësit e saj. Duhet të përfshijë lutje, rite dhe të ketë shpirtin e grupit.

DOBITË SHËNDETËSORE TË BESIMIT

Dy veprat më të rëndësishme në këtë fushë janë *The Handbook of Religion and Health* (Manual për Fenë dhe Shëndetin) dhe *God, Belief and Health* (Zoti, Besimi dhe Shëndeti). Kurse një nga ekspertët më të njohur në këtë fushë, dr. Jeff Levin, në studimet e tij thekson: "Besimtarët që e frenojnë veten nga disa sjellje dhe mbështesin një jetë të shëndetshme, janë më pak të rrezikuar nga krizat e zemrës, hipertensioni dhe kanceri. Kanë një jetë më të qetë, më të mirë dhe më të lumtur. Fetë që ndalojnë alkoolin, duhanin dhe marrdhëniet jashtëmartesore janë më me avantazh në këtë kontekst. Është interesant fakti se kjo dobi nuk përfitohet pa u shoqëruar me rite të caktuara." Dr. Levin thekson se sëmundjet e zemrës, kancerit dhe hipertensionit, që njihen ndryshe si tre vrasësit e Amerikës së Veriut, janë më të rralla tek besimtarët në raport me jobesimtarët. Ngaqë burrat hebrej bëhen sunet, gratë hebreje janë më pak të prekura nga kanceri i mitrës. E njëjta gjë ndodh me indianët që nuk janë bërë sunet, bashkëshortet e të cilëve kanë një probabilitet shumë më të lartë për kancerin e mitrës, në raport me bashkëshortet e burrave indianë myslimanë që janë bërë sunet. Vdekjet që kanë lidhje me hipertensionin janë 40% më pak tek besimtarët që nuk pijnë alkool dhe vizitojnë vazhdimisht faltoret. Ne jemi të vetëdijshëm se qëllimi kryesor i imanit dhe ibadeti është lidhja dhe bindja ndaj Allahut, por në të njëjtën kohë, imani dhe ibadeti na siguron edhe shëndet më të mirë.

Sipas Dr. Ender Saraçit, përmendja e 99 emrave të Allahut i jep qetësi njeriut. Ai gjithashtu rekomandon përmendjen e emrave të veçantë për gjendje të veçanta, si "Er Rahim dhe Er Rahman", për të pamëshirshmit, "El halim" për të nervozuarit. "El Vekil" për të shqetësuarit. Kjo është një metodë shumë efektive në dhënien e energjive pozitive. Më 24 gusht, agjensia Associated Press deklaronte: "Përmendja e emrave të Allahut, ashtu si meditacioni, është një metodë shumë efektive për sigurimin e energjisë pozitive. Kur kjo metodë përdoret në mënyrë korrekte, i plotëson njeriut energjinë e munguar dhe i largon energjinë negative, duke i dhënë kështu qetësi. Përmendja e emrave të bukur të Allahut aktivizon energji në disa qendra të trurit, duke i siguruar njeriut një fuqi shpirtërore dhe fizike, kjo energji e përfituar duhet përdorur për të lehtësuar dhimbjet e njerzëve dhe në dobi të shoqërisë". Po ashtu, sipas një studimi të gjerë, të bërë nga Associated

Press dhe MTV, grupmoshat 13-24 vjeç, që e identifikonin veten si besimtarë, ishin shumë herë më të lumtur se bashkëmoshatarët e tyre jobesimtarë. 44% e të rinjve e konsideronin fenë shumë të rëndësishme në jetën e tyre. 80% e atyre që identifikoheshin besimtarë, e cilësonin veten të lumtur. Edhe sociologët kanë theksuar lidhjen e drejtpërdrejtë midis besimit dhe lumturisë. Profesorja e sociologjisë në universitetin e Karolinës së Jugut, Lisa Pearce, thekson rolin e madh të fesë në lumturi.

BURIMI I LUMTURISË ËSHTË ALLAHU

Besimi tek Allahu i siguron njeriut qetësi dhe lumturi. Burimi i lumturisë është Allahu dhe Ai ia dhuron vetëm njerëzve me të cilët është i kënaqur. Një njeri që është larg dashurisë së Allahut, mund të përpiqet të sigurojë një lumturi kalimtare përmes të mirave materiale, por në të vërtetë, është një zhgënjim i madh. Ai mund të duket si i lumtur, por në thelb është i mjerë.

Në zemrën e besimtarëve ekziston një gëzim dhe qetësi që jep shpresa për të fituar kënaqësinë e Allahut. Ky gëzim që përjetojnë, i bën të lumtur në këtë botë dhe në të njëjtën kohë, u shërben si burim për të kënaqur më shumë Allahun me vepra të mira. Ky është një gëzim që nuk mund ta përjetojnë kurrë jobesimtarët, sepse ky është një gëzim që Allahu ua përjeton vetëm besimtarëve.

LUMTURIA E VËRTETË ËSHTË NË XHENET

Allahu, ndërsa u siguron besimtarëve një jetë të mirë dhe të lumtur në këtë botë, u premton edhe xhenetin në botën tjetër. Allahu i lajmëron besimtarët për një jetë të lumtur në këtë botë dhe në botën tjetër: **"Me të vërtetë, atyre që thonë: 'Zoti ynë është Allahu', e pastaj vazhdojnë të vendosur në rrugën e drejtë, do t'u zbresin engjëjt (para vdekjes) e do t'u thonë: 'Mos u frikësoni dhe mos u pikëlloni! Dhe gëzojuni Xhenetit që ju është premtuar.'**" (Fussilet, 30.) Arritja e lumturisë pa besim dhe ibadet është e pamundur. Besimtari ndiehet i lumtur në çdo situatë, sepse përmes besimit, bota bëhet e parëndësishme në krahasim me botën e amshuar. Nga të gjitha këto që thamë, del në pah se krizat psikologjike vijnë nga zbrazëtia shpirtërore. E vetmja zgjidhje e këtij problemi është besimi i vërtetë.

TJETRI MIDIS URREJTJES DHE ADHURIMIT

Edison Ceraç

Së pari, një *tjetër* është një *unë* përballë meje, ose kështu duhet të jetë. Ashtu si *unë*, edhe *tjetri* ka disa përkatësi kyçe: një racë, gjuhë, karakter dhe, mbi të gjitha, përkatësinë më përfaqësuese dhe më domethënëse, atë fetare (apo jo...?), se kjo është e vetmja përkatësi që i jep njeriut mundësinë të ketë një botëkuptim për jetën, gjë që nuk ngjet asesi me përkatësi të tjera (cilado qoftë ajo), të cilat janë të pjesshme (asnjëherë holiste, sado që ka individë dhe popuj që ngulmojnë për një gjë të tillë), të destinuara të mbeten brenda kohës dhe hapësirës, dhe si të tilla të pamjaftueshme për t'i vështruar dhe menduar për të qenë të mjaftueshme.

In medias res

Përgjatë kohëve të fundit, herë në intervale të caktuara e herë çrregullt deri në shtysë për limonti, është shkruar e diskutuar sa nëpër gazetatat e përditshme e sa në mediat elektronike për dukurinë e ndikimit të kulturës osmane dhe turke në vendin tonë, përkatësisht mbi të ashtuquajturin neo-otomanizëm. Duke mos dashur të futem asfare me hap zyrtar në këtë diskutim, pasi mendoj se akoma nuk ka marrë atë drejtim të shëndetshëm që do krijonte mundësinë e natyrshme për t'u qasur në një trajtë sa më të shëndetshme dhe mundësisht sa më largpamëse, pra, larg të qenurit i vënë përfund nga emocionet dhe firma rutinë për pagën e radhës. Kjo sepse, sikurse ndodh shpeshherë tanimë në këtë mejdanin tonë të ngjyrosur plot shajni e të zhvilluar si një kurs për të trajnuar gjahtarë me gjak të ri, diskursi merr gjithnjë dy prirjet *in extremis*: pirrja që shfaq vetëm urrejtje ndaj këtij ndikimi, dhe tjetra që e pranon pa kushte dhe i thur vetëm lavde e i njeh vetëm të mira, sikur të kish zbritur kryefund nga qielli.

Domethënë, ajo që mungon dukshëm ose që është privuar të ketë të njëjtën hapësirë publike si dy të tjerat, është pikërisht qasja e matur ose e mesme që synon të nxjerrë në pah si aspektet e mira dhe të këqija të dukurisë, ngaqë nuk lipset asnjë lloj mudi akademik a shkencor për të kuptuar që nuk mund të ekzistojë një kulturë, qoftë në të shkuarën e qoftë sot, e cila të jetë tërësisht negative apo e pavlerë, sikundërse nuk mund të ketë kulturë që të jetë e gjitha pozitive dhe vetëm me vlera. Me pak fjalë, çdo kulturë ka anët e mira/të dobishme dhe ato të këqija/të dëmshme.

Kjo e thënë në parim, pa dashur t'i futemi relativizmit kulturor, ku një çështje e caktuar qëllon të jetë me vlerë për një kulturë, kurse për një tjetër e pavlerë dhe problematike, gjë krejt normale kjo, për aq sa nuk kemi të bëjmë me çështje bazike të njerëzores – e megjithatë edhe në këtë pikë ekzistojnë dallimet, pasi të tilla paskan qenë ligjet e vendosura në natyrën e njeriut, dhe nuk mbetet tjetër vetëm se secili të mënjanohet natyrshëm me të vërtetën apo të vërtetat e tij e t'i ruajë ato, për aq beson se ato i ujsin fillin e të qenurit.

Pra ligjësitë janë të tilla: kulturat ndikohen nga njëra-tjetra,

deshëm apo nuk deshëm ne – kjo nuk varet aspak nga ne – pasi, në kryeherë kjo ndodh me individin, i cili në varësi të disa elementeve qëllon të ushtrojë ndikim për mirë ose për keq, mjaft të çojmë nëpër mend – nëse do u referohemi shembujve të ndikimit për mirë – një personalitet të caktuar nga një fushë dijeje si filozofia, letërsia apo arti, e do shohim se ai nuk i përket më vetëm kulturës nga e cila ka dalë, por mbarë njerëzimit. A nuk ka ndodhur kjo me poetë/shkrimtarë si Homeri, Dante, Rumi, Shakespeare, Tagore, Kafka etj. A nuk ka ndodhur e njëjta gjë me filozofë/mendimtarë si Platoni, Aristoteli, Averroë (Ibn Rushdi), Thoma Akuini, Kant-i, Heidegger-i e kështu me radhë.

Mendoj se problemi kyç tek i cili lipset të përqendrohe mi është se si bashkëveprimi ne me kulturat e tjera? A e ruajmë sa duhet autentiken tonë nga cenimet tjetërsuese kur ndikohemi nga një kulturë e caktuar? Sa kemi bërë ne për të ruajtur një ndikim që duhet ruajtur nga një kulturë? Nga ana tjetër, sa jemi përpjekur të përmirësohemi nga një ndikim negativ apo problematik i një kulture? A nuk është e vërtetë që shumë e shumë ndër ne ushqejnë një kompleks problematik inferioriteti karshi kulturës perëndimore në veçanti, duke konsideruar të mirë çdo gjë që vjen nga Perëndimi, duke e marrë atë si etalon për çdo gjë, që nga mënyra se si lidhim lidhëset e këpucëve e deri te mënyra se si mendojmë, dhe kështu Perëndimi është shndërruar me kohë në një perëndi, thjesht na është dashur t'i heqim m-në fundore pas një reflektimi me orar e të gjymtuar që kaluam për 45 vite në komunizëm.

Nga ana tjetër, a nuk është po ashtu e vërtetë që shumë e shumë ndër ne janë të mbushur me paragjykime nga më të çuditshmet e deri tek ato më qesharaket për kulturën osmane apo turke në veçanti?

Po sikur të ndërmendim pak çështjen e gjuhës sonë, që është elementi kyç më përbashkues, – dritarja kryesore prej së cilës *tjetri* vështron dhe njeh kulturën tonë – e të hedhim shikimin se sa e zotërojnë atë sa e si duhet, le të themi, grupmoshat e reja? Fatkeqësisht do vëmë re fare lehtë që pjesa dërrmuese nuk dinë as të ndërtojnë një fjali si duhet!

Pra, së pari, ajo që duhet bërë është rikthimi i vazhdueshëm i vëmendjes nga vetja, pasi në thelb, nuk na e ka fajin askush, fjala vjen, për një problem, të metë apo cen të caktuar që kemi, sepse mbi të gjitha jemi ne përgjegjës për atë që ndodh apo nuk ndodh në mesin tonë, pa mohuar asesi pjesën e përgjegjësisë që u takon të tjerëve.

Përpara se të qasemi ndaj *tjetrit* duhet të njohim mirë veten, se përndryshe nuk kemi zgjidhje tjetër: ose do u thurim lavde të tjerëve ose do i urrejmë.

Domethënë, njohja dhe bashkëveprimi i matur me *tjetrin* vjen vetëm pasi kemi (vetë)dijen e mjaftueshme për veten.

GRUAJA,

GJYSMA E MOHUAR E SHOQËRISË

Anderson Marku

Ademi (alejhis-selam), pasi u krijua, jetoi në Xhenet i vetëm. Kjo bëri që ai të mërzitej. Kështu, u krijua Havaja nga një brinjë e tij, teksa ishte duke fjetur. Kur u zgjua dhe e pa përkrah tij, e pyeti: “Kush je ti?” Ajo ja ktheu: “Jam një grua”. Ademi e pyeti: “Si të quajnë?” Ajo ju përgjigj: “Hava”. E kur Ademi e pyeti sërish se “përse ishte krijuar”, ajo i tha: “PËR TË QENË PREHJE PËR TY!”¹

Me brishtësinë, mëshirën dhe dhembshurinë e femrës është abuzuar shumë. Historia e këtij abuzimi e ka zanafillën që nga gjeneratat e para të njerëzimit. Haruan se: “Gruaja u krijua nga brinja e burrit, e jo nga këmbët, për të qenë e shkelur, as nga koka për të qenë më e ngritur se burri. Ajo është krijuar nga një brinjë e krahut të majtë, e cila mbron zemrën nga goditjet e jashtme”. Duke abuzuar me të drejtat e tyre, ato u mbyllën në vetvete, u kthyen në objekte epshore të

meshkujve dhe u shndërruan në një “barrë të rëndë për shoqërinë”.

GRUAJA NË LASHTËSI

Nëse të jesh femër sot mund të konsiderohet fat, në kohët e hershme kjo konsiderohej fatkeqësi. Shoqëri dhe vende të ndryshme kishin peshore të tmerrshme për matjen e kësaj “fatkeqësie”. Në shoqërinë e lashtë romake, gruaja ishte e varur nga burri për pronën dhe ishte subjekt i kontrollit të tij. Sipas ligjeve të Romës së lashtë, burrit i lejohej ta godiste, të ndahej ose ta vriste gruan. Nëse gruaja gabonte, atij i cenohej dinjiteti dhe nderi. Burri duhej të qëndronte si gjykatës ndaj gruas. Ai mund ta godiste me shkop, nëse vendosej një masë e tillë dënimi. Sipas “ligjeve apo rregullave”, të rrahurit quhej një mjet për rregullimin shpirtëror të saj. E ngjashme ishte gjendja dhe në Greqinë e lashtë; atje nuk njihej martesë e zakonshme. Gratë jetonin në grupe dhe fëmijët nuk i njihnin prindërit e tyre.

1. Pjesa e cituar më sipër është hadith i profetit Muhamed (alejhis-selam)

Të ishte në lidhje me dy apo më shumë gra, nuk ishte problem. Madje, sipas mundësisë, çdo njeri mund të mbante një numër të caktuar grash jashtë martese. Shkurtimisht, femra nuk kishte status juridik dhe burri i martuar mund të bënte ç'të donte me "kukullën" që kishte nën zotërim. Femrat e këtyre gjeneratave nuk kishin ndonjë pozitë më të lartë se skllevërit dhe kafshët. Madje, femra në Egjiptin e lashtë konsiderohej djall.

Arabia nuk bënte përjashtim. Lindja e vajzave konsiderohej diçka ogurzezë dhe fatkeqe. Zemrat e njerëzve ishin ngurtësuar aq shumë nga padrejtësitë ndaj femrës, sa që nuk ndjenin gjë kur i varrosnin ato për së gjalli. U desh ardhja e shpalljes hyjnore, për të shkundur shpirtrat e pluhurosuar, për të hapur dyert e zemrave të mbushura përplot padrejtësi. Me ardhjen e Islamit, do të minoheshin supozimet absurde ndaj femrave dhe do merrnin pjesën e tyre që meritonin në shoqëri.

GRUAJA NË KOHËN PROFETIKE

Edukimi i femrave ishte çështje parësore në kohën e Profetit (a.s.). Ato ndiqnin mësimet e tij profetike, sikurse dhe burrat; angazhoheshin në kuvende diturie, merreshin me punë sociale dhe respektoheshin e u dëgjohej fjala. "Sikurse sahabët, sahabiet gjithashtu ishin dijetare të hadithit, fikhut, gra të mësuara, shkrimtare etj. Zonja Aishe u quajt Fakihe (juriste). Zejneb Bintu Ebu Seleme ishte vajza e Ummu Seleme, e cila ishte bashkëshortja e Profetit (a.s.). Ajo ishte fakiha më e madhe e kohës së saj dhe Ebu Rafi, një tabi'in e konformoi këtë. (el Isti'ab, volume 2, fq. 256). Në mesin e këtyre sahabieve të nderuara, kishte mjaft poete, poetitë e të cilave gjenden edhe sot nëpër libra. Khansa ishte poetesha më e njohur mes tyre. Ajo shkroi një elegji për vdekjen e vëllait të saj, Sakhr. Ishte një shkrim aq i dhimbshëm, sa që vepra e saj u njoh në mesin e gjithë arabëve, por jo vetëm. Në mesin e tyre pati shumë poetesha, siç janë: Hind Bintu Utbe, Zejneb Bintu Awam Ibn Khuwejlid, Sa'di Bintu Amr, Safija Bintu Abdul-Muttalib Ibn Hashim, halla e Profetit Muhamed (a.s.), Atika Bintu Zejd Ibn

Amr Adawija (r.a.). Drita profetike tashmë kishte filluar të shfaqte ndikimin e saj.

GRUAJA ANDALUZIANE NË KOHËN E MESJETËS

"Epoka e artë andaluziane" nuk mund të linte pas dore çështjen e femrës. Në çdo xhami të Andaluzisë, në mafil, ekzistonte një karrige ku ulej një grua e ditur dhe u jepte mësim grave; u recitonte poezi ose u mësonte kaligrafi arabe. Gratë mblidheshin në xhami dhe merreshin me dorëshkrimin e librave, të cilët shiteshin dhe përfitimet e tyre shkonin për të liruar robërit myslimanë. Veç kësaj, gratë andaluziane merreshin me studimin e fikhut (jurisprudencës islame), mjekësisë dhe shkencave të tjera. Çdo qytet kishte një shtëpi, e cila njihej me emrin "Shtëpia e nuses", ku nuset e reja visheshin, përgatiteshin dhe zbukuroheshin për ceremoninë e dasmës. Thuhet se gratë ishin shpirti i Andaluzisë dhe borziloku shpirtëror i saj. Dijetari i madh, Ibn Hazm El-Endelusi ka thënë: "Ato (gratë) më kanë mësuar Kuranin, poezitë dhe kaligrafinë".

KU PO GABOHET?

Meqë gruaja pa ditë të bardha në historinë e jetës, pse ditët e saj të bukura po errësohen sërisht? Çfarë po shkon gabim tani? Ku po gabohet? Duke iu rikthyer dhe një herë krijimit, Ademi (a.s.), u krijua nga dheu (toka), kurse gruaja nga brinja e tij; secili prej tyre u krijua nga ajo pjesë me të cilën duhet të merret gjatë jetës. Kështu, Ademi (a.s.), do të merret me punimin e tokës, do të mbjellë e do të punojë, ndërsa Havaja do të merret me edukimin e fëmijëve dhe mbarëvajtjen e punëve të shtëpisë. Kjo nuk do të thotë që femra nuk bën të merret me punë, por qëllimi i saj primar duhet të jetë edukimi i brezave. Thënë me një gjuhë me të thjeshtë, mashkulli dhe femra duhet të jenë plotësues të njëri-tjetrit; njëra dorë lan tjetrën, të dyja lajnë fytyrën. Bashkëpunimi, mirëkuptimi dhe ndarja e roleve të tyre në shoqëri, sipas normave hyjnore, ndihmon në zgjidhjen e këtij ngërçi që ka zënë shoqërinë. Konfliktet duhen shuar me mirëkuptim dhe paqe, lidhjet e ftohta duhen ngrohur me dashuri.

SHEMBULLI I FEMRËS SË VIRTYTSHME

Femrat janë si mollët në pemë: Më të mirat janë në majën e pemës. Meshkujt nuk duan të arrijnë tek më të mirat, sepse kanë frikë se rrëzohen dhe vriten. Si shkëmbim, marrin mollët që janë të rëna përtokë, të cilat, edhe pse nuk janë të mira, janë të lehta për t'u arritur. Si pasojë, mollët që janë në majë të pemës, mendojnë se diçka nuk shkon tek ato, ndërkohë që në realitet "ato janë madhështore".

MREKULLIA FEMËRI

Shejh Halid El-Bekr ka thënë: "Nuk kam parë mirësi sikur të femrës; babain e saj e fut në Xhenet, duke qenë fëmijë, e plotëson gjysmën e fesë së burrit të saj, duke qenë e re, dhe Xheneti është nën këmbët e saj, duke qenë nënë".

THIRRJE DREJTUAR BURRAVE TË VËRTETË!

O ti që e mban veten për burrë dhe pretendon se je i fortë, kur kishe nevojë, ishte një dorë që kujdesej për ty. Andaj, bëhu edhe ti dorë e butë për atë që ka nevojë për ty. Kur t'u dha shpirti, ishe në barkun e një gruaje; kur qaje, ishe në prehrin e një gruaje; kur u dashurove, ishe në zemrën e një gruaje; kur u plake e dhimbjet t'u shtuan, të shërbyen duart e një gruaje.

Bëhu i sjellshëm dhe i butë ndaj tyre, sepse femra të është dhënë në besueshmëri e nuk është krijuar, as për ta ofenduar e as për ta poshtëruar. Forca jote e vërtetë nuk është ajo e muskujve, por e karakterit. Forca e karakterit është bukuria e shpirtit, e të kesh bukuri shpirtërore, do të thotë të kesh zemër të mëshirshme dhe falëse pa fund.

KËSHILLË PËR GRATË E NDRERSHME!

E nderuar grua, nëse dëshiron të kesh lumturi, shtrij dorën e mëshirës ndaj bashkëshortit tënd, por mos harro që lidhjet e tua me Zotin e vërtetë të jenë gjithnjë e më të forta. Ndoshta je martuar me burrin më të keq në botë, sikurse Asija, e cila ishte martuar me faraonin, por kjo gjë nuk e bëri të ndërpresë adhurimin dhe dashurinë e saj ndaj Allahut, Zotit të vërtetë. Andaj, kujtoje Zotin, që të të kujtojë dhe Ai ty me mirësi dhe shpërblim. Ndoshta je martuar me burrin më të mirë në botë, sikurse gruaja e peygamberit Lut (a.s.), por ajo nuk hyri në Xhenet, e unë nuk dua që të jesh si ajo. Ndoshta nuk je martuar fare, sikurse Merjemja (a.s.), por Allahu të ngren më lart se çdo grua tjetër në botë, ashtu siç bëri me të. Le të jetë prioriteti yt Allahu i Madhëruar, arritja e kënaqësisë së Tij dhe gjithçka tjetër pas saj do të jetë e rregulluar, me lejen e Atij që rregullon çdo gjë.

AKOMA NË GJUMË

Muhammed El-Gazali

Pasi mbajta një bisedë përpara një auditori të madh, prita të dëgjoj pyetjet e njerëzve dhe çfarë kisha ndikuar tek ata. Mendova se pyetjet do të ishin rreth konfliktit të Gjirit Persik, sepse edhe fjala ime ishte për njërin prej qyteteve të Gjirit; për situatën tepër të dhimbshme të saj dhe ndikimet që la pas, të cilat tejkaluan vendet pjesëmarrëse, duke u shpërndarë në të gjithë popullatën islame kudo në çdo vend.

Por pyetja që më befasoi ishte në një drejtim tjetër dhe numri i atyre që pyetën ishte i madh, saqë ishte e pamundur t'i anashkaloja.

Njerëzit më pyetën: "A e dinë shpirtrat se si jemi ne? Dhe, të vdekurit tanë prej të afërmeve dhe miqve a na i shikojnë punët tona dhe a kërkojnë falje për gjynahet tona?..."

U vonova në përgjigje duke urreyer pyetjen dhe pyetësit. Njerëzit janë të zënë me çfarë ka pas materies dhe jo me vetë materien; janë të zënë me botën e padukshme dhe jo me botën e dukshme. Sikur ata të kenë përfunduar çështjet e prekshme dhe tani nuk u ka mbetur gjë tjetër, përveçse të merren me çështje të tjera...!!

Duke u rënë tërthorazi atyre thashë: "Në qoftë se juve ju preokupon kërkimi i faljes për gjynahet, atëherë melekët, siç thotë Kurani, kërkojnë falje për ju: *"Zoti ynë, çdo gjë e ke përfshirë me mëshirë dhe dituri; falu gjynahet atyre që janë penduar dhe pasuan rrugën Tënde."* (Gafir, 7) Madje, puna është edhe më e madhe se kaq, sepse **"krijesat më të larta – meleul eala"** i vështrojnë banorët e pafat të këtij planeti që bëjnë gjynahe dhe shpresojnë te Mëshiruesi që ata t'i falë: *"Qiejt atje lart gati sa nuk pëlcastin dhe melekët i bëjnë tesbih (lavdërojnë), duke falënderuar Zotin e tyre dhe kërkojnë falje për ata që janë në Tokë."* (Shura, 5)

Pyetësit thanë: "Këtë e dimë dhe nuk po të pyesim për të. Ne po ju pyesim për Pejgamberin tonë, njerëzit e mirë të këtij umeti, për familjarët dhe të afërmit tanë të mirë. A janë ata të gjallë dhe a e dinë gjendjen tonë? A interesohen për punët tona dhe a bëjnë lutje për ne?"

Përsëri u zura ngushtë me këtë pyetje të urreyer dhe u thashë se ata janë të gjallë, për këtë nuk ka aspak dyshim! Por, ata janë të gjallë te Zoti i tyre, ndërsa a janë ata që interesohen dhe shqetësohen për punët tona, çfarë kemi bërë dhe çfarë kemi lënë pa bërë **"Çdo njeri është peng i asaj që ka punuar"** (Tur, 3)

Njerëzit në dynja nuk e dinin të fshehtën (gajbin), as që do ta dinë atë pas vdekjes së tyre dhe nuk do ta dinë përfundimin e njerëzve të tjerë, përveçse kur ata do të kalojnë pranë tyre në botën tjetër. Prandaj është më mirë për ju, o

popullatë myslimane, të rregulloni veten, t'u përvisheni punëve tuaja dhe të drejtoheni nga kënaqësia e Zotit, në vend që të merreni me këtë çështje, e cila nuk ju intereson.

Në këtë moment, u ngrit një fetar, shejkh me bindje të fortë në veten e tij, duke thënë: "Bile, shpirtrat e dinë se në çfarë gjendjeje jemi dhe na vështrojnë neve; dhe i pari prej këtyre shpirtrave është i Dërguari më i madh, i cili ka thënë: 'Jeta ime është më e mirë për ju dhe vdekja ime është më e mirë për ju. Punët tuaja më shfaqen mua dhe kur ju shoh ndonjë të keqe, i kërkoj Allahut falje për ju'"; në librin *Er-Rruh – Shpirti të Ibnul Kajimit* ka shumë argumente në lidhje me këtë që po them.

Edhe një herë tjetër më shikoje se si rrëshqisja në një debat shterpë të atij lloji që e urrej. Por patjetër duhet të sqaroj, prandaj i drejtohem shejkhut kundërshtues: "Në hadithin e saktë ka ardhur se **disa njerëz prej shokëve të të Dërguarit të Allahut, të afërm të tij, tërhiqen larg nga ai, në Ditën e Llogarisë, ndërsa ai thotë: «Shokët e mi, shokët e mi; ku po i çoni shokët e mi?»**, i thuhet: **«Ti nuk e di se çfarë kanë bërë pas teje?»**" Ky tekst tregon se ai nuk e di gjendjen e njerëzve më të afërm të tij, ndërsa hadithi yt, të cilin e përmende, nuk vlen asgjë. Libri "Er-Rruh – Shpirti", i Ibnul Kajimit, po qe se do të vërtetohej se është i tij, është libër opinionesh dhe tregimesh, prej të cilit nuk ndërtohet ndonjë gjykim fetar.

Filloi zhurma, të cilën e kisha frikë, sepse fetari, shejku dhe grupi i tij nuk e pëlqyen thënien time. Nuk më shqetësoi mospëlqimi i tyre, por ajo që më shqetësoi është fakti se njerëzit janë në një luginë dhe ne jemi në një luginë tjetër; debatojnë për çështje në të cilat nuk ka dobi dhe as nuk kanë përgjegjësi për to, pastaj ndahemi për shkak të tyre të konfliktuar, në kohën që armiqtë e Islamit përpiqen ta zhdukin atë së bashku me umetin e tij.

Ngjarje e ndodhi të mëdha kanë kaluar për ne, të cilat duhet të na kishin zgjuar nga gjumi dhe të na e kishin prishur qetësinë e pavëmendjes. Por, siç duket, sëmundjet e vjetra akoma vazhdojnë të na shkatërrojnë e të na konfliktojnë njëri me tjetrin, duke bërë që disa njerëz të luftojnë për shkak se nuk lejohet që edhe një qime e vetme të hiqet prej mjekrës; ndërsa harrojnë dredhitë e mashtrimet që tundin e lëkundin shtetet e njerëzit.

Përshtati në shqip
Lavdrim Hamja

Qytetnimi mysliman, përshtypjet ndërkombëtare, shkaqet e shkatërrimit

Arabët në historinë e njerzisë kishin vishtruar detyrën me aktivitetet. Ç'do komb që kish hasun me këta kish pranuar qytetnimit arabikë, edhe pasi ranë arabët nga kulmi i përparimit ish bamun mprojtësi i atij pranimi; efekti i qytetnimit arabikë në lemje nuk kish mbetur i kufizuar vetëm në fe, në gjuhë, e në mjeshtri; por përmbledhite pranë ditunit edhe shqenzat. Arabët tue u ndodhën në kontaktë me Indinë e Kinën shumë dijenira shqenzore i përhapën në këto vendra; Elbiruni-u në kohët që shetiti Indinë kish bamun një libër shqenzuër për indjanët të cilës këtë ma pasdaj e kishin përkëthyer në gjuhën sanskrite. Arabët ja u kishin kaluar në shqenzë Indjanëve, por edhe vetë kishin përfutur mjaftë nga fillosofië e Indisë; e verteta asht se Kinezët prej arabëve kishin përfutur ma tepër nga Indjanët; Ditunia arabe, pas pushtimit të Mongolëve ishte futun në Kinë, aqë-sa astronomi Kinez Kushe Orqingu epte mësimet nga astronomia e Ibni Januzit; edhe mjeshtërija mjeksore e arabëve ishte futun në Kinë me hyrjen e fuqive të Kublaj Kanit; influenca e arabëve në orjent kishte vazhduar shumë kohë.

Arabët me qytetnimitin e tyre kishin përhedhun fuqinë edhe në okcident; qytetnimi Europën kishte kopjuar shumë sende prej – qytetnimit myslimanë; por ky efektë ishte në tjetër trajtë kundrejt atij të orientit, kur ajo fuqië përfytyrohet në fe, gjuhë, e mjeshtëri, kur se në okcidentë shfaqesh në ditunië, letërsië, e në moralë.

Kur u hodhë influenca arabe në Europë qytetnimi i sajë nuk ishte i përparuar; kur në Spanië ndriti me tanë shkëlqimin e artë qytetnimi myslimanë, qandrat ma me randësi të qytetnimit okcidentalë i përmbledhnin kullat e feudalëve; njerzit ma të ditun të Botës Krishtenë ishin do priftë ingjorantë; këto mbulleshin në thellësinat e errëta të Manastirvet, tue rënuarë vnprat e kohërave të vjetra mundoheshin me

gjetë-parshmeve për me bamë libra fetare.

Egërsi e Europës kishte vazhduar shumë kohë, veprat e para ditunijore vetëm në shekullin e njmbëdhjetë e të dymbëdhjetë filluën të përhapën; ato njerës që ishin të quët, me të hedhun nga vedi qefinin e padijes i drejtoheshin arabvet, dhe aso kohe vetëm kta kishin për mësuës.

Në këtë mënyrë ditunia dhe shqenza orientale ishte futun në Europë ma shumë me udhën e Espanjës, Siçiljes, Italiës, se nga luftrat kryq-mprojtëse, që më 1120 në Tatlile-Tolede ishte ngrehun një shkollë për përkthysit; kjo shkollë që ishte ndenë dirëksionin e Episkop Rejmondit kishte filluar me përkthyer në gjuhën llatine veprat e autorve të mëbëdhaj arabë; të cilat vepra ishin pritun me zellë e kënaqësi të madhe prej krishtenëve; Aso kohe përpara syvet studjuës të Prëndimit ishte çelun një Botë e re, kishte vazhduar plotë tre shekuj perjerja pelqimore kundrejtë ditunisë, e shqenzës orientale.

Nga arabishtja në llatinishte nuk ishin përkëthyer vetem veprat e Ebubeqri – Raziut (Raglese) t'Ibni sinasë (Avicenne), t'Ibnes Ryzhdit (Averroes) por ishin përkthyer edhe veprat e goljenës Hipokratistit, Platorit e t'Oklidit të cilat arabët i kishin përkëthyer vetë nga Elinishtja. Aso kohe vetëm mbi ditunit mjeksore janë përkthyer në llatinishte tre qint copë e ma tepër libra. Bota e Barqeve të mesmë vetëm me veprat e myslimanvet mundë të njofin kohërat e Elinëve të vjetër. Monsingor Libri thotë: "Kreni jasht Historisë Arabët; kemi me pamë Europën edhe shumë shekuj të prapsun në Literaturë të periudhës zgjimore!"

Deri në shekullin e pesmbëdhjetë në Europë nuk përmëndeshin shkrimtarë të tjerë për veç atyne që përkëthenin e kopijonin nga veprat e autorëve myslimanë. Ruzhe Bakoni, Leonard de Pise-ja, Arno de Vilnoja, Seu Toma-j, Albert le grandi numëroheshin nxanësit ose kopjuësit e arabëve. Ernest Renan-i thot:

"Ç'ka ka ditë Albert le grandi, i ka nga Ibni Sinaja, ashtu edhe Sen-Tomaj i ka marrë prej Ibnen Rushdit."

I njimbëdheti Luis, me 1472 kur deshi të organizojë methodin e mësimit kishte përeferuë mbi të gjithë mësimin e fillozofisë të Ibnen-Ruzhdit e të Aristotelit. Arabët jo vetëm në Francë por edhe në Universitet e Italisë kishin bamë efektet e duhuna; Petraku q'ishte vjershtori i madhë i Italisë aso kohe ishte ankuë me këto përdëllime: <<gjâ e çuditshme! Pas dhimostenit erdhi një Çiçero; edhe pas Omerit u gjindë një poetë si Virgjili; por pas arabëve, si duket nuk ka me ardhun gjâ tjetër! Nga një herë i lamë në hije t'onë para vep-ravet shkrimore Elint dhe gjithë kombet e tjerë; por çeç arabët; ah çmëndësi! Plogësi! Domethanë zhenia Italiane vdiq, u fishkë, kështu-ë>>?...

Muslimanët plottë pesë shekuj në ditunit e fillosofitë si edhe në mjeshtëritë q' kishin përhapun nuk kishin hasun në kundreshtimë të urdhnave qiellore të Kur-anit; dijetarët e asajë kohe këshillonin begatin e liriës së mendimeve dhe përkëraheshin nga Kalifet; ndonse kur përbuzeshin nga një herë nga populli i pa dijsëm qillonteqi edhe internoheshin, por ky denim ishte paqëza për sytë e të paditunëve, e me të shteruarë pak ky mantalitet, lesheshin të lirë në të përhapunit e mendimeve përparimtare.

Filosoftë Orientit rronin krejt në lirië dhe i shfaqshin krejt lirisht mendimet e tyre; ndër mysliman nuk ka pasun fanatizmë; ajo më tepër nga arabët hyni në këtë feë tue e futun brënda kombe të huej: të randtë, të lehtë, të trashë si Berberitë e të tjerë; nuk mundë të thohet se fanatizma ndër mysliman është shkaktue nga feja e nga urdhënat e Kur-anit; por kjo ka lindun nga sentimentet e trilluëshme t'atyne q' nuk kanë ditë me aplikuë si duhet ato urdhëna të këthelluëshme e lirikëshilluëse.

Arabët mbasi ishin në Natyrë shumë të hollë e me-
jtuës së thellë, e kuptonin si duhet Kur-ani dhe i ap-
likonin mbas kohës urdhnat e tij q' neptin kuptime
lirije, deri m'atë shkallë sa kur ishte qytetnimi i tyre
në kulmin e fatbardhësisë ç'do mendim ose feë ishte
krejtë e lirë.

Në Universitetët e Bagdatit kur epeshin mësimet fil-
losofike merrnin pjesë Judhenjë, atheiste, muslimanë,
krishterë, njerzë po thuj nga ç'do fe e mbesimë. Atije
shfaqeshin mendimet e jepeshin mësimet aqë lirishtë
sa nuk ndodhte kurr farë kundreshtimi nga shkaku q'
çdo fe kishte librin e vetë të veçantë.

Hombuld-i thotë: Arabët me të vertetë i kishin me
vedi shquanjësit q' duheshin për me qenë mjeti i
përhapjes së qytetnimit midis kombeve të tjerë. Nga
ky shkak kishin hequn mbas vetiu gjithë kombet q'
ndodheshin nga Lumi Furat e deri në Kuvadul-Kevir
e brënda mezit t'Afrikës.

Muslimanët aso kohe kishin influenzuë edhe në
moralë, e në zakone t'Europës, Sinjorët krishterë mbasi
ranë në kontaktë me arabët shpëtuën nga jeta eger-
sore; zakonin shëvalje më pasdaj e kishin pranue; Pasi
takuen me arabët filluën me i nderuë gratë, pleqët e
të vogjlit si edhe me e respektuë Beën e dhanun. Ma
drejt me folë, muslimanët, si kurse thotë: Qystav le
Boni, kishin dominuë mbi Europen me qytetnimin
e tyre dhe Europenët në kohrat e aferme munden
me shpëtue prej influenzës së Ditunisë e së shqenzës
myslimane.

Muslimanët në Historië të njerzisë kishin përmba-
ruëm një detyrë të madhe; veç q' me influenzën morale
të tyre futën në rrugë të qytetnimit kombet q' shkat-
rruën Perandorin Romake, por edhe me shkëlqimin
e mendimeve të tyre i çilen Europës një jetë të reë
Ditunie e shqenzake. Influenca e arabëve në fushën e
Literaturës e të Fillosofisë ka vazhduë po thue gjashtë
shekuj. Sedillo-ja kur flet mbi influenzën e përsht-
ypjet e qytetnimit Arabikë thotë: "Arabët nder neve
pregaditën periudhën zgjimore. Edhe sot kupëtohet
prej studimit të veprave të vjetra t'arabëve se shumë
shpikje q' kujtohen sikur janë të kohës së sotshme
kane qenë gjindun nga arabët qëmoti."

Arabët kanë qenë shpikësit e Shimisë mjekësore; ata
si krijuen mjeshtërinë e shërimit me operatorië e me
landë mjekësore përparuën në dituninë e Bimavet e
në shimië; Përparuën mjeshtërinë e të bamunit të letrës,
e të perduronit të Pusullës e të barotit, të cilat sa do q'
nuk i kishin kriue vet por tue i permirsuë i përhapën
nga një, në tjetrën anë të faqes së Dheut. Për shëmbllë;
në rrethimin e Meqqes arabët kanë përdoruë bumba,
në të trembëdhetin shekull në Misir (Egipt) duke hed-
hun gjyle kishe gjimuë qiejat me utrimë të tmershime;
edhe në shekullin e njimbëdhetët në luftat detare q'
ngjajnë midis Emirit të Tonisut e t'Emirit t'Ishbiljes ka
qenë përdoruëm baroti.

Më pasdaj në Luftënat e Bejzasë e t'Alxheziressë
kanë hedhun gjyle tue perdoruë barotin; Spanjol-
lët në këto kohra filluën të përdorin barotin, prej të
cilave e pesojë edhe Europa. Kinezët pusullën nuk e
kishin përdoruë nder uthtime detare, arabët në të
njimbëdhetin shekull e kanë përdoruë ket në anije
edhe në shërbime t'uthëtimeve ranishtave (Sahra) k' u
gjenin drejtimin e Kiblesë; në vitin 650 në Buhara e
Semerkant ka qenë mjeshtërue letera prej mëndafshi;
më 706 Jusufi në Meqqe b'ani prova të mjeshtëruëmit
e letrës me pamukë në vënd të mëndafshit; kjo është
letra q' historienët Grekë e qujnë (Damas). N'Espanië
mbasi ka pasun mjaftë pamuk e l'ishin ngrefun aso
kohë Fabrika letrash. Në të trembëdhejn shekull në
(Kastil) kanë përdorun përgjithsisht letra arabe, prej
ksaj karte janë b'apun aso-kohe importime të mjafta
në Francë Italië, Anglimerë e në Gjermanië, dorshkrimet

e bukur t'arabëvet shquanjin aso kohe sikurse letra e tyne tepër e limuëme.

Arabët tue themelue një qytetnim të tillë prap se prap qeverrimi i tyne i famshëm u mbulue nën pluhurat e harrimit të Historisë. Ç'ka ka mbetun sot nga aji qytetnim? Vetëm dy gjë të kujtueshme. Feja dhe gjuha! Me të vërtetë këto dy vepra me randësi janë në fuqië tue fillue nga Maroku deri në Indië edhe deri në prëndim të Kinit, ku frymët e myslimaneve kapin milionat.

Tashi vjenë rrada të studjojmë shkaqet e shkatrrimit të këti qytetnimi, i cili tue qenë i lulzue në çdo pikëpamje si nuk mujt të mprojë ekzistencën e tij?

Arabët e pushtuën një pjesë të madhe të Asisë, t'Afrikës, u futën edhe në Europë me ndihmën e karakterit e të zakonit luftarakë që kanë në natyrë, por pasi mbarojë periudha e pushtimit, ky zakon prap këti komb i solli damet e mbëdha.

Arabët tue mos gjetun tokë më, për t'a pushtuë tue mos pasun më anmik për me u përpjekun, filluën si mbas zakonit të vjetër të grindën, të zihen me shoku shokun tue përgatit kësodore shkaqet e shkatrrimit të Perandorisë së tyne madhshëtore. Faktori kryësor i triumfeve madhshëtore ishte islamizma, e cila kishte mbledhun në një pikë fuqitë e përndara t'Arabis tue i tretun në një trup të pa shkoqitun.

Hilafeti tue u ndryshuë në sallëtanet arabët ranë pasë bujës, defrimit, e abuzimeve të cilat i dënuen moralisht e materialisht për humje e rrëzim. Përpara veprohesh mbas urdhnave të Kur-anit, ma pasdaj nuk respektoheshin rregullat e moralit, baheshin punë kundra drejtisë; Halifet tue numëruë vehten i rresponsablë shkaktonin shumë abuzime. Sa ishin në krye të sundimit përsone me zheni, e të naltë ajo Perandori nuk pati do një dam nga absolutizma; por ma pasdaj tue shkuë në krye të punës njerës të pa meritueshëm fillojë dalgalalë të vidhiset godina shtetnore, nuk lenin ma zhenira që të përmbledhnin fuqitë e kombeve në një ide. Shkaku i coptimit të Perandorisë arabe buronte nga keqësia që kishin në organizimet politike; administratorët e provincet kishin kompetenca të gjana sa Halifeja; prandaj tue kalue kohë këto guxuen të veprojnë për vehten e tyne; dhe tue pa se nuk kishte fuqië t'i ndalojë nga qellimet e vetë, me një herë deklarorin vetqeverrimin; suksesi i ca Administratorëve në këtë mënyrë i u dha shpresë dhe kurajo të tjerëvet të cilët nuk u reshten nga të formuëmit shtete të vogël e të veçuëm nga njëni tjetri.

Coptimi i shtetit arabikë kësodore me një anë kishte shkaktoë dame, e m'anë tjetër dobina. Nga shkaku që copëtojë fuqinë ushtarake solli dam, por mbasi ky coptim i shërbeu përhapjes së qytetnimit arabikë pruni edhe dobij: Egjipti dhe Spanja mbasi u banë shtete

në vedi arritën në kulmin e përparimit.

Shumë prej shteteve të ra q'ishin shkëputun nga Perandoria Arabe, sa do që përparuën tepër, por mbasi me shoqi-shoqin nuk kishin lidhje ushtarake në pakë kohë u banë kafshata e lakmivet të së hujvet.

Në zhgattrimin e Arabvet kishte ndihmue edhe një faktor tjetër me randësi: të qenunit e kombeve që ndodheshin në sundimin e tyne në raca të ndryshme të cilët në kohrat e pushtimit sa do që ishin tulatun, e bindun, por me të fillue midis Arabeve zenka e grinda edhe këta kombe të ndryshëm gjeten kohen për të shpetuë nga zgjedha.

Arabët me dy kondita mund t'i banjin ballë kësaj prapësie: tue kenë vetë të fortë sa që të ndruheshin racat e hueja, dhe e dyta mos të perndaheshin vetë andej e këndej, sa që t'u thëthihesh e t'u brumsohesh palca e kombësisë brënda në kombe të pushtuem e të huej.

Arabët as konditen e parë e permbushën, as të dyten; të dyten jo, se nuk panë nevojë të tregonin rreptësi mbi popujt që pushtonin të cilët i pranorin pa kurr fare kundreshtimi Fenë e ligjet e arabvet; edhe Kurani Qerimi për si ç'do racë që t'ishte këshillonte barazim të plotë, e cilla kshillë për Arabët që mjeti që lavdroheshin e mbureheshin.

Kur fillojë grinda midis Arabëvet dhe kur zunë të ndizen meritë personale naturisht të hujtë nuk u rreshten këtij zjarri për t'i venë nga ç'do anë pishën e zhgattrimit.

Të qenunit e Shtetit krej fetar, dhe largimi i këtij nga urdhrat fetare formoj edhe një shkak tjetër për zhkatrrimin e Arabvet; I nalti Profet Muhamedi me fuqinë e muslimanizmit kishte bashkuë gjithë kabilet e Sinisisë Arabe; por mbasi ndrojë jetë i zoti Besës, anëmiqësi e Emevitet kundra Hashimivet, smiri e gjinda e Alevivet me Emevitë që shkaktoen derdhjen e gjakut, buja e abuzimet e mbëdhaja të Halifevet, shkatrruen do shtylla me randësi t'atij Regjimi.

Mbasi u tronditën themelet kësodore fillojë me nga dalë të vidhiset, të shembet godina Shtetnore, e më në fund raca Arabe që u tramzuë e u cënuë me Persianët e Rumët ngeli në dorë të fituesvet shkelës.

Kur preferohet dobija personale mbi dashuninë e Atdheut doemos vjen prishja e shkatrrimi: këjo i gjeti Arabët dhe Perandorinë e t'ynë.

Në një punë që lihet në dorë t'ati që nuk është i zoti duhet të pritët ora e mbrame (Kijameti) d.m.th. në kryet të punës po të shkojnë njerës të pa zot vjenë prishja e zhkatrrimi vet-vetiu.

Marrë nga Revista "Zani i Naltë"

Nr: 5 Dhetuer 1926, Vit' i III, fq. 141.

Pse je i mërzhitur?

Sait Camllëxha

Je penduar 200 vite sa Hz. Ademi?
Apo je hedhur në zjarr si Hz. Ibrahim?
Je prerë me sharrë si Hz. Zekerija?
A mos vallë je hedhur në pus si Hz. Jusuf?
Apo je gjuajtur me gurë, të kanë hedhur të brendshmet
e kafshëve kur po falje namaz, je pështyrë në fytyrë, je de-
tyruar të shpërngulesh, je ndarë nga të dashurit, si Hz. Mu-
hamedi?
Pse je i mërzhitur?
Të është prerë hunda e veshët sikurse Hz. Hamzait?
Të janë prerë krahët sikurse të Musab Bin Umejrit?
Je plagosur me shigjetë, shtizë e shpatë sikurse Xhafer
Bin Ebi Talibi?
Je torturuar sikurse Amari, Thumejeja, Jasiri (r.ahm)?
Të kanë shtrirë mbi rërën përvëluese dhe kanë vënë shkë-
mbin mbi ty, sikurse Bilal Habeshiut (r.a.) ?
Të kanë hedhur në det sikurse Junusin (a.s.)?
Apo të kanë mbuluar plagët të trupin sikurse Hz. Eju-
pit?
Çfarë po mendon, për problemet e dynjasë?
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu pse e ke lënë namazin për
kaza, që nuk u çove për namaz nate, që ia ke thyer zemrën
dikujt, që nuk ke agjëruar të hënave dhe të enjteve...
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu pse sot nuk ke bërë vepër
për hir të Zotit, mërzhitu pse nuk i ke kënaqur Allahun dhe
të Dërguarin e Tij...
Mërzhitu për vëllezërit e tu të besimit, që po dhunohen
dhe po vriten barbarisht në Palestinë, Burma, Siri dhe në të
katër anët e botës...
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu pse nuk ke ndihmuar të
vërfrit, pse nuk ke përkrahur jetimët...
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu për njerëzit që po luftojnë
me skamjen dhe vdekjen në Afrikë apo në vende të tje-
ra...
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu pse nuk e ke lexuar sa duhet
Kuranin dhe pse nuk e ke zbatuar atë...
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu pse nuk e ke dashur Pejga-
mberin më shumë se pasurinë tënde, shpirtin tënd, pjesë-
tarët e familjes tënde dhe se gjithçka tjetër...
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu pse nuk je bërë në kupti-
min e vërtetë të fjalës rob i Zotit, dhe pse nuk je bërë ymet
i Pejgamberit...
Nëse do të mërzhitesh, mërzhitu nga frika se mund të të mos
ndërmjetësojë Pejgamberi...
Ndoshta ke shumë halle...
Ndoshta thua me vete: "Mjaft më!"...
Ndoshta je edhe duke qarë...

Ndoshta je duke menduar nëse do të përfitosh ndonjë gjë
nga fundi i atyre fatkeqësive që të kanë katandisur...

Dëgjo! Zoti yt, ty po të drejtohet:

**"Vetëm ata që janë të durueshëm, do të shpërblehen
pamasë."** (Zumer, 10.)

Ndoshta je duke menduar, se pse Zoti pikërisht të ka zgje-
dhur ty që t'i përjetosh këto...

Në fakt, ata që i zgjedh Zoti janë të rëndësishëm:

**"Ne do t'ju vëmë në sprovë ju, derisa t'i njohim ata midis
jush, që luftojnë (në rrugën e drejtë) dhe durojnë."** (Muha-
med, 31.)

Në fakt, duhet të mërzhitesh nëse nuk ke shqetësime!

Nëse je i shqetësuar, dije që ai të do...

Ja se ç'thotë ai që të do:

"Zoti fut në shqetësime njeriun, të cilit i do mirën." (Hadith)

Ndoshta ti nuk ke vuajtur sa As'habi Uhdudi... Kur mbreti
i tyre i pati hedhur në greminë të ndezuar me zjarr, vetëm
pse kishin besuar...

Ndoshta ti nuk ke vuajtur sa Ebu Dheri (r.a.)... Xhaxhai i
tij e pati mbështjellur me rrogë dhe e pati djegur, vetëm
pse kishte besuar...

Ndoshta ti nuk ke vuajtur sa Vahshiu (r.a.), i dashuri i tij
(Profeti), i pati thënë "mos m'u duk përpara"...

Ndoshta ti nuk ke vuajtur sa Jakupi (a.s.)... I qe marrë nga
duart Jusufi (a.s.)...

Ndoshta ti nuk ke vuajtur sa Hatixheja (r.a.)... Ia patën
dëbuar nga shtëpia Muhamedin (s.a.s.)...

Mos harro! Zoti nuk e ngarkon njeriun më tepër sesa ai
mund ta përballojë...

Ndoshta zemra të vuan...

Ndoshta trupi...

Ndoshta është shpirti, ai që përpëlitet...

Ndoshta është vetmia, ajo që ty të ka mbështjellë...

Ndoshta një mijë e një të panjohura...

Në çfarëdo gjendjeje qofsh,

Një lutje që t'i shkon gjuhës tënde mbaje gjithnjë:

**"La ilahe il-la ente subhaneke inni kuntu minedh-
dhalimin!"**

Zoti im, më fal gjithçka kam bërë, që Ty nuk të pëlqen.

Nuk ka zot tjetër përveç Teje!

Ti je larg çdo të mete.

Vërtet, unë i bëra keq vetes sime.

Mëshiromë!

Zoti im! Nuk ka zot tjetër përveç Teje!

**"Allahu ju manifeston argumentet; se Allahu është i Urtë,
i Gjithëdijshëm."** (Nur, 18.)

QASJE E METODOLOGJISË SË JURISPRUDENCËS ISLAME NDAJ VEPRAVE TË TË DËRGUARIT TË ALLAHUT

HYRJE

Të gjithë dijetarët e botës islame, klasikë dhe bashkëkohorë, janë të pajtimit se suneti i të Dërguarit (s.a.v.s.), është burimi kryesor i së drejtës islame pas Kuranit. Pra, thënë më qartë, suneti i Pejgamberit (s.a.v.s.), konsiderohet si burim i dytë i sheriatit. Për këtë, Allahu i Madhëruar në Kuran, thotë:

"Dhe atë që ju jep i Dërguari, merreni e çfarë ju ndalon, përmbahuni."

Me sunetin e Pejgamberit (s.a.v.s.), kuptohet rruga e tij, e cila është e dedikuar për myslimanët e që duhet t'i përmbaheni.

Fjala sunet, në kuptimin terminologjik do të thotë: "Gjithçka që vjen nga Pejgamberi (s.a.v.s.), prej fjalëve, veprave, mosveprimit të disa gjërave, pëlqimeve dhe cilësive të tij morale dhe të lindura".¹

Sunetin e Pejgamberit (s.a.v.s.), disa e quajnë: "Kurani në praktikë". Mufessiri i njohur klasik, Ibn Kethiri, në tefsirin e tij thotë: "Kurani më së miri është të komentohet me Kuran e nëse, nuk kemi Kuran, atëherë me hadith, sepse ai është komentimi i tij".²

Veprat e Pejgamberit (a.s.)

Veprat e Pejgamberit (s.a.v.s.), të cilat kanë të bëjnë me sqarimin e çështjeve fetare, konsiderohen si argumente dhe ato duhet t'i zbatojnë myslimanët. Mirëpo, të gjitha veprat e Pejgamberit (s.a.v.s.), nuk duhet të merren si argument.

Veprat e Pejgamberit (s.a.v.s.), ndahen në këto lloje:

1. (El-filu xhebeli) janë ato vepra të natyrshme që i kryen çdo njeri, si: të ulurit, të pirët, të fjeturit e të ngjashme më këto. Nga ky lloj i veprave nuk mund të nxirret kurrfarë norme, ngase këto veprime i kryen çdo njeri. E ato vepra të Pejgamberit (s.a.v.s.), që kanë të bëjnë, me sqarimin e ndonjë çështjeje, si: llojin e ushqimit që duhet ngrënë, llojin e pijeve që duhen pirë, llojin e veshjes që duhet veshur etj. Këto veprime nuk na obligojnë që medoemos t'i zbatojmë, por është e pëlqyeshme t'u përmbahemi, ngase vetë veprimi i Pejgamberit (s.a.v.s.), na lejon të mendojmë se, po të ishte ajo vepër e ndaluar, vetë Pejgamberi (s.a.v.s.), nuk do ta bënte.

Dijetarët myslimanë nuk janë në ujdi në lidhje me faktin se vepra të tilla të Pejgamberit (s.a.v.s.), kanë të bëjnë me sqarimin e rregullave të sheriatit apo kanë qenë traditë e tij. Kështu, shkurtimi i mjekrës sa përfshin një grusht i dorës. Shumica e dijetarëve mendojnë se ky veprim konsiderohet urdhër që duhet të ndiqet, duke e argu-

1. EL-VADIHU FI USULIL-FIKH, faqe 89, Dr. Muhamed Sulejman Abdullah El-Ashkar, Aman, 1992

2. Shkolla juridike Hanefite, faqe 32, Nexhat Ibrahim, Prizren 1990.

mentuar këtë më fjalët e Pejgamberit (s.a.v.s.): “Dallohuni prej politeistëve, shkurtoni mustaqet e lëshoni mjekrat.” Thonë se ky është argument që mjekra nuk është traditë e Pejgamberit (s.a.v.s.), por ka të bëjë me përcaktimin e rregullave të sheriatit. Ndërsa ata dijetarë që mendojnë se kjo çështje është e lidhur me traditën e Pejgamberit (s.a.v.s.) dhe nuk ka të bëjë fare me sqarimin e rregullave të sheriatit. Këtë e argumentojnë me faktin se urdhri nuk shpreh obligueshmëri sipas ixhmait (konsensusit të dijetarëve), por shkak (i’leti) i lëshuarjes së mjekrës dhe shkurtimeve të mustaqeve është mosngjashmëria me mushrikët dhe hebrenjtë, të cilët i zgjatnin mustaqet e i shkurtonin mjekrat. Kjo argumenton se ky veprim është traditë e Pejgamberit (s.a.v.s.). I këtij mendimi është edhe dijetari i madh islam Muhamed Ebu Zehre.³

Duhet të përmendim se veprimi i traditave të Pejgamberit (s.a.v.s.), është i pëlqyeshëm e jo obligativ, ngase po të kishte ndonjë traditë të papëlqyer, menjëherë do të ndërhynte shpallja.

Mirëpo, nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), na shpjegon diçka se si duhet vepruar, atëherë mënyra e veprimit është e pëlqyer (mustehab) të zbatohet. Këtë lloj të veprave, sahabiu Abdullah ibn Umeri (r.a.), e ka zbatuar dhe mendon se është e pëlqyeshme (mustehab) të zbatohen vepra të tilla.

2. (El-filu bejani) janë ato vepra me të cilat Pejgamberi (s.a.v.s.), i ka shpjeguar normat e sheriatit, si p.sh: Pejgamberi (s.a.v.s.), është falur në minber e pastaj ka thënë: “E bëra këtë, për ta plotësuar (namazin) për vete dhe për t’jua mësuar juve.”⁴

Ose, kur ka folur për rregullat e haxhit, ka thënë: “që t’i mësoni nga unë rregullat e haxhit (si duhet zbatuar)”⁵

Të gjithë dijetarët janë unanimë se ky lloj i veprave konsiderohet si argument.

3. (El-filu tetbiki) janë ato vepra që i ka kryer Pejgamberi (s.a.v.s.), për të zbatuar urdhrat e Allahut (xh.sh.), si: prerja e dorës vjedhësit, rrahja me kamxhik e atij që shpif për zina (amoralitet).

Këto lloje të veprave konsiderohen si argumente në sheriatin islam.

4. (El-filu hasais en-nebevi) janë ato vepra të posaçme, të cilat ka mundur t’i zbatojë vetëm Pejgamberi (s.a.v.s.) dhe jo ometi i tij. Si p.sh: mbajtja e mbi katër grave nën kurorë, martesja pa dhënë dhuratën e martesës (mehr-in) etj. Nga këto vepra, ne nuk mund të nxjerrim normë, por këto kanë të bëjnë vetëm me Pejgamberin (s.a.v.s.).

5. (El-filu min xhinsil kurabati) janë ato vepra që i ka zbatuar për t’iu afruar Allahut (xh.sh.). Këtyre veprave u dihet shkak i zbatimit. Kështu, ka agjëruar ditët e caktuara (të hënat, të enjtet), ka falur namaze jo të obliguara etj. Nëse i kryejmë këto vepra, kemi shpërblim e nëse jo,

nuk kemi dënim. Nuk jemi të obliguar t’i zbatojmë këto vepra, por zbatimi i tyre është i pëlqyer.

Imam Maliku mendon se zbatimi i veprave të tilla është i obligueshëm, ngase urdhri për ta ndjekur Pejgamberin (s.a.v.s.), është i atij lloji që kërkon zbatim të domosdoshëm.⁶

6. (El-filu min gajri xhinsil kurabati) janë ato vepra, të cilat kanë mbetur në heshtje dhe nuk u dihet shkak i zbatimit. Sipas imam Malikut, (r.a.) dhe dijetarit hanefit el-Kerh’it, ky lloj i veprave është i kategorisë së mubahit, përderisa nuk vjen ndonjë argument që kësaj vepre i jep ndonjë normë tjetër.⁷ Mendimin e këtyre e përkrah edhe dijetari Ibnul Haxhibi. Ndërsa Imam Shaf’iu (r.a.), mendon se norma e veprave të tilla, së paku është e kategorisë së mendubit.⁸ I këtij mendimi është shumica e hanefitëve dhe mu’tezilitëve.

Pëlqimet e Pejgamberit (s.a.v.s.)

Kur Pejgamberi (s.a.v.s.) ka qenë i njoftuar për diçka, dhe nuk e ka refuzuar zbatimin e asaj vepre, por e ka pëlqyer, ai veprim konsiderohet-merret si argument.

Pëlqimet e Pejgamberit (s.a.v.s.), merren si argumente, për shkak se Pejgamberi (s.a.v.s.), ka vepruar sipas shpalljes (VAHJIT). Nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), do të heshtte-pëlqente ndonjë veprim i cili nuk është i pranuar nga Allahu (xh.sh.), atëherë do të ndërhyhej me shpallje (VAHJ).

Nganjëherë ndodh që pëlqimet e Pejgamberit (s.a.v.s.), të jenë në funksion të nes’hit (kufizimit) dhe të tahsisit (specifikimit). Nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), ka heshtur ndaj një veprimi dhe nuk e ka refuzuar e ky veprim më parë ka qenë i ndaluar për t’u zbatuar, me heshtjen dhe pëlqimin e tij ai veprim konsiderohet i lejuar.

Heshtja e Pejgamberit (s.a.v.s.), ndaj ndonjë veprimi nuk mund të kuptohet vetëm se ajo punë është e lejuar, por mund të ndodhë që vepra apo puna e tillë të jetë e kategorisë së farzit, mendubit, por e argumentuar edhe me ndonjë argument tjetër.

Si shembull të pëlqimeve të Pejgamberit (s.a.v.s.), po përmendim këto: kur shokët e tij takoheshin, i kapnin njëri-tjetrit dorën. Pejgamberi (s.a.v.s.), e pëlqente këtë veprim; heshtja e Pejgamberit (s.a.v.s.), ndaj lojës së djelmoshave me shtiza në xhami; ose të ngrënit e mishit të dabit⁹ para tij. Këtë mish nuk e ka ndaluar të hahet, edhe pse vetë nuk e ka ngrënë.¹⁰

Nëse ndonjë person ka kryer ndonjë vepër të nifakut (hipokrizisë) dhe Pejgamberi e ka ditur (s.a.v.s.), se ai është munafik, ose të kufrit (mosbesimit) dhe e ka ditur se ai është jobesimtar dhe ka heshtur, duke e ditur se nuk ka ndikim edhe po të reagoje, nuk do të thotë që heshtja e

6. Dr. Vehbete Zuhajli, USULUL FIKHIL ISLAMIJJ, botimi i II, boton “Darul Fikri”, Damask, 1418/1998, vol. I.fq. 480

7. po aty

8. po aty

9. Dabun i thonë një kafshe që i përngjan hardhucës, por është më madhe se hardhuca dhe i hahet mishi.

10. Shih hadithin për dabin, Sahihul Buhari, kaptina 10-14.

3. El-Imamu Muhammed Ebu Zehre, USULUL FIKH, boton “Darul Fikril Arebijj”, Kairo, pa vit botimi, fq. 106

4. Sahihul Buhari, kaptina 26

5. Transmeton Muslimi nga Xhabiri, hadithi është merf’u.

Pejgamberit (s.a.v.s.), në këtë rast ka të bëjë me pëlqimin e kësaj veprë, mirëpo nuk ka reaguar, për shkak se e ka ditur se reagimi nuk do të kishte kurrfarë ndikimi.¹¹

Po qe se ndokush ka treguar ndonjë lajm rreth çështjeve të kësaj bote e Pejgamberi (s.a.v.s.), ka heshtur, nuk do të thotë se ai lajm ishte i vërtetë, ngase Pejgamberi (s.a.v.s.), nuk i ka ditur fshehtësitë (gajbijat), përveç atyre të cilat Allahu ia ka treguar¹². Për këtë, Allahu thotë në Kuran:

"Thuaj: Unë nuk u them juve se i kam në kompetencë depot e Allahut e as nuk pretendoj se i di fshehtësitë..." (El-Enam, 50)

Lënia e disa veprimeve nga ana e Pejgamberit (s.a.v.s.)

Lënia e disa veprimeve pa zbatuar nga ana e Pejgamberit (s.a.v.s.), është dy llojesh:¹³

Lloji i parë është moszbatimi për shkak të mungesës ose indiferencës së tij ndaj atij veprimi. Më këtë lloj të mosveprimit nuk argumentohet në çështjet e ibadetit. Ky lloj moszbatimi nga ana Pejgamberit (s.a.v.s.), në shkencën e Usuli Fikhut quhet: terku ademijun sirf.

Në këtë lloj të mosveprimit mund të cekim faktin që Pejgamberi (s.a.v.s.), nuk ka hipur në veturë, as në aeroplan, nuk ka bashkëpunuar me ndonjë firmë të madhe, nuk ka ngrënë mishin e gjallesave të cilat jetojnë në vendet e ftohta etj.

Lloji i dytë i lënies së veprimeve nga ana e Pejgamberit (s.a.v.s.), ka të bëjë me gjërat e njohura, për të cilat ka menduar se do t'i bëjë. Ky lloj i moszbatimit njihet te dijetarët e Usuli Fikhu si: terku ixhabi **si El-keffu** dhe **si El-imtinau**.

Ky lloj i lënies së zbatimit të veprës, konsiderohet-merret si argument në sheriat.

Nëse dihet shkak i lënies së veprimit pa u zbatuar, atëherë norma-dispozita është e qartë. Për këtë, po sjellim këta dy shembuj:

a.) Pejgamberi (s.a.v.s.), nuk e ka falur me xhemat namazin e natës gjatë ramazanit, duke u frikësuar se mos umeti i tij do ta konsideronte si të obligueshëm. Mirëpo, nga ky mosveprim mund të kuptojmë se namazi i natës me xhemat është i pëlqyeshëm, por nuk është i obligueshëm, duke u bazuar në shkakun pse nuk e ka bërë Pejgamberi (s.a.v.s.)

b.) Gjithashtu, Pejgamberi (s.a.v.s.), s'ka ngrënë mishin e dabit, mirëpo as nuk ka refuzuar të mos hahet. E dihet se ngrënia e këtij lloj mishi nuk ishte në traditën e Muhamedit (s.a.v.s.)

Nga ky shembull, mund të nxjerrim përfundimin se ky lloj i mishit nuk është i ndaluar as i urryer për t'u ngrënë.

Nëse lënies së veprës në çështjet e ibadetit nuk i dihet shkak, atëherë për ne mbetet që atë vepër të mos e kryejmë. Ndërsa, nëse lënies së veprës në çështjet e traditës nuk i dihet shkak, atëherë për ne nuk është e ndaluar, as obligim e as e pëlqyer ta bëjmë, por mbetet në zgjedhje të robit veprimi apo mosveprimi saj, pra vepra bie në kategorinë e mubahit.

Mospajtueshmëria mes fjalëve dhe veprave të Pejgamberit (s.a.v.s.)

Në sheriatin islam nuk ekziston mospajtueshmëri mes argumenteve, mirëpo, nëse ndodh të ketë, ajo ndodh për shkak të moskuptueshmërisë.

1. **Mospajtueshmëria mes veprave.** Sipas shumicës së usulitëve, nuk ekziston mospajtueshmëria mes veprave të Pejgamberit (s.a.v.s.) dhe as që mund të jetë ndonjë prej veprave deroguese ose specifikuere e tjetrës. Nëse nuk ndodh që dy norma të përcaktuara nga veprat e Pejgamberit (s.a.v.s.), të vijnë në kundërshtim mes veti, atëherë nuk ekziston mospajtueshmëria në mes argumenteve. Por, nëse ndodh që dy norma të përcaktuara nga veprat e Pejgamberit (s.a.v.s.), të vijnë në kundërshtim mes veti, prapë nuk ekziston mospajtueshmëria mes tyre, ngase po qe se vijnë në kundërshtim mes veti dy vepra e që të dyja janë të llojit të njëjtë si, falja e namazit të drekës në fillim të hyrjes së kohës dhe në fund të kohës ose, nëse janë në kundërshtim mes veti dy vepra që nuk janë të llojit të njëjtë e që është e lejuar që ato të dyja të zbatohen në të njëjtën kohë si, falja e namazit dhe agjërimi. Në mes këtyre veprave nuk ekziston kurrfarë mospajtueshmërie.¹⁴ Kur ndodh që dy vepra, për të cilat nuk mund të par - mendohet se mund të zbatohen njëherësh, si, bie fjala, po qe se ka agjëruar në një kohë të caktuar dhe pikërisht në atë kohë edhe ka ngrënë. Andaj, prapë nuk kemi të bëjmë këtu me mospajtueshmëri, por mundet që vepra të ketë në të njëjtën kohë normën e vaxhibit ose të mendubit apo mubahit e nuk mundet që njëra vepër ta derogojë tjetrën. Dijetarët e Usulit thonë: *nuk ka përgjithësim në vepra*, ngase vepra nuk i përfshin të gjitha kohët dhe nuk argumenton se ajo duhet të përsëritet.¹⁵ Por, nëse ka ndonjë argument se vepra duhet të zbatohet, atëherë e kemi për obligim ta zbatojmë atë.¹⁶

2. **Mospajtueshmëria mes fjalëve.** Kur ndodh që fjalët e Pejgamberit (s.a.v.s.), të vijnë në kundërshtim mes veti, atëherë muxhtehidit i mbetet të gjejë pajtueshmërinë mes tyre, sipas rregullave të përcaktuara, të cilat do të shpjegohen më vonë.¹⁷

3. **Mospajtueshmëria mes fjalës dhe veprës.** Kur ndodh që fjala e Pejgamberit (s.a.v.s.), të vijë në kundërshtim me veprën e tij, atëherë duhet shikuar nëse fjala është thënë më herët se vepra apo anasjelltas ose nuk dihet se cila i

11. Dr. Muhamed Sulejman Abdullah el-Ashkar, EL-VADIHU FI USULIL FIKH, b - timi i IV, Amman, 1412/1992, boton "Darun Nefais dhe Darul Fet'h", fq. 102

12. po aty

13. Shih El-Vadih fi Usulil Fikh, faqe 101, Dr. Muhammed Sulejman El-Ashkar, Aman 1992.

14. Dr. Vehbete Zuhajli, USULUL FIKHIL ISLAMIJJ, botimi i II, boton "Darul Fikri", Damask, 1418/1998, vol. I.fq. 481; krahaso: Sejfuddin Ebil Hasen Alij bin Ebi Alij bin Muhamed el-Amidijji, EL-IHKAM FI USULIL AHKAM, boton "Darul Fikri", 1416/1996, Bejrut, vol. I-II. fq. 134-137

15. po aty

16. po aty

17. po aty

paraprin tjetrës.

a. **Kur fjala është thënë më herët se vepra.** Nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), ka thënë diçka e më vonë ka vepruar në të kundërtën e saj dhe ekziston ndonjë argument se ky veprim është obligim për ne, atëherë ky veprim konsiderohet si derogues i fjalës, pavarësisht nëse kjo fjalë ka qenë me kuptim të përgjithshëm, i është drejtuar vetëm Pejgamberit (s.a.v.s.), apo ka qenë në kuptim të posaçëm vetëm për umetin e tij. Si shembull kur fjala është në kuptim të përgjithshëm, mund të përmendim nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), ka thënë se agjërimi i kësaj dite është obligim për ne e pastaj ka ngrënë po në këtë ditë, ne duhet ta zbatojmë këtë veprim. E po qe se vepra ka të bëjë posaçërisht me Pejgamberin (s.a.v.s.), atëherë norma e mëhershme mbetet ashtu si ka qenë për umetin, kurse për Pejgamberin (s.a.v.s.), ndryshon.

Nëse nuk ekziston ndonjë argument që na tregon se vepra e Pejgamberit (s.a.v.s.), duhet zbatuar siç janë veprat e natyrshmërisë së njërës, atëherë vepra nuk konsiderohet si deroguese e fjalës, por mundet të jetë vetëm si specifikuese e saj, nëse fjala është thënë më herët dhe është në kuptim të përgjithshëm. Pra, në këtë rast vepron sipas veprës.¹⁸

b. **Kur fjala është thënë më vonë se vepra.** Po qe se fjala është thënë më vonë se vepra, atëherë nga ne kërkohet të zbatohet ky urdhër. Kështu, nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), falet i kthyer nga Kudsi, por pas një kohe thotë se të falurit nga kudsi nuk është i lejuar. Po qe se argumentohet se fjala e thënë nga Pejgamberi (s.a.v.s.), duhet të zbatohet vazhdimisht nga vetë Pejgamberi (s.a.v.s.) dhe umeti i tij, atëherë duhet shikuar se ky lloj i mospajtushmërisë mund të ndodhet në këto tri raste:

- **Kur fjala është thënë më vonë, por e përfshin Pejgamberin (s.a.v.s.) dhe umetin e tij.** Kur fjala e Pejgamberit (s.a.v.s.), është e këtij lloji, atëherë konsiderohet si deroguese e veprës së më hershme, si psh. obligimi i agjërimit të ditëve të ashuras e mandej sillet argumenti që argumenton se vepra duhet të zbatohet dhe se ajo është obligim për ne. Por, po qe se Pejgamberi (s.a.v.s.), thotë se ne nuk e kemi për obligim agjërimin e ditëve të ashuras, kjo thënie konsiderohet si derogues (kufizues) i veprës së më hershme.

- **Kur fjala e cila është thënë më vonë e përfshin vetëm Pejgamberin (s.a.v.s.).** Kur fjala e thënë më vonë përfshin vetëm Pejgamberin (s.a.v.s.) e jo edhe umetin e tij, atëherë fjala e tillë konsiderohet si derogues posaçërisht vetëm për Pejgamberin (s.a.v.s.). Sa i përket obligueshmërisë për

umetin e tij, kjo normë vazhdon ashtu siç ka qenë. P.sh., nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), thotë: "Nuk është obligim për mua agjërimi i ditëve të ashuras." Nga kjo thënie kuptohet se kjo normë përfshin vetëm Pejgamberin (s.a.v.s.) e jo edhe umetin e tij.

- **Kur fjala e cila është thënë më vonë e që përfshin posaçërisht umetin e jo edhe Pejgamberin (s.a.v.s.).** P.sh., nëse Pejgamberi (s.a.v.s.), thotë: "Nuk është obligim për ju agjërimi i ditëve të ashuras. Norma e kësaj thënieje përfshin vetëm umetin e jo edhe Pejgamberin (s.a.v.s.). Në këtë rast, kur fjala e Pejgamberit (s.a.v.s.), vjen më vonë se vepra, ajo konsiderohet si deroguese e veprës së mëhershme. Po qe se vjen fjala para se të zbatohet vepra prej umetit, atëherë kjo konsiderohet si specifikuese e veprës së mëhershme d.m.th., sqaron se vepra nuk konsiderohet e obligueshme.

3. **Kur nuk dihet se cila është më e vonshme, fjala apo vepra.** Duhet shikuar nëse mund të bëhet pajtueshmëria mes tyre, sipas rregullave të përcaktuar, gjegjësisht nëse mund të bëhet pëlqyeshmëria duke bërë bashkimin mes tyre, duke specifikuar njëra prej tyre tjetrën. Nëse nuk mund të bëhet bashkimi mes tyre, dijetarët islamë ndajnë këto mendime:

a. **Që fjala t'i paraprijë veprës në argumentim.** Xhumhurit dhe Rraziu janë të mendimit se fjala duhet t'i paraprijë në argumentim veprës, ngase fjala e argumenton çështjen nga vetvetja, duke mos pasur nevojë për ndërmjetësim. Sa i përket veprës, ajo e argumenton çështjen me ndërmjetësimin e fjalës, si hadithi i Pejgamberit (s.a.v.s.), "faluni siç më shihni mua të falem". Argumentimi i veprës në këtë rast është namazi që ka falur Pejgamberi (s.a.v.s.). Mirëpo, kjo bëhet me ndërmjetësinë e kësaj fjale. Mendimin e xhumhurit dhe Rrazis e përkrah dr. Vehbete Zuhajli.¹⁹

b. **Që vepra t'i paraprijë në argumentim fjalës,** ngase vepra është më e qartë në argumentim. Sipas këtyre, inxhinieri duhet t'i paraqesë fjalët apo mendimet e veta të projektuara në letër. Mirëpo ky mendim është i diskutuar, ngase vepra e inxhinierit në këtë rast konsiderohet si sqarues i asaj çka mendon ai e dihet se shumica e normave të sheriatit janë të mbështetura në fjalë e jo në vepër, bazuar në faktin se në fjalë mënyra e argumentimit është më e fortë, meqë në të, qëllimi tregohet në mënyrë direkte, pa mbetur kurrfarë dyshimi në synimin thelbësor të fjalës.²⁰

c. **Të vepruarit sipas fjalës dhe veprës në zbatimin e obligimit të veprës.**²¹

18. Dr. Vehbete Zuhajli, USULUL FIKHIL ISLAMIJJ, botimi II, boton "Darul Fikri", Damask, 1418/1998, vol. I fq. 483

19. Dr. Vehbete Zuhajli, USULUL FIKHIL ISLAMIJJ, botimi I, boton "Darul Fikri", Damask, 1418/1998, vol. I fq. 484

20. po aty. fq. 484-485

21. po aty. fq. 485

Vlera e punës

Nëse ne si myslimanë kërkojmë dhe dëshirojmë më të mirën për veten dhe për njerëzimin mbarë, atëherë duhet të ndërgjegjësohemi edhe më shumë që secili ta fillojë ndryshimin së pari nga vetja e tij. Zhvillimi dhe përparimi i vendit tonë, kërkon punë dhe sakrifica. Allahu (xh.sh.), nuk ia përmirëson situatën në të cilën ka rënë popullit përtac, të plogësht, i cili nuk e do punën.

Pejgamberi (a.s.), lutej: *"O Zot! Të lutem të më mbrosh nga hallet dhe shqetësimet, nga paaftësia dhe përtacia!"* Sahabët, shokët e Pejgamberit (a.s.), tregonin se Pejgamberi (a.s.), e bënte shpesh këtë lutje. Këtë lutje Pejgamberi (a.s.), e bëri pasi një ditë prej ditësh hyri në xhami dhe aty gjeti Ebu Umamen në një kohë përjashta kohës së namazit. Kur e pa në xhami, Pejgamberi (a.s.), u mërzi. Përse duhej të qëndronte në xhami në një kohë që ishte kohë pune dhe jo kohë namazi?!

Kur e pa Ebu Umamen ashtu vetëm në xhami në kohë pune, Pejgamberi (a.s.), e pyeti atë me habi: "Çfarë të ka sjellë këtu në këtë orë, o Ebu Umame?" Ai iu përgjigj: "O i Dërguari i Allahut! Borxhet dhe hallet e shumta që kam." Atëherë Pejgamberi (a.s.), i tha: "O Ebu Umame! Kërko prej Zotit mbrojtje nga përtacia!" Pastaj i mësoi fjalët dhe lutjen e mësipërme. Pejgamberi (a.s.), sikur dëshironte t'i thoshte: Shko puno! Kjo është kohë pune dhe nuk është kohë për të qëndruar në xhami. Me lutjen që i mësoi, Pejgamberi (a.s.), synonte t'ia ndryshonte mentalitetin këtij personi, dëshironte ta nxirrte atë nga dembelizmi, që ai të bëhej aktiv dhe të punonte. Borxhet dhe hallet nuk mund të zgjidhen vetëm duke thënë:

"O Zot më mbro nga dembelizmi" dhe të mos përpiqesh të bësh asnjë gjë për të mirën dhe avancimin e vetes, familjes dhe shoqërisë.

Kur Pejgamberi (a.s.), u takua me një burrë, i cili i kishte duart gjithë kallo dhe me plagë nga puna që kishte bërë, ia kapi dorën, e ngriti lart dhe tha: "Një dorë të tillë do Allahu."

Dijetari i njohur mysliman, Muhamed Sharavij, thotë: "Ai që nuk ushqehet me atë që fiton nga puna e tij, nuk mund të marrë vendime me mendjen e tij".

Mënyra se si prezantohen nganjëherë në literatura dhe botime të ndryshme, Sahabët, shokët, e Pejgamberit (a.s.), të lë përshtypjen e gabuar sikur ata qëndronin gjithë ditën me Pejgamberin (a.s.) dhe nuk merreshin me asgjë tjetër. Vetë Omer Ibn Hattabi (r.a.), tregon: "Unë kam pasur një parcelë toke që e mbillja. Punën që duhej të bëja në parcelë, e ndaja me një mikun tim. Unë shkoja një ditë për të punuar, ndërsa shoku im merrte pjesë në xhami në faljen e namazeve. Të nesërmen, unë merrja pjesë në xhami gjatë faljeve, kurse ortaku im kryente punët e duhura tek toka. Çdo ditë pas namazit të sabahut, i tregonim njëri-tjetrit mësimet e Pejgamberit (a.s.) dhe të rejat nga parcela."

Për Ebu Bekrin (r.a.), tregohet se tri herë e ka shpenzuar të gjithë pasurinë që kishte në rrugën e Zotit. Nëse Ebu Bekri nuk do të merrej me punë dhe tregti, nga do ta merrte pasurinë që do ta shpenzonte për bamirësi!

Të parët tanë kanë thënë: "Besimi nuk është me

fjalë as me veshje, por besimi është në zemër dhe atë e vërteton puna". Ka mbi 70 ajete në Kuranin famëlartë, ku fjala besim shoqërohet me fjalën veprim, punë. Puna dhe veprimtaria janë obligim për çdo besimtar dhe vetëm ato mund ta vërtetojnë sesa besimtar je.

Islami nuk është streha e njerëzve përtacë, që thonë: "Ne presim riskun prej Zotit, s'ka kush ta marrë riskun tonë" dhe ulen e presin që risku t'u vijë vetë.

Omer ibn Hattabi (r.a.), pasi fali namazin, pa një grup njerëzish që nuk u ngritën për të dalë e për të punuar, por qëndruan ulur në xhami. Omeri (r.a.), i pyeti: "Po ju pse nuk dilni të punoni?" Ata iu përgjigjën me krenari: "Ne i mbështetemi Zotit, prandaj nuk kemi frikë për riskun tonë. Risku do të na vijë kudo që të jemi". Atëherë Omeri (r.a.), u përgjigj ashpër: "Ngrihuni dhe dilni, sepse ju nuk i jeni mbështetur Zotit, por jeni parazitë në tokë. Ngrihuni dhe punoni, se qielli nuk do të lëshojë as flori dhe as argjend". Pasi tha këto fjalë, i nxori nga xhamia.

Omeri (r.a.), ka thënë: "Dua që kur vdekja të vijë të më marrë, të jem duke bërë njëren prej këtyre dy gjërave: ose të jem në luftë në rrugën e Zotit, ose duke punuar për të siguruar jetesën."

A dini ndonjë ditë të javës, të cilën besimtarët e kanë vetëm për adhurim dhe jo për punë?! Unë nuk di ndonjë ditë të tillë. Dita e xhuma është dita më e shenjtë që kemi, por ajo është ditë pune si gjithë ditët e tjera, prandaj njëri e dëgjon ezanin duke qenë në dyqanin e tij, tjetri e dëgjon ezanin duke punuar e kështu me radhë. Allahu (xh.sh.), në Kuranin famëlartë, thotë:

"Kur të përfundojë namazi, atëherë shpërndahuni nëpër tokë, kërkonin për begatitë e Allahut dhe përmendeni shumë Allahun...". (**Xhuma, 10**)

Xheneti që e duam aq shumë, nuk fitohet me fjalë, por me punë. Sa herë që Zoti përmend Xhenetin në Kuran, thotë:

"...Ky është shpërblimi për atë që punuat". (**Zuhruf, 72**)

Ushqimet e vjeshtës që na ndihmojnë për një shëndet të mirë

Ushqimet e vjeshtës që i gjejmë lehtë në treg dhe dyqane na ruajnë shëndetin. Disa prej tyre kanë cilësi të veçanta dhe mund të ndihmojnë në shumë probleme të kësaj stine.

Kungulli

Kungulli është i pasur me alfa-caroten, një carotenoid që konvertohet në Retinol, një formë e vitaminës A. Kjo vitaminë ndihmon në shikim të shëndetshëm dhe forcon sistemin imunitar. Alfa-carotene është konsideruar si një anti-plakje, ajo është lëndë ushqyese për lëkurës, sepse ajonxit procesin e ripërtëritjes dhe rrit prodhimin e kolagjenit të lëkurës së re. Një tjetër carotenoid në kungull, beta-carotene, gjithashtu ndihmon shëndetin e lëkurës.

Vitamina C qëndodhen në kungullështë e njohur për forcimin e sistemit imunitar, por ndihmon edhe shëndetin kardiovaskular. Së bashku me carotenoids në kungull gjendet edhe Vitamina E që ruan lëkurën e trupit nga dëmtimi i diellit.

Kungujt janë gjithashtu burim i mirë ifibrave natyrore. Vetëm një gjysmë filxhan kungull ju jep 5 gram fibra. Fibrat ndihmojnë aparatit e tretjes duke përmirësuar shëndetin gastrointestinal.

Përveç kësaj, kungulli përmban edhe vitamina të tjera ushqyese dhe minerale sikaliumi, magnezi dhe vitamina B5 që gjenden në tulin e kungullit. Farat e kungullit janë mjaft organike dhe ushqye për trupin. Ato janë një burim

natyror i vitaminës E, hekurit, magnezit, kaliumit, zinkut dhe acideve yndyrore esenciale.

Lajthitë

Kanë përqindje të lartë të yndyrave mono-të pangopura të cilat janë të mira për uljen e kolesterolit. Studimi i para disa viteve ka dëshmuar që rreth 35 %e meshkujve të cilët kanë ngrënë rregullisht lajthi kanë reduktuar rrezikun nga sëmundjet e zemrës. Përveç që parandalojnë kolesterolin e rritur, janë të mira kundër aritmisë sepse përmbajnë acidet omega-3.

Shega mbron nga ftohja

Shurupin e shegës është mirë ta pini sapo të ftoheni, sepse ka një mijë herë më shumë vitaminë C se portokajtë dhe limonët. Përveç vitaminës C, ajo është e pasur edhe me vitaminat D dhe E, si dhe kalcium e hekur.

Boronicat

Antioksidantët antocianine, të cilat gjenden tek boronica, janë të dobishme sepse ruajnë indin në sy dhe parandalojnë mjegullimin e shikimit, por edhe ruajnë enët e gjakut. Dihet që boronicat janë të mira kundër rritjes së tumoreve.

Shumë njerëz nuk e kuptojnë efektin e keq që kanë disa ushqime për dhëmbët e tyre. Konsumimi i rregullt i produkteve që përmbajnë acid i dëmton së tepërmi ato. Larja vepron kundër tyre, por ajo nuk i mbron gjatë gjithë kohës. Pijet me gaz, kafeja apo edhe alkooli janë shkaktuesit kryesor të këtij problemi. Ja cilat janë disa

nga ushqimet më të dëmshme për dhëmbët.

- Soda: Pijet me shumë sodë nuk u bëjnë mirë dhëmbëve. Nuk ka rëndësi as ngjyra e tyre, as shija, asgjë. Konsumoni më shumë pijet pa gaz.

- Pijet energjike: Pijet energjike që ju i keni shumë qejf janë ato që sjellin dëmet më të mëdha. Ato përmbajnë shumë sheqer dhe acid ascorbik. Sipas një studimi, nëse një fëmijë 14-vjeçar konsumon pije të tilla, do të dyfishojë rrezikun e gërryerjes së dhëmbëve.

- Karamellet: Karamellet industriale janë shumë të ngjyrosura dhe kanë tendencë të ngjyrosin edhe gjuhën. Të

Ushqimet që dëmtojnë dhëmbët

rriturit i duan ndërsa fëmijët i adhurojnë. Edhe ato përmbajnë acide dhe dëmtojnë dhëmbët.

- Disa lëngje frutash: Lëngu i limonit, i mollës dhe pjesës më të madhe të agrumeve. Kuptohet që ato kanë edhe shumë të mira prandaj nuk duhen eliminuar fare por duhen konsumuar me kujdes.

- Uthulla: Uthulla gjendet tek disa produkte ushqimore dhe ajo shkakton probleme me dhëmbët. Tek fëmijët efekti është më negativ duke qenë se dhëmbët nuk janë aq të fortë.

- Disa këshilla: Mos mbani në gojë për shumë kohë një pije me gaz. Ju nuk duhet të shpëlani gojën me atë thjesht duhet ta gëlltisni. Pas çdo vakti shpëlani gojën ose hani një çamçakëz. Konsumoni sa më shume produkte që përmbajnë kalcium dhe hekur. Lajini dhëmbët të paktën pas 20 minutash pasi keni mbaruar së ngrëni. Përdorni pasta dhëmbësh me shumë flor. Kur i lani dhëmbët mos e shpëlani shumë herë gojën në mënyrë që flori të qëndrojë më shumë tek dhëmbët dhe tek goja. Bëni shpesh kontrolle tek dentisti.

Përkthyesi i bisedave telefonike

Një aplikacion i ri ofron përkthime në kohë reale dhe iu mundëson njerëzve të flasim me të huajt në telefon, duke përdorur gjuhën e tyre.

NTT DoCoMo – Rrjeti më i madh celular në Japoni – fillimisht do të konvertojë japonishten në anglisht, dialektin kinez mandarinë dhe gjuhën koreane, me gjuhë të tjera më tutje. Është teknologjia më e fundit në një seri përkthyesish bisedash telefonike, që janë lëshuar muajt e fundit. Lexifone dhe Vocre kanë zhvilluar produkte të tjera.

Alacatel-Lucent dhe Microsoft janë në mesin e atyre që po punojnë për zgjidhje të tjera. Produktet kanë potencial të madh për të ndihmuar kompanitë të shmangin nevojën e përdorimit të stafit të trajnuar posaçërisht në shumë gjuhë, duke i asistuar në uljen e shpenzimeve. Ato gjithashtu mund të ndihmojnë edhe turizmin.

Megjithatë, softueri në fjalë nuk mund të ofrojë përkthime të përsosura, duke kufizuar përdorimin e saj në disa situata.

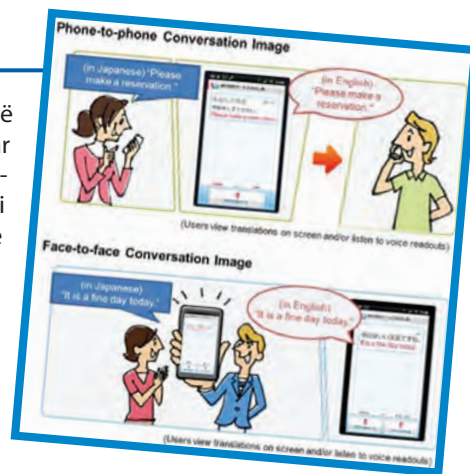
NTT DoCoMo zbuloi aplikacionin e saj Hanashite Hon'yaku

për pajisjet Android në Ekspozitën e Kombinuar të Teknologjive të Avancuara (Ceatec) në Japoni në fillim të këtij muaji dhe ka në plan ta prezantojë atë më 1 Nëntor.

Aplikacioni i siguron përdoruesit përkthim me zë nga biseda me bashkëbiseduesin pas një pushimi të vogël, si dhe sigurimin e një përkthimi në tekst.

“Frëngjishtja, gjermanishtja, italishtja, portugalishtja, spanjishtja do të shtohen në fund të nëntorit, duke e çuar numrin e gjuhëve në 10,” ka thënë firma në një deklaratë.

Përveç tankeve dhe avionëve, qeveria amerikane ka shtuar edhe peshq robotë në forcat e saj të sigurisë.

Tashmë peshqit robotë në Forcat e Sigurisë Kombëtare të SHBA

Departamenti i Shkencës dhe Teknologjisë së Sigurisë Kombëtare e ka financuar këtë zhvillim të kësaj pajisje nënujore pa nevojën e operimit nga ana e njeriut është projektuar t'i ngjajë një peshku ton, bën me dije uebfaqja e lajmeve

Science Space and Robots.

I quajtur BIOSwimmer, roboti në formën e peshkut mund të lundrojë me efikasitet në ambiente të ashpra dhe zona të vështira për t'u arritur, siç janë vrimat e përmytura dhe cisternat. Gjithashtu mund të inspektojë e të mbrojtë portet.

“Po e shfrytëzojmë natyrën si një bazë për projektimin dhe ndërtimin e një sistemi, që funksionon jashtëzakonisht mirë,” tha në një deklaratë David Taylor, një menaxher program për Departamentin e Shkencës dhe Teknologjisë. “Tonit i janë dashur me miliona vite për të zhvilluar aftësinë për të lëvizur në ujë me një efikasitet të pabesueshëm.”

Aktualisht pajisjen BIOSwimmer po e prodhon Grupi i Sistemeve të Përpunuara të Korporatës Inxhinierike të Bostonit.

Hapni frigoriferin me një buzëqeshje

Nëse jeni të uritur, duhet të buzëqeshni: Studiuesit në Universitetin e Tokios kanë realizuar një frigorifer që aktivizohet me buzëqeshje, pra kërkon një buzëqeshje nga përdoruesit para se të hapet.

Sistemi që quhet “Banaku i Lumturisë,” synon të inkurajojë buzëqeshjen e natyrshme në jetën tonë të përditshme. I pajisur me një aparat fotografik digjital Sony CyberShot me teknologjinë e njohjes së buzëqeshjes dhe me një sensor me dritë mund të kuptojë kur dikush buzëqesh dhe lejon hapjen e derës së frigoriferit.

“Ne mendojmë se Banaku i Lumturisë do të inkurajojë

aktin e të qeshurit nga frustrimet ditore, duke rritur humorin pozitiv dhe komunikimin e njerëzve,” tha një zëdhënës në një video të produktit.

Frigoriferi mund ta bëjë të qeshurin më të lehtë: hulumtuesit kanë kryer një seri testimesh për të provuar efektivitetin e saj dhe zbuloi se pjesëmarrësit kishin më shumë të ngjarë të buzëqeshnin me zor ditët e para të përdorimit të sistemit, në krahasim me ditën e 10-të, kur njerëzit buzëqeshnin më natyrshëm.

Ekipi gjithashtu beson se kjo lloj teknologjie ka potencial të rrisë produktivitetin dhe moralin në vendet e punës.

Në Srebrenicë, rizgjedhet kryetari mysliman

Një mysliman ka arritur ta mbajë drejtimin e zyrës së kryetarit të Srebrenicës, një qytezë boshnjake ku 8000 burra myslimanë u masakruan nga forcat serbe në vitin 1995.

Rezultatet e lëshuara të hënën, nga zgjedhjet e 7 tetorit, tregojnë se Camil Durakovic është rizgjedhur kryetar i komunës me më shumë se 46 % të votave, njofton agjencia e lajmeve, AFP.

Kandidatja serbe, Vesna Kočević raportohet të ketë ma-

rrë 39 % të votave.

Pas luftës në Bosnjë, qyteza është ndarë në mes të myslimanëve boshnjakë dhe serbëve, me një dominim të vogël serb. Rregullat e reja zgjedhore i kanë penguar myslimanët e larguar nga Srebrenica që të votojnë në zgjedhjet e këtij viti, duke i nxitur kështu myslimanët që ta nisin një fushatë të regjistrimit të votuesve në mungesë.

Serbët janë ankuar se zgjedhjet janë vendosur nga njerëzit që nuk jetojnë në Srebrenicë.

Libani në prag të luftës civile

Me vrasjen e shefit të shërbimit informativ të brendshëm, Visam El Hasan në një atentat, vendi është kthyer pothuajse në fushëbetejë. Numri i të vrarëve në përleshjet e jetuara u rrit në shtatë.

Në kryeqytetin Bejrut aktualisht gjendja është nën kontrollin e ushtrisë. Ndërkaq në një numër të madh të qyteteve në vend me në krye qytetet Tripoli dhe Sajda vazhdojnë përleshjet mes grupeve shii dhe suni.

Në përleshjet e dala mes përkrahësve dhe opozitarëve të regjimit të Esadit në Tripoli të Libanit përdoren edhe snajperët. Njoftohet se të paktën dy persona janë vrarë dhe një numër i madh u plagosën nga ana e snajperëve.

Pas përleshjeve mes grupeve shiite dhe sunite që vazhduan gjatë tërë natës në kryeqytetin Bejrut ku u plagosën gjashtë persona, trupat e ushtrisë arritën të vendosin kontrollin.

Në kryeqytetin Bejrut, ku shumica e shkollave nuk janë hapur fare, trupat ushtarake janë duke bërë patrullime të rregullta. Njoftohet se në disa lagje personat e armatosur

kanë vendosur barrikada nëpër rrugë dhe bëjnë kontrollimin e kartave të identiteti.

Ndërkaq ushtria u bëri thirrje grupeve të armatosura të tërhiqen nga rrugët. Duke e bërë të ditur se vendi gjendet në një pikë kritike ushtria libaneze kërkoj nga politikanët që të mos bëjnë deklaratat provokuese.

Ushtria gjithashtu njoftoj se do të ndërmarrin masa të ashpra ndaj ngjarjeve të dhunës. Sunitë, të cilët bëjnë përgjegjësi Sirinë dhe Hizbullahun për vrasjen e El Hasanit, kërkojnë dorëheqjen e qeverisë.

Kryeministri Nexhip Mikati pati një takim me Presidentin Mishel Sulejman në lidhje me dorëheqjen e qeverisë ndërkaq kjo çështje mbeti pa përgjigje.

Qytetarët, të cilët kërkojnë dorëheqjen e Kryeministrit Mikad, ngritën çadra përpara shtëpisë së tij në qytetin Tripoli, ndërsa forcat e rendit kanë ngritur masat e sigurisë në maksimum për të parandaluar përshkallëzimin e situatës.

Prishtinë/nis "Albaniada", në 100 vjetorin e pavarësisë së Shqipërisë

Olimpiada e Sporteve dhe Lojërave Tradicionale Shqiptare (Albaniada) e nisur në kuadër të festimeve të 100 vjetorit të Pavarësisë së Shqipërisë, u zhvillua në fshatin Kukaj, afër Prishtinës.

"Albaniada" ishte një nga idetë që promovon më së miri trashëgiminë shpirtërore shqiptare, në këtë rast lojërat dhe sportet e ndryshme tradicionale", tha ministri kosovar i Kulturës, Memli Krasniqi, në ceremoninë e hapjes së aktivitetit, ku prezantohen sporte dhe lojëra tradicionale.

Ministri Krasniqi tha se, këto lojëra kanë kthyer kujtimet për shumë breza të shqiptarëve, ndërsa ka përgëzuar ideatorët dhe ka vlerësuar lart përkushtimin e tyre.

"Ky aktivitet, që tashmë do të jetë tradicional, është një prej gjetjeve më kreative që promovon trashëgiminë shpirtërore shqiptare. Aq më tepër rëndësia e kësaj ngjarje

shtohet kur sivjet festojmë 100 vjetorin e Pavarësisë së Shqipërisë", tha Krasniqi, duke siguruar se Ministria që drejton do të përkrahë idetë kreative që ruajnë dhe promovojnë trashëgiminë dhe kulturën në çdo dimension.

Një nga organizatorët, Ekrem Tahiri, u shpreh i lumtur që kjo ide po jetësohet, duke shtuar se synimi i tyre është që "Albaniada" të jetë tradicionale dhe nga viti i ardhshëm të ketë edhe karakter garues.

Sipas organizatorëve, "qëllimi i 'Albaniadës' është që brezat e reja të mësojnë dhe të ruajnë traditat e sporteve dhe lojërave që të parët tanë i kanë luajtur e të jetë edhe një eveniment që do të tërheqë interesimin e turistëve, por edhe kureshtarëve të tjerë nga rajoni dhe bota".